

VAD-Leerlingenbevraging

In het kader van een drugbeleid op school

Syntheserapport schooljaar 2024-2025

VAD

Colofon

Auteur

Johan Rosiers, stafmedewerker VAD

Redactie

Ellen Coghe, stafmedewerker VAD

Hanna Peeters, stafmedewerker VAD

Katleen Peleman, directeur VAD

Joris Van Damme, stafmedewerker VAD

Verantwoordelijke uitgever

Dr. Hendrik Peuskens, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

© 2026

VAD, Vlaams expertisecentrum Alcohol en andere Drugs
Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel
T 02 423 03 33 | vad@vad.be | www.vad.be
Ondernemingsnummer: 0424.327.587.
RPR Brussel

Het gebruik van (delen van) deze publicatie is toegestaan mits behoud van visie en doelstellingen van de publicatie, mits duidelijke bronvermelding en mits er geen financiële winst mee beoogd wordt.

Overzicht belangrijkste resultaten

- De resultaten in dit rapport zijn gebaseerd op een representatieve steekproef van 7.506 leerlingen van 12 tot 18 jaar, zowel uit de A-stroom als de B-stroom (1^e graad) als uit de doorstroomfinaliteit (DOO), dubbele finaliteit (DUB) en arbeidsmarkgerichte finaliteit (ARB) (2^e en 3^e graad) (betrouwbaarheidsinterval: 1,5% bij betrouwbaarheidsniveau 99%).

TABAK EN VAPEN

- 24% van de leerlingen heeft in het afgelopen jaar sigaretten gerookt en/of e-sigaretten gebruikt en 16% deed dit in de afgelopen maand. De meerderheid deed dit door een combinatie van het gebruik van de tabakssigaret en e-sigaret (14%), gevolgd door uitsluitend gebruik van een e-sigaret (9%). Jongeren die enkel tabakssigaretten roken zijn een zeldzaamheid (1%).
- Eén op de vier leerlingen die in het afgelopen jaar zowel rookte als vapete, gebruikt zowel de tabaks- als e-sigaret op wekelijkse basis.
- Het aandeel jongeren dat in het afgelopen jaar nicotine gebruikte (in de vorm van een tabakssigaret en/of e-sigaret) stabiliseert, maar binnen die groep neemt het duale gebruik verder toe. Bijna zes op de tien jongeren die in het afgelopen jaar nicotine gebruikten, combineert roken en vaperen. Het aandeel jongeren dat enkel rookt of enkel vapet, stabiliseert of neemt af.
- 19% van de leerlingen heeft ooit sigaretten gerookt, 15% deed dit het afgelopen jaar en 4% minstens 1 keer per week.
- Alhoewel de dalende curve tot stilstand is gekomen, dalen zowel het ooitgebruik (32%→19%) als het laatstejaarsgebruik (25%→15%) en het regelmatige gebruik (10%→4%) in vergelijking met tien schooljaren eerder.
- Sinds 2013-2014 steeg de gemiddelde beginleeftijd voor het roken van tabak van 14,7 jaar naar 15,0 jaar. In 2024-2025 lag de beginleeftijd wel lager dan in de vier voorgaande metingen.
- Na de wetsverandering voor de verkoop van tabaksproducten in 2019 kennen nu 9 op de 10 leerlingen de geldende wetgeving. Dit is een duidelijke stijging in vergelijking met de periode voor de wetswijziging.
- De perceptie dat tabaksproducten gemakkelijk verkrijgbaar zijn, kende tussen 2013-2014 en 2024-2025 een aanhoudende daling, zowel bij min-16-jarigen als bij 16-plussers. Toch menen nog steeds drie op de tien leerlingen onder de 16 jaar dat ze gemakkelijk aan tabak geraken.
- 30% van de leerlingen heeft ooit e-sigaretten gebruikt, 23% heeft dit het voorgaande jaar gedaan en 10% deed dit minstens 1 keer per week. Het aandeel van regelmatig gebruik ligt ondertussen bijna vijf keer hoger dan in 2018-2019.
- Voor vier op de vijf leerlingen die ooit een e-sigaret gebruikten, was nieuwsgierigheid een motief om dat te doen. De helft van de leerlingen die ooit vapeten, geeft aan dat ze het (ook) omwille van de smaakjes deed. Vier op de tien vapete om niet opnieuw te beginnen roken.
- Er zijn bijna dubbel zoveel leerlingen die (foutief) denken dat vapes schadelijker zijn dan leerlingen die denken dat dit voor sigaretten geldt. De grootste groep denkt echter dat ze allebei even schadelijk zijn. Een aanzienlijke groep kan er geen inschatting van maken. Een minderheid weet correct in te schatten dat e-sigaretten, hoewel ze zeker niet risicoloos zijn, wel minder schadelijk zijn dan tabakssigaretten.
- Roken en vaperen komen vaak voor in de leefwereld van jongeren. Twee derde heeft minstens één vriend die rookt of vapet. Zelfs onder 12-14-jarigen geeft een meerderheid aan minstens één vriend te hebben die rookt of vapet.

ALCOHOL

- Sinds 2013-2014 is alcoholgebruik over de gehele lijn gedaald: het ooitgebruik van 65% naar 46%, het laatstejaarsgebruik van 58% naar 40% en het regelmatig gebruik (minstens 1 keer per week) van 14% naar 9%.
- Tussen 2013-2014 en 2022-2023 steeg de gemiddelde beginleeftijd van 14,0 jaar naar 14,9 jaar, maar die is tussen 2022-2023 en 2024-2025 weer wat gedaald, naar 14,7 jaar.

- Risicovolle gebruikspatronen komen eveneens minder vaak voor dan tien metingen geleden, al is de daling sterk afgeremd in de drie laatste schooljaren en komt het nog behoorlijk vaak voor:
 - 21% van de leerlingen voelde zich in het voorgaande jaar minstens 1 keer dronken.
 - 23% heeft al aan binge drinken gedaan.
- Over het algemeen is alcoholgebruik gelijk voor jongens en meisjes, maar regelmatig alcohol drinken en regelmatig dronken zijn komen nog steeds iets vaker voor bij jongens.
- 60% van de leerlingen die al alcohol dronken, ervoer daar negatieve gevolgen van. Meestal gaat het om zich misselijk voelen of zich nadien schamen over het gedrag, maar ook betrokken zijn in een ruzie of gevecht, vandalisme en spijt na seksuele contacten zijn geen zeldzaamheid.
- De wetgeving over het verkopen, schenken en aanbieden van alcoholische dranken is goed gekend, zelfs op jonge leeftijd: 97% van de min-16-jarigen kent de wetgeving voor alle alcoholische dranken en 85% kent die voor sterkedrank.
- Ondanks de wettelijke beperkingen blijft de subjectieve beschikbaarheid van alcohol hoog. Zo denkt 45% van de min-16-jarigen makkelijk aan bier of wijn te geraken.

MEDICATIE

- Slaap- en kalmeringsmiddelen worden het meest gebruikt: 16% ooitgebruik en 9% laatstejaarsgebruik. Voor ADHD-medicatie is dat respectievelijk 8% en 6% en voor opwekkende medicatie respectievelijk 5% en 3%.
- Het ooitgebruik van slaap- en kalmeringsmiddelen steeg tussen 2013-2014 en 2024-2025 licht van 14% naar 16%. Voor het eerst in jaren zien we in 2024-2025 een daling.
- Meisjes gebruiken vaker slaap- en kalmeringsmiddelen, jongens meer ADHD-medicatie.

CANNABIS

- Tussen 2013-2014 en 2024-2025 daalde zowel het ooitgebruik (18%→9%), als het laatstejaarsgebruik (14%→5%) en het regelmatig gebruik (3%→1%). De lagere prevalenties van de laatste jaren vallen samen met de duidelijk geringere subjectieve beschikbaarheid van cannabis. Sinds 2022-2023 is er wel geen daling meer in ooitgebruik en regelmatig gebruik.
- Cannabisgebruik stijgt naarmate leerlingen ouder zijn. In de oudste groep (17-18 jaar) gaat het om 20% ooitgebruik, 13% laatstejaarsgebruik en 3% regelmatig gebruik.
- Sinds enkele jaren beginnen de jongeren weer iets jonger met het gebruik van cannabis. In 2021-2022 bedroeg de gemiddelde beginleeftijd 15,8 jaar, in 2024-2025 is dat 15,5 jaar.
- Cannabisgebruik komt vaker voor bij jongens dan bij meisjes.
- Ondanks de dalende tendensen in gebruik en subjectieve beschikbaarheid is de aanwezigheid en de aanvaarding in de leefwereld van de jongeren nog vrij groot: 17% van de leerlingen geeft aan makkelijk aan cannabis te geraken (bij 17-18-jarigen 32%), 23% heeft minstens 1 vriend die cannabis gebruikt (bij 17-18-jarigen 40%) en het aandeel leerlingen dat bij het proberen van cannabis van vrienden een goedkeurende reactie verwacht, is sinds 2012-2013 ook niet wezenlijk gezakt (7%→6%).

ANDERE ILLEGALE DRUGS

- Gebruik van andere illegale drugs dan cannabis is, net zoals alle voorgaande jaren, zeer uitzonderlijk: xtc, amfetamines, hallucinerende middelen en cocaïne kennen een ooitgebruik tussen 0,3% en 1,3% en een laatstejaarsgebruik van 0,6% of lager.
- Lachgas komt uit op een ooitgebruik van 4% en een laatstejaarsgebruik van 1%.
- Regelmatig gebruik van deze illegale middelen is quasi onbestaande ($\leq 0,1\%$).

GOKKEN

- Dat behoorlijk wat leerlingen één of meerdere gokvormen beoefen(d)en, toont aan dat de in 2024 verstrengde wetgeving over gokken bij minderjarigen voor spelen van de Nationale Loterij en bij min-21-jarigen voor alle andere gokvormen, een noodzakelijke beleidsdaad was. Toekomstige resultaten van de leerlingenbevraging zullen aangeven of die maatregel leidt tot minder gokken door jongeren.
- Spelen van de Nationale Loterij zijn het populairst: 24% speelde ooit op krasbiljetten en 9% deed dit het voorgaande jaar, voor de lotto is dat 15% en 5%.

- Sportweddenschappen zijn de meest frequente gokvorm: 1% gokt er minstens 1 keer per week op. Dat is een laag aandeel, maar is niet te onderschatten omdat het op risicovol gokgedrag wijst.
- Gokken op krasbiljetten komt minder voor dan in 2013-2014. Dat geldt ook voor poken voor geld, al kent die gokvorm in de laatste jaren een lichte revival.
- Bij gokken op spelen van de Nationale Loterij zijn er nauwelijks verschillen tussen jongens en meisjes. De andere gokvormen worden meer door jongens gespeeld. Over het algemeen stijgt het aandeel gokkers met de leeftijd, alleen voor Lotto geldt dat dit even vaak gespeeld wordt door 12- tot 14-jarigen als door oudere leerlingen.

GAMEN

- 23% van de leerlingen gamet minstens 7 uur per week, 11% doet dit minstens 14 uur per week.
- 7% vertoont signalen van mogelijk risicovol gamen (negatieve impact van gamen op het sociaal functioneren, zoals het niet nakomen van schoolverplichtingen). Zowel het aandeel leerlingen dat langdurig gamet als het aandeel dat risicovol gamegedrag vertoont, daalt.
- Jongens gamen duidelijk meer dan meisjes.
- De jongste leerlingen (12-14 jaar) spelen gemiddeld het langst. Goed nieuws is dat in deze groep het aandeel gamers met risico-indicatie op één jaar tijd is gedaald van 12% naar 9%. Het aandeel leerlingen dat risicovol gamet is wel nog het hoogst in de jongste leeftijdsgroep.

SOCIALE MEDIA

- 38% van de leerlingen besteedt meer dan 14 uur per week aan sociale media. 22% doet dit meer dan 21 uur per week en 15% meer dan 28 uur per week.
- Meisjes besteden meer tijd aan sociale media: 23% van de meisjes doet dit gemiddeld meer dan 21 uur per week, bij de jongens is dat 20%.
- Oudere leerlingen besteden meer tijd aan sociale media dan de jongste leerlingen.

Inhoud

Overzicht belangrijkste resultaten.....	3
Inhoud.....	6
Inleiding.....	8
Methode	9
Procedure	9
Naleving privacywetgeving	9
Vragenlijst.....	10
Steekproef.....	10
Dataverwerking en statistische analyse	11
Aanvullende opmerkingen.....	11
Tabak	13
Prevalentie en frequentie van tabak	13
Leeftijd.....	14
Jongens-meisjes.....	15
Onderwijsvormen	15
Evoluties in de prevalentie van tabak	16
Tabaksgebruik en de wetgeving.....	19
Prevalentie naar wettelijke leeftijd	19
Kennis van de wetgeving	19
Tabak in de leefwereld van jongeren	19
E-sigaretten.....	21
Prevalentie en frequentie van e-sigaretten	21
Leeftijd.....	22
Jongens-meisjes	24
Onderwijsvormen	26
Motieven en risicoperceptie bij e-sigaretten	28
Motieven om e-sigaretten te gebruiken.....	28
Inschatting van schadelijkheid van e-sigaretten.....	28
Totale gebruik van nicotineproducten	30
Situering	30
Prevalentie van geïnhaleerde nicotineproducten	31
Evoluties in de prevalentie van geïnhaleerde nicotineproducten	33
Alcohol	36
Prevalentie en frequentie van alcohol	36
Leeftijd.....	37
Jongens-meisjes	38
Onderwijsvormen	39
Evoluties in alcoholgebruik.....	41

Alcohol in de belevingswereld van jongeren	46
Motieven om al dan niet alcohol te drinken	46
Negatieve ervaringen na het drinken van alcohol	48
Alcohol in de vriendenkring	48
Alcohol, de wetgeving en de grenzen voor verantwoordelijk gebruik	49
Alcoholgebruik bij jongeren onder de 16 jaar	49
Alcoholgebruik bij leerlingen jonger en ouder dan 18 jaar	50
Beschikbaarheid van alcohol	50
Kennis van de wetgeving	51
Psychofarmaca	52
Prevalentie en frequentie van psychofarmaca	52
Evoluties in psychofarmaca	53
Cannabis.....	56
Prevalentie en frequentie van cannabis.....	56
Leeftijd.....	56
Jongens-meisjes	57
Onderwijsvormen	57
Evoluties in het cannabisgebruik.....	58
Cannabis in de belevingswereld van jongeren.....	61
Motieven om al dan niet cannabis te gebruiken	61
Subjectieve beschikbaarheid van cannabis	63
Kennis van de wetgeving	63
Cannabis in de vriendenkring	64
Andere illegale drugs en lachgas	67
Prevalentie en frequentie van andere illegale drugs dan cannabis	67
Evoluties in prevalentie van andere illegale drugs	68
Andere illegale drugs in de leefwereld van jongeren	69
Prevalentie en frequentie van lachgas	70
Leeftijd.....	70
Jongens-meisjes	70
Onderwijsvormen	71
Gokken	72
Prevalentie en frequentie van gokken.....	72
Evoluties in prevalentie van gokvormen.....	74
Kennis van de wetgeving over gokken	74
Gamen	75
Prevalentie en frequentie van gamen	75
Indicaties voor risicovol en problematisch gamen	76
Evoluties in mogelijk risicovol gamen	77
Sociale media	78

Inleiding

Bij jongeren leeft vaak het idee dat de meeste leeftijdsgenoten roken, vaperen, drinken, blowen of gokken. Ook gamen en sociale media maken duidelijk deel uit van hun leefwereld. Spectaculaire berichten in de pers versterken het gevoel dat veel jongeren middelen gebruiken of problematisch omgaan met deze zaken. Deze berichten beïnvloeden de perceptie van de sociale norm, maar stroken vaak niet met de werkelijkheid. Een representatief onderzoek naar deze en andere gedragingen kan die perceptie corrigeren en aantonen dat de meeste jongeren meer bezig zijn met hun gezondheid dan wordt aangenomen. Tegelijk weten we door de leerlingenbevraging ook welke zaken ernstig genomen moeten worden.

De resultaten van de leerlingenbevraging geven een objectief beeld van de mate waarin leerlingen in het Nederlandstalig secundair onderwijs echt veel roken, vaperen, drinken, blowen, gokken en gamen. Of klopt het 'generatiedenken' en zijn jongeren van Generatie Z inderdaad volwassenere dan hun voorgangers? Houden ze graag de touwtjes stevig in handen en vertaalt die controledrang zich ook in hun gedrag rond roken, vaperen, drinken, medicatiegebruik, druggebruik, gokken, gamen en sociale media?

Dankzij de jaarlijkse VAD-leerlingenbevraging weten we sinds schooljaar 1998-1999 het fijne van het middelengebruik van onze leerlingen en kunnen we ook dit jaar weer een antwoord bieden op bovenstaande vragen en trends doorheen de tijd zichtbaar maken. Op basis van onze representatieve steekproef weten we binnen welke proporties en hoe vaak Vlaamse scholieren verschillende middelen gebruiken, gokken en tijd achter schermpjes vullen. Dit biedt dan ook een betrouwbaar referentiepunt om de juiste keuzes te maken over het te voeren preventiebeleid.

Weten of en wat onze leerlingen gebruiken is van belang om preventief te werken naar jongeren. De resultaten van de VAD-leerlingenbevraging geven op Vlaams niveau aanknopingspunten voor het preventief werken rond middelen. Daarbij krijgen scholen die deelnemen aan de leerlingenbevraging een schoolrapport met resultaten op maat, over middelengebruik van hun leerlingen en over samenleven op school, omgang met regels, bespreekbaar maken van problemen, enz. Dat geeft hun bijkomende handvatten om hun Drugbeleid op School (DOS) verder uit te bouwen. Elke deelnemende school volgt bij de overhandiging van het rapport een vormingsdag. Daar wordt dieper ingegaan op hoe de school met de resultaten aan de slag kan. Bovendien kunnen scholen hun eigen resultaten naast de Vlaamse resultaten uit het syntheserapport leggen.

Bij deze stellen wij de Vlaamse resultaten uit het schooljaar 2024-2025 voor. Veel leesplezier.

De meeste cijfers waarnaar dit syntheserapport verwijst, zijn ook in tabelvorm in het rapport opgenomen. Een aantal andere cijfers vind je niet terug in tabellen in het rapport, maar je kunt ze wel vinden in de Exceltabellen die als bijlage bij dit syntheserapport horen. Indien een vermeld cijfer noch in het rapport, noch in de Excelbijlage te vinden is, wordt dit vermeld als 'niet in tabellen'.

Methode

Procedure

Via de VAD-website, intergemeentelijke en regionale preventiewerkers en Gezondheidsmakers worden scholen ingelicht over de mogelijkheid om een leerlingenbevraging te organiseren. Daarnaast ontvangt elke school die in de drie voorgaande schooljaren niet aan de leerlingenbevraging deelnam, een uitnodiging per mail. De scholen schrijven zich vrijwillig in. De bevraging wordt afgenomen in de week die de school zelf in een planningstool aangeeft.

De vragenlijst wordt online ingevuld. In de regel kan dit binnen het tijdsbestek van een lesuur. De school ontvangt voordien een gedetailleerde procedurehandleiding en al het nodige materiaal (bv. inlogcodes) om de bevraging af te nemen. We vragen aan elke deelnemende school een minimale respons van 70%, om zo een representatief beeld van hun leerlingenpopulatie te kunnen geven. De school dient de vragenlijst af te nemen binnen de ingeplande week. Uitzonderlijk wordt er extra tijd gegeven als een school door omstandigheden niet alle klassen heeft kunnen bevragen.

Enkele maanden na de afname nemen de scholen deel aan een vormingsdag. Daar ontvangen zij hun rapport en krijgen ze handvatten aangereikt om de resultaten te vertalen naar een onderbouwde en gedragen preventieve aanpak op maat van de school. Als de school dat wenst, kan het regionaal CGG-preventiewerk tabak, alcohol & drugs nadien verdere ondersteuning geven bij het ontwikkelen of updaten van een preventiebeleid op school.

Naleving privacywetgeving

VAD behandelt persoonsgegevens met respect voor de privacy. We volgen hiervoor de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), de Europese wetgeving die de regels bepaalt voor de verwerking van persoonsgegevens (bv. leeftijd, geslacht ...).

De school heeft geen inzage in de databank met de individuele antwoorden en krijgt enkel de geaggregeerde resultaten in een schoolrapport van VAD. Daarin worden de resultaten enkel per graad en voor de hele schoolpopulatie weergegeven. Zodra er in een bepaalde graad minder dan 50 leerlingen zijn, worden ook de resultaten per graad uit het rapport gehaald. Het schoolrapport bevat een beschrijving van de resultaten, een bespreking ervan en concrete tips op maat van de school.

Ook de identiteit van de school wordt niet prijsgegeven. Elke school krijgt een uniek schoolnummer, dat ook op het schoolrapport wordt vermeld. Alleen de school zelf en VAD weten welke school bij welk nummer hoort. Ook in het Vlaams syntheserapport wordt nergens gerefereerd naar individuele gegevens.

Meer informatie over de privacyverklaring van VAD voor de leerlingenbevraging is [hier](#) terug te vinden. Vragen over het respecteren van de privacywetgeving kunnen via e-mail gesteld worden aan privacy@vad.be.

Vragenlijst

De vragen zijn zo geselecteerd dat de resultaten in het schoolrapport aansluiten bij de vier pijlers van een drugbeleid (regelgeving, zorg en begeleiding, educatie en omgevingsinterventies). De vragenlijst omvat volgende thema's:

- Demografische gegevens
- Prevalentie en frequentie van tabak, e-sigaretten, alcohol, cannabis, andere illegale drugs, medicatie, gokken, gamen en sociale media
- Waar mogelijk indicaties voor risicovol omgaan met bovenstaande middelen en gedragingen (o.a. bingedrinken, dronkenschap, risicovol gamen ...)
- Beginleeftijd van middelengebruik
- Motieven en risicoperceptie m.b.t. het gebruik van e-sigaretten
- Motieven om wel of niet alcohol en cannabis te gebruiken
- Negatieve ervaringen na het gebruik van alcohol
- Beschikbaarheid van genotsmiddelen
- De perceptie van het middelengebruik in de vriendenkring
- De verwachte reactie van vrienden en ouders op het proberen of gebruiken van cannabis en de eigen reactie op het gebruik van vrienden
- Kennis van het schoolreglement en de procedures
- Kennis van het begeleidingsaanbod op school
- Kennis van de wetgeving rond middelengebruik
- Vertrouwensfiguren (niet in het rapport, wel in de bijlage)
- Sfeer op school (niet in het rapport, wel in de bijlage)

Steekproef

In het schooljaar 2024-2025 schreven 112 scholen zich initieel in. Daarvan legden 71 scholen nadien een week van afname vast. Uiteindelijk werden er 65 schoolrapporten geschreven. Dat 6 scholen geen schoolrapport ontvingen, kwam doordat zij de vereiste participatiegraad van 70% niet bereikten of de organisatie van de afname niet rond kregen. In de 65 overige scholen namen in totaal 36.731 leerlingen deel aan de bevraging.

Enkel de gegevens van leerlingen die de volledige vragenlijst invulden, worden opgenomen in de databank van de school. Nadat de gegevens van alle deelnemende scholen in één bestand werden gezet, volgde een data cleaning van de ruwe data. Als een vragenlijst voldeed aan één van de twee volgende criteria, werd de volledige vragenlijst geweeerd:

- als een respondent antwoordde de fictieve drug NTSC te hebben gebruikt
- als een leerling beweerde elke afzonderlijk in de vragenlijst opgenomen illegale drug dagelijks te gebruiken.

In lijn met de methodologische keuzes in alle voorgaande rondes van de leerlingenbevraging werden enkel leerlingen tussen 12 en 18 jaar van het 1^e tot het 6^e studiejaar weerhouden¹. Vervolgens werd een representatieve steekproef getrokken, conform de Vlaamse verdeling van de schoolpopulatie in het jaar 2024-2025 naar geslacht, onderwijsvorm, onderwijsjaar en provincie². Daarin zijn 7.506 leerlingen opgenomen, wat een betrouwbaarheidsinterval oplevert van 1,5% (betrouwbaarheidsniveau 99%)³.

¹ In de schoolrapporten worden wel de leerlingen van alle leeftijden, dus ook jonger dan 12 jaar en ouder dan 18 jaar, opgenomen.

² Het Brussels Gewest en de provincie Vlaams-Brabant werden samengevoegd voor de steekproeftrekking.

³ Dat betekent dat als er in het rapport 50% vermeld staat, je met 99% zekerheid kunt zeggen dat het aandeel tussen 48,5% en 51,5% ligt. Voor een waarde van 10% kun je met 99% zekerheid zeggen dat het aandeel tussen 9,1% en 10,9% ligt.

Dataverwerking en statistische analyse

Nadat een vragenlijst online wordt ingevuld, worden de data weggeschreven naar een externe server. Zodra VAD van een deelnemende school het signaal krijgt dat de afname afgerond is, voert VAD controles uit, o.a. of de beoogde minimale respons van 70% behaald werd en of de data conform het standaardformaat zijn opgeslagen. Als dat in orde is, worden de data geïmporteerd en klaargemaakt voor analyse.

Voor de analyse werd gebruik gemaakt van de statistische software SPSS Statistics. Per variabele werd onderzocht of er verschillen waren naargelang leeftijdscategorie, geslacht of onderwijsvorm. Ook werden bij vergelijkingen naar onderwijsvorm enerzijds de A-stroom en B-stroom (1^e graad) onderling vergeleken en anderzijds de doorstroomfinaliteit, dubbele finaliteit en arbeidsmarktgerichte finaliteit (2^e en 3^e graad).

Indien er verbanden of verschillen worden weergegeven is dat op basis van een Chi-square-test met $p < 0,05$. Indien gemiddelden worden vergeleken, gebeurt dat op basis van ANOVA of een t-test.

Aanvullende opmerkingen

De responscategorieën die peilen naar de frequentie waarmee een bepaald middel gebruikt wordt (gaande van nooit tot dagelijks), worden in het rapport verder opgedeeld. Het eerste onderscheid is 'nooit' versus 'ooit'. De categorie 'ooit' wordt verder opgedeeld in 'ooit, maar niet het laatste jaar' en 'gebruikt in het laatste jaar'. Ten slotte wordt de categorie 'laatste jaar' verder opgedeeld in occasioneel gebruik en regelmatig gebruik.

Occasioneel gebruik verwijst naar '1 keer per maand of minder' en 'meerdere keren per maand', m.a.w. gebruik tijdens het afgelopen jaar, maar niet wekelijks.

Regelmatig gebruik verwijst naar '1 keer per week', 'meerdere keren per week' en 'dagelijks', m.a.w. wekelijks tot dagelijks gebruik.

Figuur 1: schematische voorstelling van de prevalentieopdelingen

Leerlingen uit de 1^e graad worden zoals steeds opgedeeld in A-stroom en B-stroom. In de vragenlijst van schooljaar 2024-2025 hanteerde VAD voor het eerst de nieuwe indeling van de studiefinaliteiten in de 2^e en 3^e graad: doorstroomfinaliteit, dubbele finaliteit en arbeidsmarktgerichte finaliteit. Om evoluties over de schooljaren heen mogelijk te maken, koppelen we de nieuwe studiefinaliteiten aan de voorheen gangbare onderwijsvormen: de doorstroomfinaliteit aan ASO, de dubbele finaliteit aan TSO en de arbeidsmarktgerichte finaliteit aan BSO. Hoewel deze indelingen niet volledig overeenkomen, zijn de overeenkomsten groot. Doorstroomfinaliteit wordt verder afgekort tot DOO, dubbele finaliteit tot DUB en arbeidsmarktgerichte finaliteit tot ARB.

In de vergelijking tussen de onderwijsvormen moet rekening worden gehouden met onderlinge leeftijdsverschillen. Zo ligt de gemiddelde leeftijd van respondenten uit de B-stroom ongeveer een half jaar hoger dan die van de respondenten uit de A-stroom. Ook de leerlingen in de dubbele finaliteit (DUB) en in de arbeidsmarktgerichte finaliteit (ARB) zijn gemiddeld een half jaar ouder dan die in de doorstroomfinaliteit (DOO). In de cijfers weergegeven in dit syntheserapport wordt niet gecorrigeerd voor leeftijd.

Tabak

Prevalentie en frequentie van tabak

Vier op de vijf leerlingen (81,1%) hebben nog nooit tabak gerookt. Eén op de vijf (18,9%) heeft dus wel **ooit** een sigaret gerookt.

PREVALENTIE, FREQUENTIE EN HOEVEELHEID VAN TABAK

Alle leerlingen	Nooit	81,1%
	Ooit	18,9%
	Laatste jaar	15,1%
	Laatste maand	9,1%
	Gestopt tijdens laatste 12 maanden	6,4%
	Occasioneel	4,2%
	Regelmatig	4,4%
	Dagelijks	2,3%
Laatste maand gebruikers	< 1 sigaret per dag	50,6%
	1-5 sigaretten per dag	26,8%
	6-10 sigaretten per dag	12,0%
	10-20 sigaretten per dag	5,5%
	>20 sigaretten per dag	5,1%

15,1% van de leerlingen rookte in het **afgelopen jaar** tabak. 9,1% rookte in de maand voor de bevraging. Een minderheid daarvan (6,4%) geeft aan wel in het voorgaande jaar te hebben gerookt, maar dat momenteel **niet meer** te doen. Van de leerlingen die het afgelopen jaar tabak rookten, zegt ongeveer evenveel dit **occasioneel** (4,2%) als **regelmatig** (4,4%) te doen. 2,3% van de leerlingen rookt **dagelijks**.

De helft van de leerlingen die in de voorgaande 30 dagen rookten, rookte minder dan 1 sigaret per dag (50,6%). Een kwart rookte 1 tot 5 sigaretten (26,8%). 10,6% gebruikte **meer dan 10 sigaretten per dag**.

In vergelijking met het vorige schooljaar waarin de leerlingenbevraging werd afgenomen (2023-2024), stellen we vast dat de leerlingen die recent rookten algemeen genomen meer sigaretten per dag rookten. Het aandeel dat minder dan 6 sigaretten per dag rookte is gedaald, terwijl het aandeel dat tussen 6 en 10 sigaretten per dag rookte gestegen is. Het aandeel dat meer dan 10 sigaretten per dag rookte is gelijk gebleven.

Leeftijd

De gemiddelde leeftijd waarop jongeren voor het eerst een sigaret roken, is 15,0 jaar⁴. 31,1% rookte voor het eerst voor de leeftijd van 15 jaar. De meerderheid van de leerlingen die roken, begon op de leeftijd van 15 of 16 jaar (56,4%). 12,5% van de rokende leerlingen begon ermee op de leeftijd van 17 of 18 jaar (niet in tabellen).

Het aantal jongeren dat ooit tabak rookte neemt gradueel toe tussen de drie leeftijdscategorieën. De grootste sprong in oitgebruik zien we tussen 12-14 en 15-16-jarigen. Terwijl 5,6% van de 12-14-jarigen **ooit** al eens tabak rookte, was dat bij 24,4% van de 15-16-jarigen en bij 39,1% van de 17-18-jarigen het geval. Sinds 2018-2019, dus twee decennia na de start van de leerlingenbevraging, zien we dat ook in de oudste leeftijdsgroep een meerderheid nog nooit heeft gerookt. Het aandeel **regelmatige gebruikers** is in de jongste leeftijdsgroep nog gering (1,3%), maar ligt al op 5,9% bij de 15-16-jarigen en 9,0% bij de 17-18-jarigen. Respectievelijk 0,6%, 2,8% en 5,2% rookt **dagelijks** tabak.

Door een wetsaanpassing eind 2019 werd de minimumleeftijd voor de verkoop van tabak naar 18 jaar verhoogd. Toch geven de prevalenties volgens leeftijdsgroep en de beginleeftijden aan dat bijna alle leerlingen die ooit rookten, dat deden op een leeftijd waarop zij wettelijk gezien geen tabak konden kopen.

TABAKSGEBRUIK NAAR LEEFTIJD

	12-14	15-16	17-18
Nooit	94,4%	75,6%	60,9%
Ooit	5,6%	24,4%	39,1%
Laatste jaar	4,4%	19,8%	30,7%
Laatste maand	2,6%	11,9%	18,9%
Gestopt	1,9%	8,5%	12,7%
Occasioneel	1,2%	5,4%	9,0%
Regelmatig	1,3%	5,9%	9,0%
Dagelijks	0,6%	2,8%	5,2%

In alle drie de leeftijdsgroepen rookt de meerderheid van de leerlingen die de laatste maand rookten **minder dan 6 sigaretten per dag**: 76,5% bij de 12-14-jarigen, 81,1% bij de 15-16-jarigen en 74,2% bij de 17-18-jarigen. Bij de leerlingen die de laatste maand rookten is het aandeel dat **meer dan 10 sigaretten per dag** rookt het hoogst bij de 12-14-jarigen (15,3%), al moet hier aangestipt worden dat het om slechts 13 leerlingen gaat. Bij de 15-16-jarigen is dat 7,8% en bij de 17-18-jarigen 14,7%.

⁴ Gemiddelde beginleeftijden worden berekend op basis van de antwoorden van de groep 17-18-jarigen.

Jongens-meisjes

Evenveel jongens als meisjes hebben **ooit** tabak gerookt: 19,0% en 18,8%. Voor het **laatstejaarsgebruik** ligt dat iets hoger bij de jongens: 15,8% versus 14,3%. Ook **regelmatig gebruik** van tabak komt iets vaker voor bij jongens dan bij meisjes: 5,3% tegenover 3,6%. Dat geldt eveneens voor het aandeel jongeren dat **dagelijks** rookt: 2,9% versus 1,7%.

TABAKSGEBRUIK NAAR GESLACHT

	Jongens	Meisjes
Nooit	81,0%	81,2%
Ooit	19,0%	18,8%
Laatste jaar	15,8%	14,3%
Laatste maand	9,9%	8,3%
Gestopt	6,4%	6,4%
Occasioneel	4,1%	4,3%
Regelmatig	5,3%	3,6%
Dagelijks	2,9%	1,7%

Onderwijsvormen

Er is een duidelijk verschil in rookgedrag tussen leerlingen uit de A-stroom en leerlingen uit de B-stroom. In de A-stroom heeft 2,3% **ooit** gerookt, in de B-stroom is dit 9,1%. Dat vertaalt zich verder naar de andere prevalenties en frequenties, waarbij het aandeel in de B-stroom telkens een veelvoud is van dat in de A-stroom. Zo telt de B-stroom 2,1% leerlingen die **regelmatig** roken, tegenover 0,5% in de A-stroom.

In de 2^e en 3^e graad komt **laatstejaarsgebruik** het sterkst voor in ARB (27,5%), gevolgd door DUB (23,1%) en DOO (16,0%). Bij gebruik in het voorgaande jaar geven ook meer leerlingen uit ARB aan **regelmatig** te roken dan in de andere onderwijsvormen, namelijk 12,0% tegenover 6,3% in DUB en 2,5% in DOO. Opmerkelijk is ook dat in ARB de verhouding tussen laatstejaarsroken en regelmatig roken kleiner is dan in de andere onderwijsvormen: terwijl in ARB ruim 4 op de 10 leerlingen die het laatste jaar rookten dat regelmatig deden, is dat in DUB maar iets meer dan een kwart en in DOO één op de zes leerlingen. 7,0% van de leerlingen in ARB rookt **dagelijks**, wat proportioneel meer dan dubbel zo hoog is vergeleken met DUB (3,3%) en ruim zeven maal hoger dan in DOO (0,9%). ARB-leerlingen die roken, beginnen ook vroeger met hun **eerste sigaret**: de beginleeftijd ligt in die onderwijsvorm op 14,8 jaar, terwijl dit bij leerlingen in DUB 15,0 en bij leerlingen in DOO 15,3 jaar is.

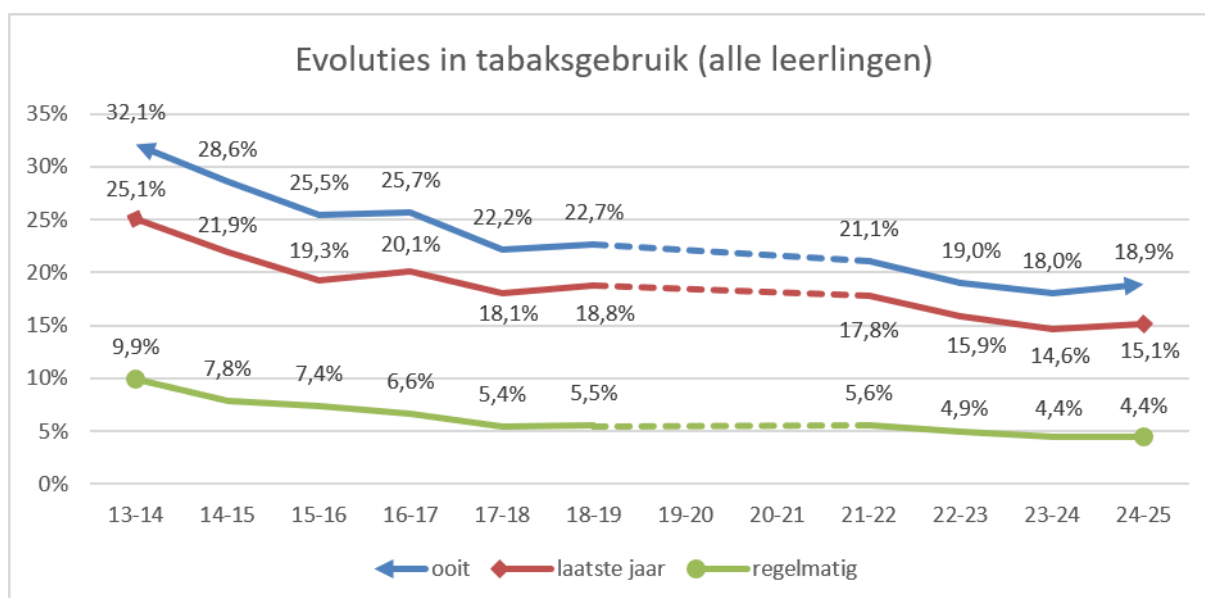
TABAKSGEBRUIK NAAR ONDERWIJSVORM

	A-stroom	B-stroom	DOO	ARB	DUB
Nooit	97,7%	90,9%	81,0%	65,7%	70,4%
Ooit	2,3%	9,1%	19,0%	34,3%	29,6%
Laatste jaar	1,5%	6,7%	16,0%	27,5%	23,1%
Laatste maand	0,7%	4,5%	8,9%	18,1%	13,9%
Gestopt	0,7%	2,9%	7,9%	9,5%	10,0%
Occasioneel	0,3%	1,7%	5,6%	5,9%	6,8%
Regelmatig	0,5%	2,1%	2,5%	12,0%	6,3%
Dagelijks	0,3%	1,0%	0,9%	7,0%	3,3%

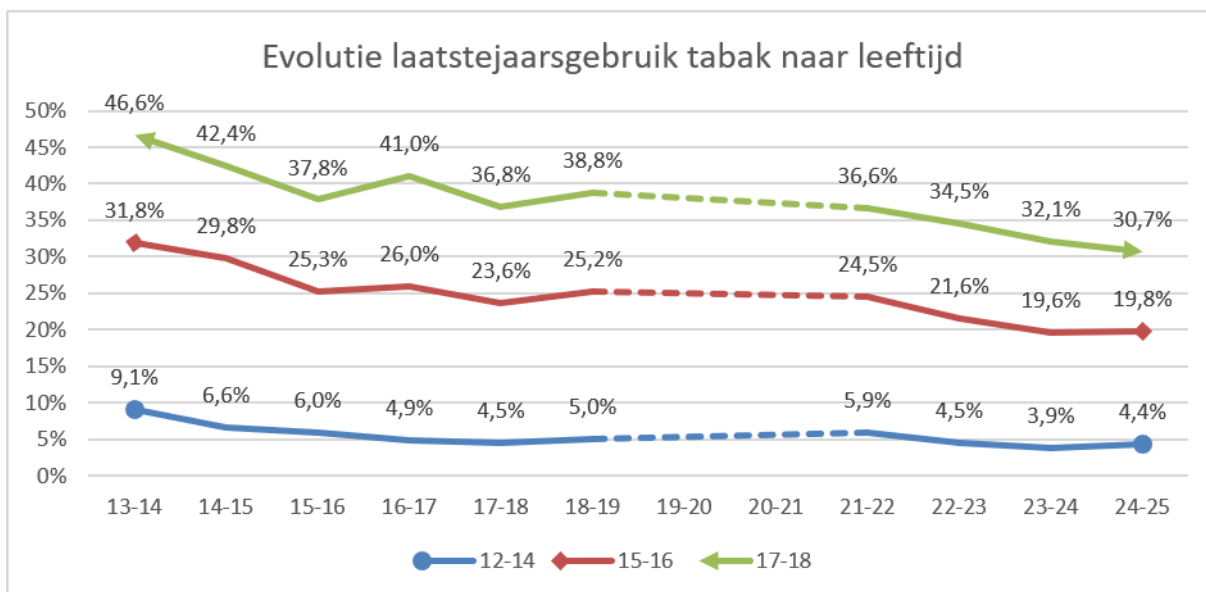
Evoluties in de prevalentie van tabak

Hoewel je hier en daar een tijdelijk opwaarts knikje in de grafieklijnen ziet, o.a. in het meest recente cijfer, daalt het tabaksgebruik over de laatste tien metingen van de leerlingenbevraging heen. De volgende leerlingenbevragingen zullen uitwijzen of deze nieuwe opwaartse knik zich voortzet. De prevalenties van 2024-2025 liggen duidelijk lager dan die van 2013-2014.

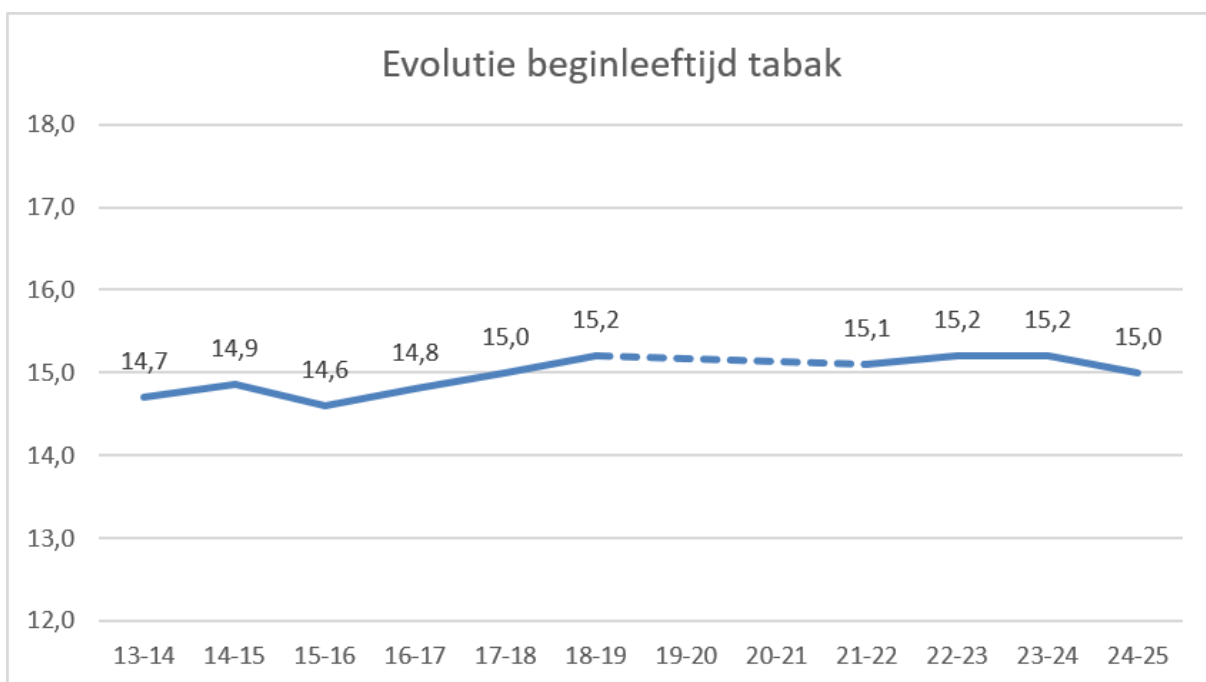
De tussen 2013-2014 en 2017-2018 kleinere afstand tussen de twee bovenste lijnen toont aan dat het ooitgebruik in die periode sterker daalde dan het laatstejaarsgebruik. Dat betekent dat relatief gezien steeds minder jongeren die ooit rookten, stopten met roken. Na 2017-2018 bleef die verhouding vrij stabiel. Het aandeel voor regelmatig gebruik daalde het sterkst over de laatste tien metingen heen. Nadat die parameter tussen 2017-2018 en 2021-2022 niet meer daalde, volgde nadien weer een neerwaartse buiging die zich echter in de laatste meting niet voortzette. Toch is het aandeel leerlingen dat regelmatig gebruik van tabak aangeeft in vergelijking met 2013-2014 meer dan gehalveerd.

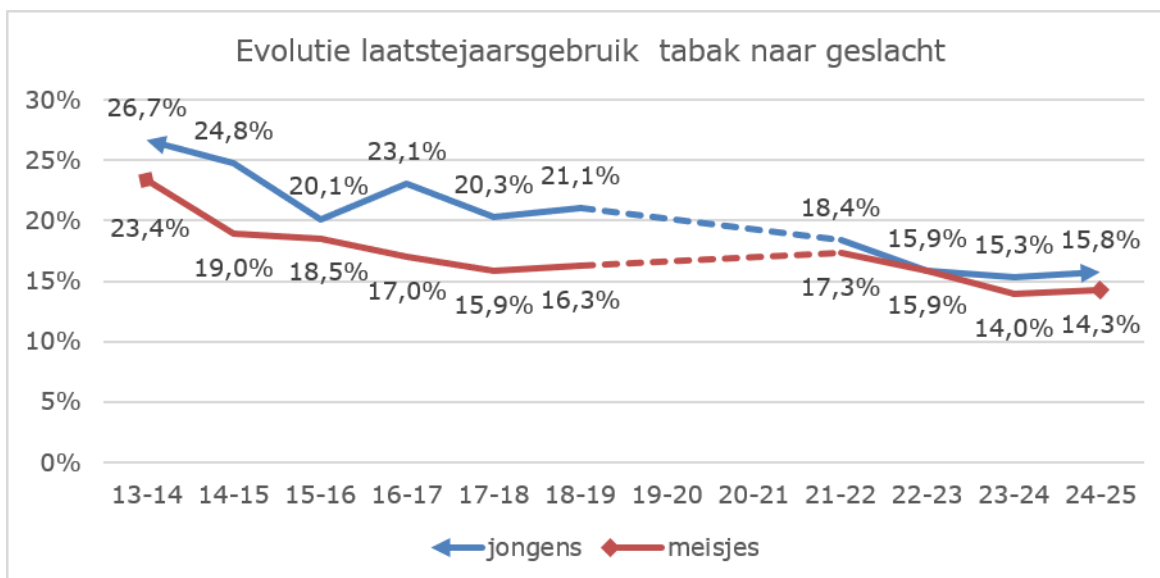
Ondanks de golvende bewegingen ligt het aandeel leerlingen dat in het voorgaande jaar tabak rookte in alle drie de leeftijdsgroepen duidelijk lager dan tien bevragingen eerder. Dat geldt voor alle drie de leeftijdsgroepen en het sterkst – ondanks de lichte stijging in 2024-2025 – voor de jongste groep.

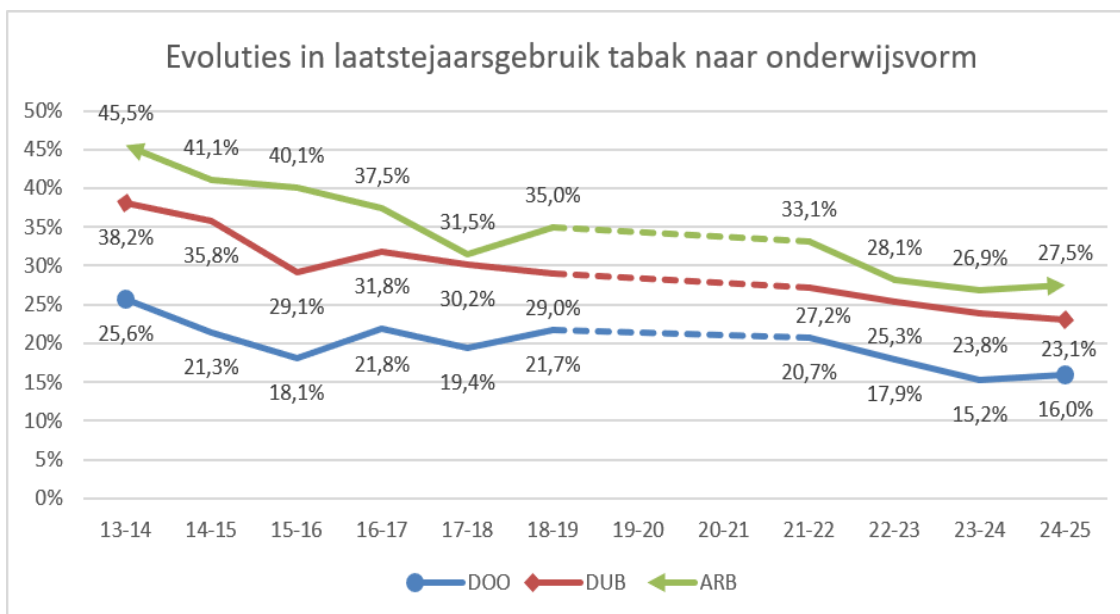
Tot 2018-2019 was er – met uitzondering van het knikje in 2015-2016 – sprake van een gestage stijging van de beginleeftijd. Leerlingen die roken begonnen dat dus op steeds latere leeftijd te doen. Na de covidjaren volgde een periode van stabilisering, met een daling in 2024-2025 als meest recente vaststelling. Of dit een ombuiging van de trend betekent, zullen de komende leerlingenbevestigingen uitmaken.

Bij jongens lag de laatstejaarsprevalentie bijna steeds hoger dan bij meisjes. De resultaten van de twee eerste jaren na covid toonden dat dit naar een evenwicht evolueerde maar in de twee laatste metingen zien we dat het aandeel bij de jongens weer iets boven dat van de meisjes ligt. Het aandeel laatstejaarsgebruik ligt voor beide geslachten wel een heel stuk onder dat van 2013-2014

Wat onderwijsvormen betreft, zien we door de jaren heen steeds dezelfde rangorde voor laatstejaarsgebruik⁵: ARB telt nog steeds de meeste leerlingen die roken, gevolgd door DUB en DOO. Hoewel het optisch lijkt alsof de lijnen anno 2024-2025 dichter bij elkaar liggen dan tien metingen eerder, zien we in de drie onderwijsvormen dezelfde dalende trend, ondanks de schommelingen die er soms tussen twee schooljaren zijn (zie o.a. de recente knik in de curves van DOO en ARB). Voor alle drie de onderwijsvormen ligt het aandeel van laatstejaarsgebruik in 2024-2025 ongeveer 1,6 keer lager dan in 2013-2014.

⁵ Voor het monitoren van evoluties over de schooljaren heen vergelijken we de huidige onderwijsvorm doorstroomfinaliteit (DOO) aan de vroegere onderwijsvorm ASO, de dubbele finaliteit (DUB) aan TSO en de arbeidsmarktgerichte finaliteit (ARB) aan BSO.

Tabaksgebruik en de wetgeving

Prevalentie naar wettelijke leeftijd

De verkoop van tabak is sinds november 2019 verboden aan jongeren onder de 18 jaar. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het verschil in gebruiksprevalenties groot is tussen min-18-jarigen en 18-jarigen. Toch geeft één op de zes minderjarigen (17,2%) aan ooit te hebben gerookt. Het merendeel van hen (13,8%) rookte het voorgaande jaar. Eén op de vijftientig doet dat zelfs regelmatig (4,0%).

TABAKSGEBRUIK NAAR WETTELIJKE LEEFTIJD		
	- 18 j.	18 j.
Nooit	82,8%	54,2%
Ooit	17,2%	45,8%
Laatste jaar	13,8%	35,6%
Laatste maand	8,4%	20,5%
Gestopt	5,8%	15,6%
Occasioneel	4,0%	7,7%
Regelmatig	4,0%	12,3%
Dagelijks	2,0%	7,2%

Kennis van de wetgeving

Tussen 2018-2019 en de twee meest recente bevragingen in 2021-2022 en 2022-2023 is de wetgeving voor de (ver)koop van tabaksproducten veranderd: de minimumleeftijd werd opgetrokken van 16 naar 18 jaar. Het is dus niet verwonderlijk dat er nu meer duidelijkheid heerst over deze wettelijke maatregel. Terwijl in 2018-2019 63,5% van de leerlingen op de hoogte was van de geldende wetgeving, steeg dat ondertussen naar 89,8%.

De meeste 12- tot 14- jarigen zijn al op de hoogte van de wetgeving (86,3%) en dat aandeel ligt nog hoger in de oudere leeftijdsgroepen (91,9% bij 15-16 jaar en 93,9% bij 17-18 jaar). De verschillen tussen de geslachten zijn klein. Bekijken we de onderwijsvormen, dan zien we dat de wetgeving iets minder goed gekend is in de B-stroom (1^e graad) en in ARB (2^e en 3^e graad).

Tabak in de leefwereld van jongeren

Roken en vaperen in de vriendenkring

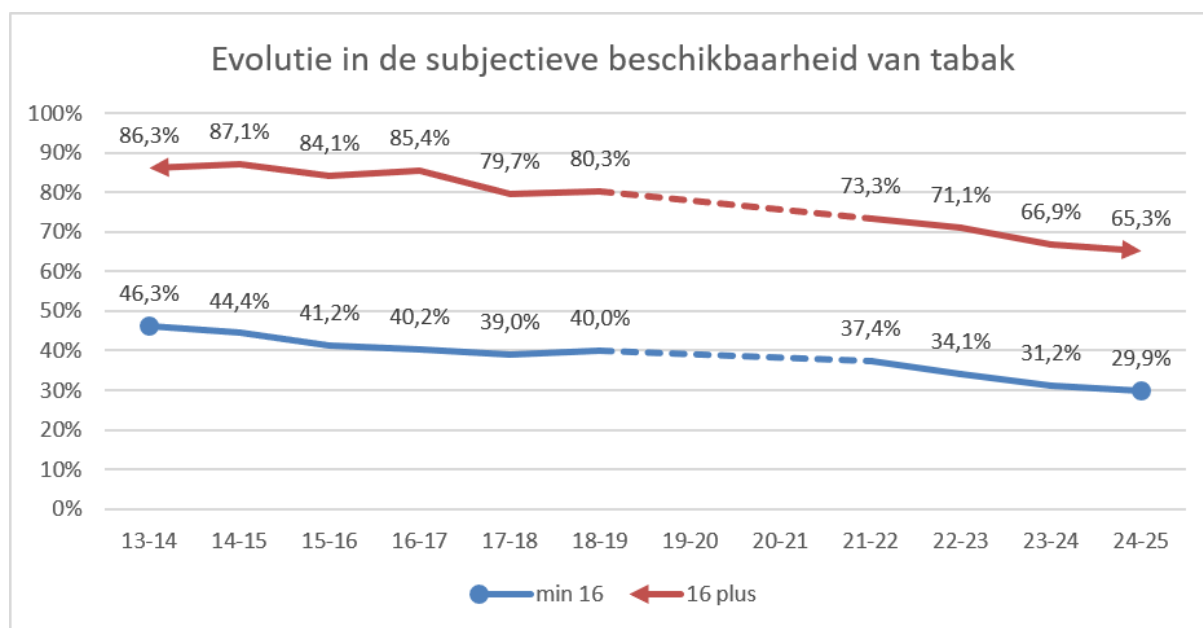
In de leerlingenbevraging 2024-2025 werd de vraag naar het aantal vrienden dat tabak rookt uitgebreid naar het aantal vrienden dat tabak rookt of e-sigaretten gebruikt. Door de toevoeging van die laatste categorie ligt het aandeel leerlingen dat dit gebruik onder vrienden waarneemt uiteraard hoger. Daarom is vergeleken met de grootteordes van de voorbije jaren, waarin enkel naar tabak gepolst werd, niet mogelijk.

52,2% van de 12-14-jarigen geeft aan minstens 1 vriend te hebben die rookt of e-sigaretten gebruikt. Bij 15-16-jarigen is dat 80,7% en bij 17-18-jarigen 84,4%. Als we kijken naar hoeveel vrienden roken of vaperen, dan zien we eveneens een stijging naarmate de leerlingen ouder worden. Terwijl in de jongste leeftijdsgroep 7,8% aangeeft dat meer dan de helft van de vriendenkring rookt, is dit bij 27,0% van de 15-16-jarigen en bij 35,0% van de 17-18-jarigen het geval.

Subjectieve beschikbaarheid van tabak

Over de tien laatste bevragingen heen is er een dalende trend wat de subjectieve beschikbaarheid van tabak betreft: in vergelijking met 2013-2014 geven duidelijk minder jongeren aan gemakkelijk aan tabak te geraken. Toch liggen de cijfers nog steeds behoorlijk hoog gezien de jonge leeftijd. Zo geven nog steeds drie op de tien jongeren onder de 16 jaar (29,9%) aan makkelijk aan tabak te geraken. Bij de jongeren van 16 jaar en ouder zegt twee derde (65,3%) gemakkelijk aan tabak te raken. Dat is opvallend hoog, aangezien de meerderheid van die groep de wettelijke minimumleeftijd van 18 jaar, vanaf wanneer aan hen tabak kan verkocht worden, nog niet bereikt heeft. Voor beide leeftijdsgroepen zien we een duidelijke daling sinds de wetswijziging, maar er blijft nog veel marge om dit verder terug te dringen.

E-sigaretten

Prevalentie en frequentie van e-sigaretten

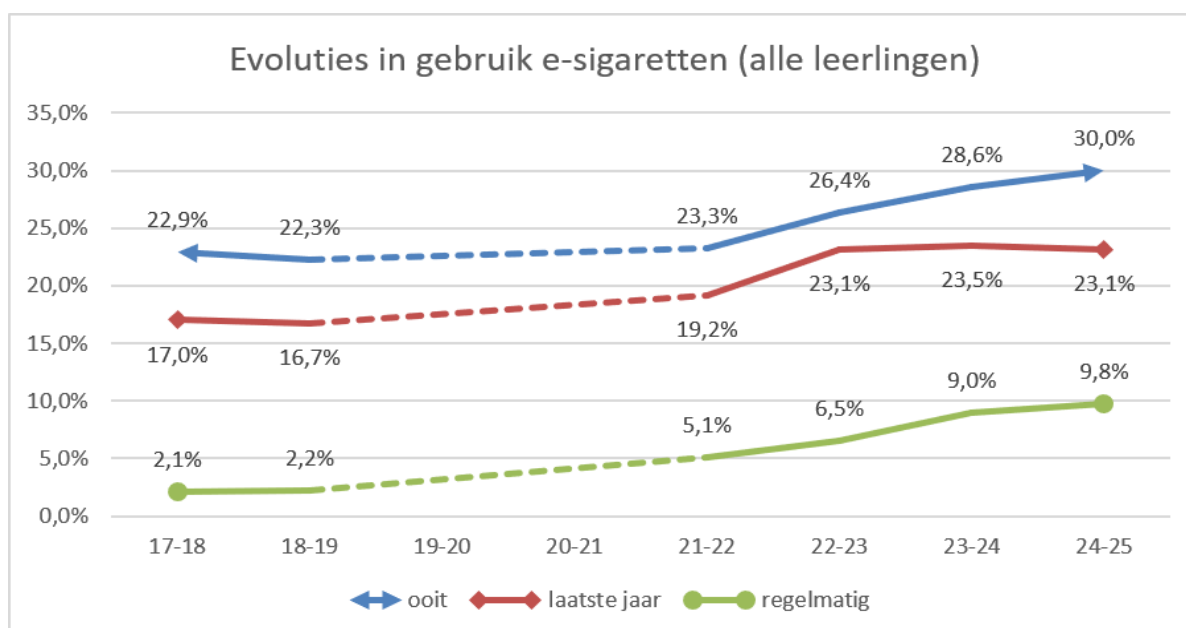
Het gebruik van e-sigaretten wordt in de leefwereld van jongeren meestal 'vape' genoemd.

Zeven op de tien jongeren (70,0%) hebben nog nooit een e-sigaret gebruikt. Dat betekent dat drie op de tien leerlingen (30,0%) wel **ooit** een e-sigaret hebben gebruikt. Bijna een op de vier leerlingen (23,1%) gebruikten e-sigaretten in het **voorgaande jaar**. Een minderheid daarvan (9,8%) geeft aan momenteel **niet meer** te vaperen. Onder de recente gebruikers zijn er duidelijk meer leerlingen die **regelmatig** vaperen (9,8%) dan leerlingen die dit **occasioneel** doen (3,5%). 6,9% van alle leerlingen doet dit **dagelijks**.

PREVALENTIE EN FREQUENTIE VAN E-SIGARETTEN

Alle leerlingen	Nooit	70,0%
	Ooit	30,0%
	Laatste jaar	23,1%
	Laatste maand	14,7%
	Gestopt tijdens laatste 12 maanden	9,8%
	Occasioneel	3,5%
	Regelmatig	9,8%
	Dagelijks	6,9%

Vragen over e-sigaretten werden pas vanaf 2017-2018 in de vragenlijst opgenomen. We hebben dus nog maar zes metingen, maar we kunnen toch al naar recente trends op zoek gaan. En dan zien we een duidelijke opwaartse trend sinds de eerste meting. Vooral de stijgingen na de coronajaren zijn opvallend. Hoewel het ooitgebruik blijft stijgen, lijkt het laatstejaars- en laatstemaandgebruik de laatste jaren te stagneren. Of dit een trendbreuk is, zal uit toekomstige leerlingenbevragingen blijken. Het meest in het oog springend is de sterke stijging van het aandeel regelmatige gebruikers, dat tussen 2017-2018 en 2024-2025 bijna vijfmaal hoger kwam te liggen.

Leeftijd

De gemiddelde leeftijd waarop jongeren voor het eerst een e-sigaret gebruiken, is 15,1 jaar⁶. Dat is een daling in vergelijking met 2021-2022, wat betekent dat jongeren gemiddeld genomen vroeger beginnen. Door deze daling verschilt de beginleeftijd voor het gebruik van e-sigaretten amper nog van die van het roken van tabak. De meeste jongeren die vaperen, doen dat voor het eerst wanneer ze 15 of 16 jaar zijn (63,7%).

Het aantal leerlingen dat **ooit** e-sigaretten gebruikte, stijgt sterk tussen de jongste en de middelste leeftijdscategorie. Daarna vakt de stijging wat af. Dat komt omdat bij de meerderheid het eerste gebruik zich na de leeftijd van 14 jaar situeert. Net als in 2023-2024 geeft een meerderheid van de 17-18-jarige leerlingen aan ooit e-sigaretten te hebben gebruikt. Een gelijkaardig stijgingspatroon tussen de leeftijdsgroepen is ook te zien bij gebruik tijdens het **laatste jaar** en tijdens de **laatste maand**. Terwijl in 2023-2024 in elk van de leeftijdscategorieën ongeveer de helft van de laatstejaarsgebruikers gestopt was, is dat aandeel nu lager. Hoopgevend is wel dat het ooitgebruik niet meer toenam bij de 12-14- en de 17-18-jarigen, en dat in die laatste groep zelfs het laatstejaars- en laatstemaandgebruik afnam in vergelijking met 2023-2024. de groep die e-sigaretten is blijven gebruiken, doet in elke leeftijdsgroep een duidelijke meerderheid dat op **regelmatige** basis.

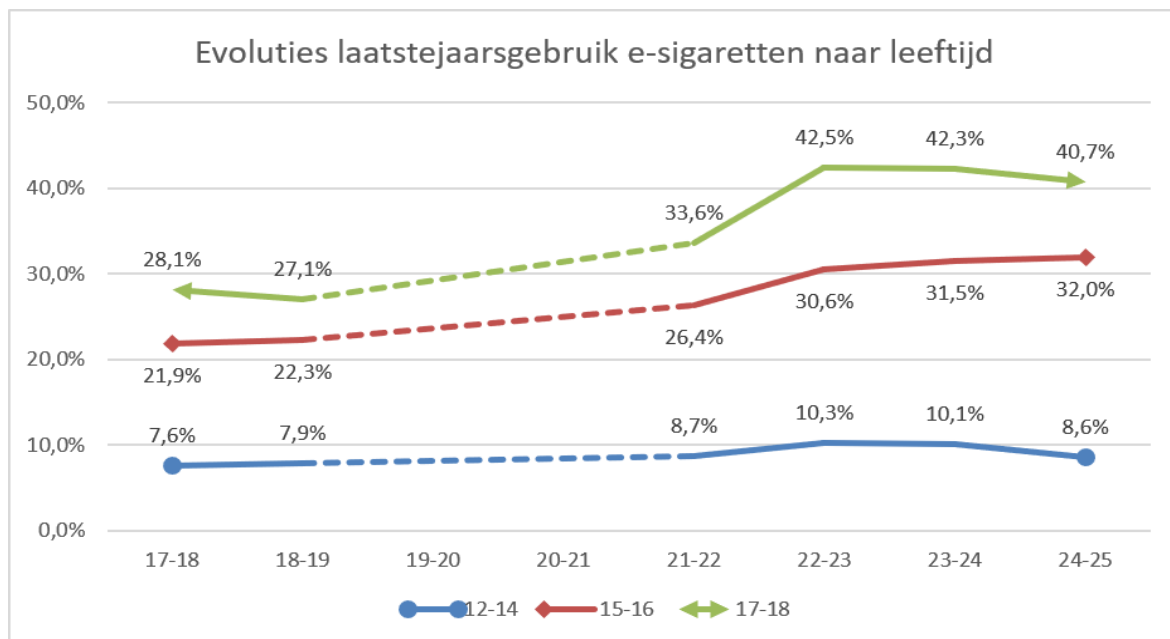
GEBRUIK E-SIGARETTEN NAAR LEEFTIJD

	12-14	15-16	17-18
Nooit	86,9%	60,6%	48,0%
Ooit	13,1%	39,4%	52,0%
Laatste jaar	8,6%	32,0%	40,7%
Laatste maand	5,1%	21,0%	25,7%
Gestopt	4,0%	13,2%	17,2%
Occasioneel	1,2%	5,0%	6,1%
Regelmatig	3,5%	13,8%	17,4%
Dagelijks	2,4%	9,6%	12,1%

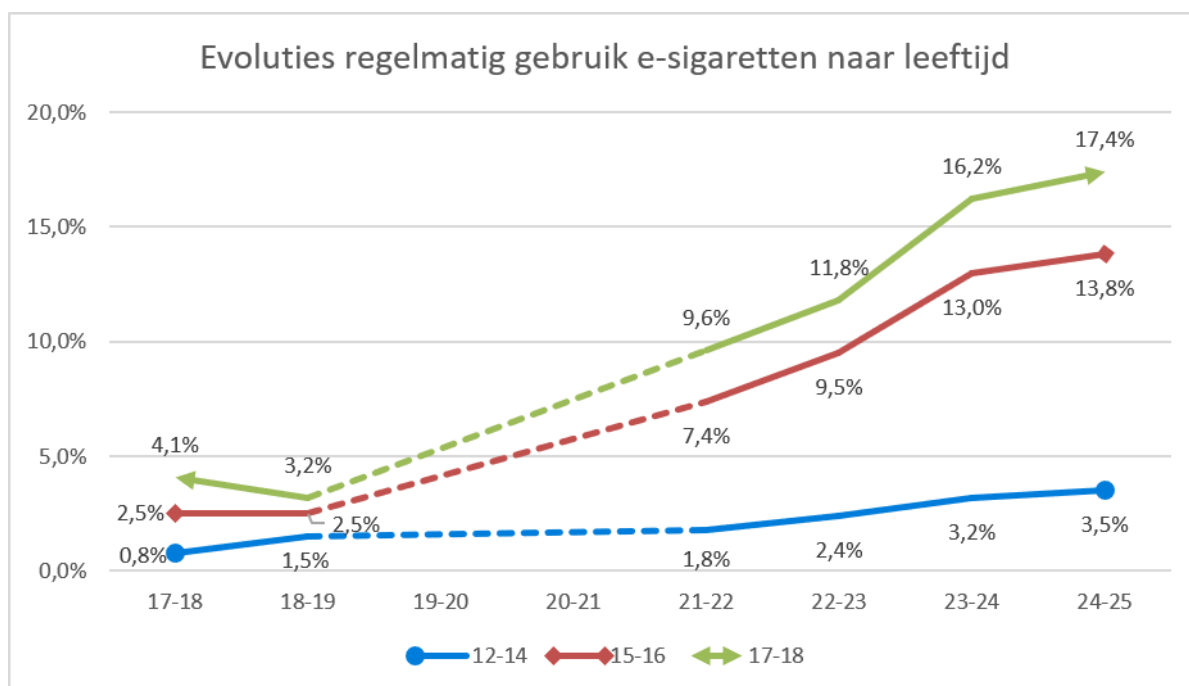
⁶ Gemiddelde beginleeftijden worden berekend op basis van de antwoorden van de groep 17-18-jarigen.

In de drie leeftijdsgroepen ligt het laatstejaarsgebruik van e-sigaretten in 2024-2025 een stuk hoger dan in 2017-2018. Toch is de stijging in de middelste leeftijdsgroep afgeremd en in de jongste en oudste leeftijdsgroepen zelfs omgebogen naar een dalende trend.

Tot zover het goede nieuws. Want als we kijken naar de evolutie van het regelmatig gebruik van e-sigaretten, dan krijgen we niet langer een hoopgevend beeld. In tegendeel: de sterke stijging van het regelmatig gebruik zet zich namelijk in de drie leeftijdsgroepen zichtbaar voort. In vergelijking met zes jaar eerder is het aandeel regelmatige gebruikers in elke leeftijdsgroep met een factor 4 tot 5 gestegen. Dit toont dat de kleiner wordende groep jongeren die in het laatste jaar vapeten, dit frequenter is gaan doen.

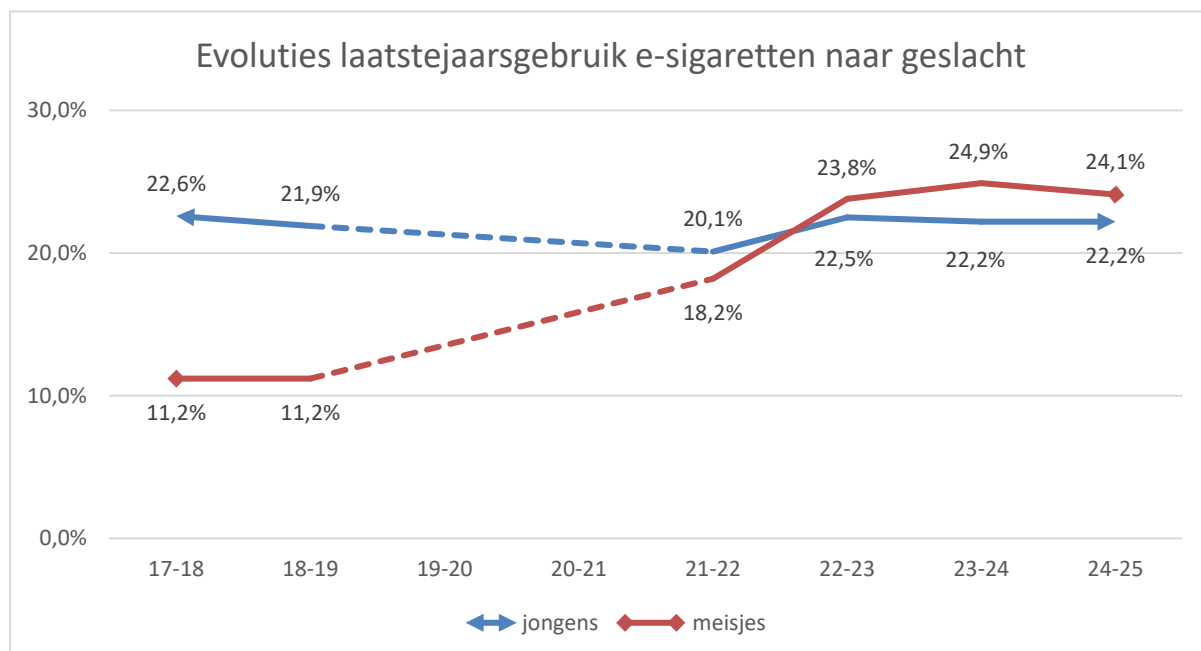
Jongens-meisjes

In voorgaande syntheserapporten werd al aangegeven dat in de prevalenties van gebruik van e-sigaretten de meisjes de kloof met de jongens gedicht hadden. Dat geldt nog steeds voor **ooitgebruik**, **laatstejaarsgebruik** en **laatstemaandgebruik**, waarbij de cijfers bij meisjes telkens iets hoger liggen dan bij jongens. Enkel als we naar het meer frequente gebruik kijken, met name naar **regelmatig** en **dagelijks** gebruik, liggen de percentages ongeveer gelijk. Het laatstejaarsgebruik bleef bij jongens in vergelijking met het voorgaande schooljaar onveranderd, terwijl het afnam bij meisjes. Het laatstemaandgebruik stagneerde en het regelmatig gebruik nam toe bij beide geslachten.

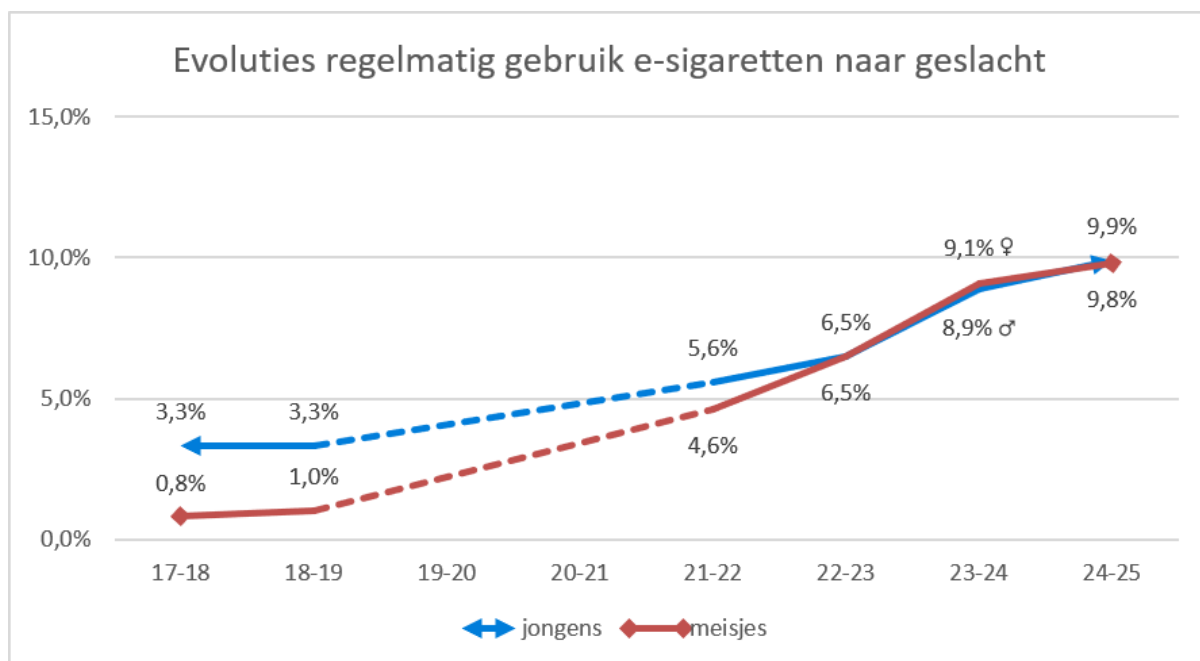
GEbruik E-SIGARETTEN NAAR GESLACHT

	Jongens	Meisjes
Nooit	70,4%	69,5%
Ooit	29,6%	30,5%
Laatste jaar	22,2%	24,1%
Laatste maand	14,0%	15,4%
Gestopt	9,7%	10,0%
Occasioneel	2,6%	4,4%
Regelmatig	9,9%	9,8%
Dagelijks	6,7%	7,1%

De 'inhaalbeweging' bij meisjes is opvallend: terwijl in 2017-2018 het aandeel jongens dat het voorgaande jaar e-sigaretten gebruikte nog dubbel zo hoog lag, ligt dat aandeel sinds 2022-2023 iets hoger bij meisjes. Bij jongens bleef het gebruik doorheen de jaren vrij stabiel, maar bij meisjes steeg het laatstejaarsgebruik tot meer dan het dubbele, ook al lijkt er in de laatste drie schooljaren een stabilisatie op te treden.

We zien een bijna gelijkaardige evolutie van het regelmatig gebruik van e-sigaretten: nadat dit in de eerste jaren een veelvoud hoger was bij de jongens, is het aandeel sinds 2022-2023 in balans.

Onderwijsvormen⁷

Net als bij tabak roken is er ook bij het gebruik van e-sigaretten een duidelijk verschil tussen leerlingen uit de A-stroom en leerlingen uit de B-stroom. In de A-stroom heeft 7,4% **ooit** al e-sigaretten gebruikt, in de B-stroom is dat aandeel drie keer zo hoog (22,2%). Doordat het ooitgebruik ten opzichte van het vorige schooljaar afnam in de A-stroom, maar verder toenam in de B-stroom, is het verschil tussen beide onderwijsvormen in de eerste graad nog groter geworden. In de cijfers voor recent en regelmatig gebruik is het verschil nog groter: het **laatstemaandgebruik** en **regelmatig gebruik** ligt in de B-stroom 5 tot 6 keer hoger dan in de A-stroom. Ook hier is het verschil tussen de A- en B-stroom ten opzichte van het vorige schooljaar verder toegenomen.

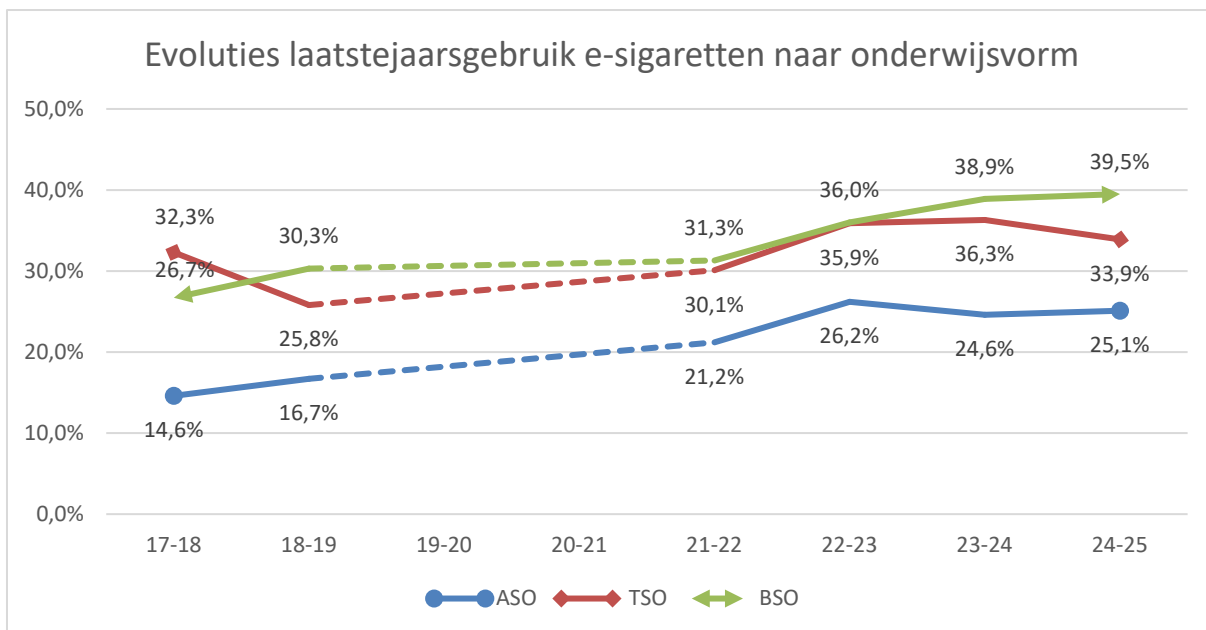
In de bovenbouw zien we dat er duidelijk meer gebruikers en frequentere gebruikers zijn in ARB dan in de twee andere onderwijsvormen. Vooral met DOO is het verschil groot, vooral wanneer we kijken naar frequent gebruik: minstens eens per week e-sigaretten gebruiken komt vijf keer meer voor in ARB en dagelijks gebruik zelfs zes keer. De cijfers van DUB liggen tussen die van DOO en ARB in.

GEBRUIK E-SIGARETTEN NAAR ONDERWIJSVORM

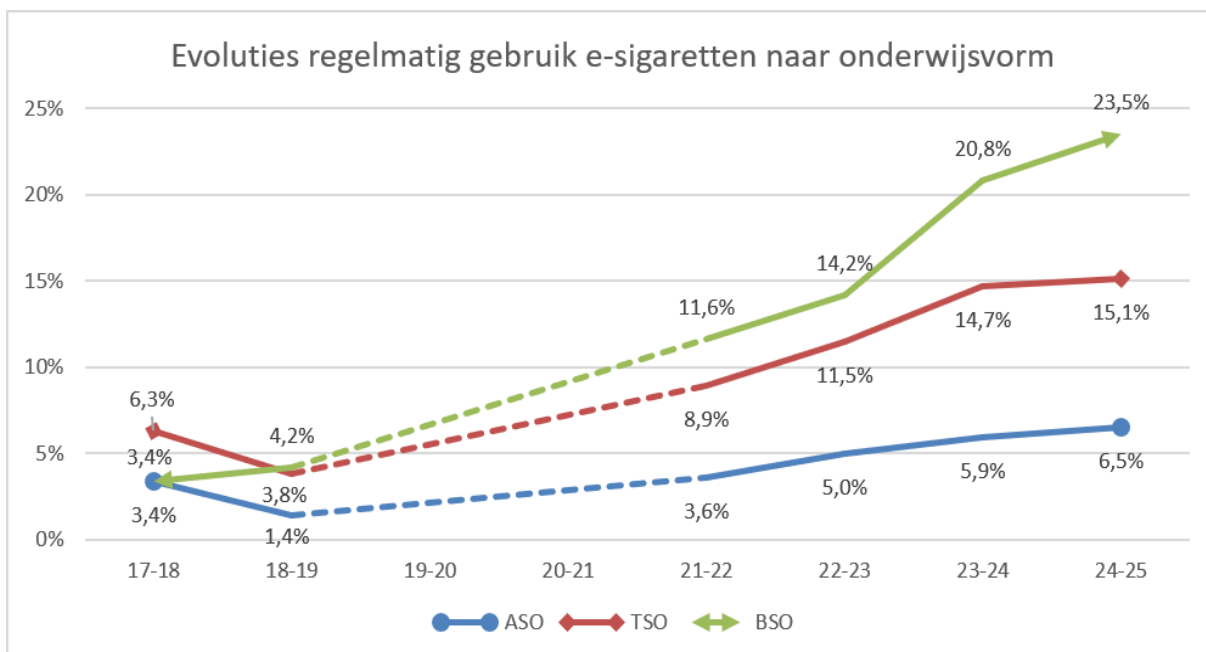
	A-stroom	B-stroom	DOO	ARB	DUB
Nooit	92,6%	77,8%	69,4%	50,5%	56,1%
Ooit	7,4%	22,2%	30,6%	49,5%	43,9%
Laatste jaar	4,3%	13,1%	25,1%	39,5%	33,9%
Laatste maand	1,7%	8,8%	14,1%	28,7%	21,9%
Gestopt	2,9%	4,5%	13,6%	11,5%	14,0%
Occasioneel	0,4%	2,9%	5,1%	4,5%	4,7%
Regelmatig	1,0%	5,7%	6,5%	23,5%	15,1%
Dagelijks	0,6%	3,6%	3,6%	17,9%	10,7%

Het aandeel leerlingen dat in het voorgaande jaar e-sigaretten gebruikte, ligt in DOO en ARB duidelijk hoger dan in 2017-2018. Ondanks een bijna verdubbeling sinds de eerste meting scoort DOO duidelijk het laagst. Het is ook de enige onderwijsvorm die op een lager cijfer uitkomt in vergelijking met het voorgaande schooljaar. De kloof met ARB en DUB blijft groot, omdat ook daar een toename te zien is. De evolutie van DUB verloopt minder eenduidig en ligt nauwelijks hoger dan in de eerste meting. De evolutie in ARB verloopt sterker lineair, waarbij in 2017-2018 ruim een kwart vapete en in 2024-2025 al vier op de tien leerlingen dat doen.

⁷ Voor het monitoren van evoluties over de schooljaren heen vergelijken we de huidige onderwijsvorm doorstroomfinaliteit (DOO) aan de vroegere onderwijsvorm ASO, de dubbele finaliteit (DUB) aan TSO en de arbeidsmarktgerichte finaliteit (ARB) aan BSO.

Als we naar de evoluties in het regelmatig gebruik van e-sigaretten kijken, valt de sterke opmars in ARB het meest op. In vergelijking met 2017-2018 ligt het aandeel leerlingen uit ARB dat minstens één keer per week vapet in 2024-2025 zeven keer hoger. Bijna één op de vier ARB-leerlingen gebruikt ondertussen wekelijks e-sigaretten. De stijging van het aandeel regelmatige gebruikers bleef in DUB en DOO 'beperkt' tot iets meer of minder dan een verdubbeling, al is dat op zich ook wel een opvallende stijging.

Motieven om e-sigaretten te gebruiken

Nieuwsgierigheid is voor de meeste ooitgebruikers de voornaamste reden om e-sigaretten te gebruiken: voor bijna acht op de tien (78,6%) leerlingen die ooit al vapeten was dit (één van) de reden(en) om met e-sigaretten te beginnen. Een motief dat voor het eerst aan de vragenlijst werd toegevoegd, scoort meteen hoog: bijna de helft van de leerlingen die e-sigaretten gebruiken (48,3%) geeft aan dat de smaakjes (één van) de reden(en) zijn. Vier op de tien (38,9%) geven aan het te doen om niet opnieuw te beginnen roken. Vapen om te minderen met roken komt slechts beperkt voor (6,9%), evenals vapen om om te gaan met stress (4,9%). In vergelijking met het vorige syntheserapport zien we dat twee van de drie al opgenomen motieven, met name 'om niet opnieuw te beginnen roken' en 'om te minderen met roken', status quo blijven. Het motief nieuwsgierigheid daalt lichtjes. Opvallend is dat de smaakjes als motief om te gebruiken meteen sterk scoren.

Bij 15-16-jarigen wordt het gebruik van e-sigaretten minder vaak gemotiveerd door de wens om te minderen met roken en om met stress om te gaan, maar wel vaker om niet opnieuw te beginnen roken. Jongens geven vaker aan e-sigaretten te gebruiken om te minderen met roken, terwijl meisjes duidelijk vaker aangeven te vapen om niet opnieuw te beginnen roken. Omdat het aandeel tabaksgebruikers in de B-stroom en ARB zoals steeds hoger ligt, is het niet verwonderlijk dat de twee tabaksgerelateerde motieven sterker scoren. Daarnaast wordt ook het motief om met stress om te gaan vaker aangehaald in de B-stroom en ARB.

MOTIEVEN OM E-SIGARETTEN TE GEBRUIKEN

Leerlingen die ooit vapeten	Uit nieuwsgierigheid	78,6%
	Omwille van de smaakjes	48,3%
	Om niet opnieuw te beginnen roken	38,9%
	Om te minderen met roken	6,9%
	Om om te gaan met stress	4,9%

Inschatting van schadelijkheid van e-sigaretten

Over de mate waarin e-sigaretten al dan niet schadelijker zijn dan tabakssigaretten, zijn de meningen verdeeld. De grootste groep – goed voor één op de drie leerlingen – denkt dat beide even schadelijk zijn. Bijna drie op de tien leerlingen denken dat e-sigaretten schadelijker zijn, wat bijna dubbel zoveel is dan leerlingen die denken dat e-sigaretten minder schadelijk zijn. Zeker ook de moeite waard om te vermelden: 22,4% van de leerlingen kan hierover geen inschatting maken.

De huidige wetenschappelijke evidentie wijst erop dat het gebruik van e-sigaretten gepaard gaat met minder gezondheidsrisico's dan het roken van tabakssigaretten. Dat betekent echter niet dat vapen veilig is. Voor jongeren worden zowel e-sigaretten als tabakssigaretten, net als andere nicotineproducten, sterk afgeraden.

**INSCHATTING SCHADELIJKHEID VAPES
IN VERGELIJKING MET TABAKSSIGARET**

Alle leerlingen	Schadelijker	29,0%
	Even schadelijk	32,4%
	Minder schadelijk	16,2%
	Weet het niet	22,4%

Totale gebruik van nicotineproducten

Situering

We willen dat zo weinig mogelijk jongeren nicotineproducten gebruiken. Vroeger volstond het om enkel het gebruik van tabakssigaretten te volgen, maar met de komst van de e-sigaret zijn er nu twee populaire manieren waarop jongeren nicotine gebruiken. Daarom bekijken we in de VAD-leerlingenbevraging voortaan niet alleen roken en vaperen afzonderlijk, maar ook het totale gebruik van geïnhaleerde nicotineproducten⁸.

Met totaal gebruik bedoelen we het aandeel jongeren dat nicotine gebruikt via de inhalatie van sigarettenrook en/of damp van e-sigaretten tegenover het aandeel dat dat niet doet. Jongeren die roken en vaperen kunnen we niet zomaar optellen, omdat sommige jongeren beide doen en anders dubbel geteld zouden worden. Daarom onderscheiden we twee groepen: jongeren die minstens één nicotineproduct gebruiken (sigaret, e-sigaret of beide) en jongeren die helemaal geen nicotineproducten gebruiken⁹.

Hoewel een sigaret altijd nicotine bevat, geldt dat niet voor e-sigaretten. In eerdere edities van de bevraging werd gevraagd of jongeren nicotinehoudende of nicotinevrije vloeistoffen gebruikten. Sinds de voorgaande editie is die vraag niet opgenomen. In de praktijk blijkt echter dat de meeste jongeren die vaperen, nicotine gebruiken. Het aandeel dat uitsluitend nicotinevrije vloeistoffen kiest, daalde sterk: in 2017-2018 ging het nog om 57%, in 2022-2023 slechts om 10% van de laatstejaarsgebruikers. Bovendien geven andere onderzoeken aan dat jongeren vaak niet weten of hun e-sigaret nicotine bevat of in welke concentratie. Daarom gaan we er in onze analyses van uit dat alle jongeren die vaperen (al dan niet in combinatie met roken) nicotine gebruiken. Dit kan leiden tot een lichte overschatting van het totale gebruik.

We focussen bewust niet op ooitgebruik, omdat dit ook jongeren omvat die intussen gestopt zijn. Onze interesse gaat uit naar het huidige gebruik. In de literatuur geldt iemand als huidige gebruiker wanneer hij minstens eenmaal per maand nicotine gebruikt. In de leerlingenbevraging wordt traditioneel ook het laatstejaarsgebruik gerapporteerd. Daarom brengen we het totale gebruik van nicotineproducten in kaart op basis van zowel gebruik in het afgelopen jaar als in de afgelopen maand, en volgen we de evolutie daarvan op.

⁸ Deze analyses werden vorig jaar voor een eerste keer uitgevoerd. Toen werden ze niet opgenomen in het rapport van de VAD-Leerlingenbevraging, maar verspreid via een apart rapport van het Vlaams Instituut Gezond Leven vzw. Dat rapport is raadpleegbaar via <http://www.gezondleven.be/files/tabak/Rapport-over-analyse-van-de-evolutie-van-het-totale-nicotinegebruik-door-jongeren-in-Vlaanderen.pdf>.

⁹ Hierbij richtten we ons uitsluitend op het gebruik van klassieke en elektronische sigaretten (met nicotine). Het gebruik van nicotinezakjes lieten we buiten beschouwing, aangezien de prevalentie ervan zowel in absolute zin als in verhouding tot andere nicotineproducten zeer laag is. Bovendien had de meerderheid van de jongeren die in het afgelopen jaar nicotinezakjes gebruikten ook een rookverleden of rookten zij nog steeds.

Prevalentie van geïnhaleerde nicotineproducten

Eén op de vier leerlingen (24,3%) heeft in het **afgelopen jaar** minstens één nicotineproduct gebruikt. Tijdens de laatste maand gebruikte één leerling op de zes (15,9%) nicotine. Zowel in het afgelopen jaar als in de afgelopen maand hebben iets meer meisjes dan jongens gerookt en/of gevapet (respectievelijk 24,9% vs. 23,8% en 16,3% vs. 15,5%).

PREVALENTIE VAN GEÏNHALEERDE NICOTINEPRODUCTEN

Alle leerlingen	Laatste jaar	24,3%
	Laatste maand	15,9%
Laatstejaars-gebruikers	Enkel tabaksgebruik	1,2%
	Enkel gebruik van e-sigaret	9,2%
	Duaal gebruik (tabak en e-sigaret)	13,9%
Laatstemaand-gebruikers	Enkel tabaksgebruik	1,2%
	Enkel gebruik van e-sigaret	6,8%
	Duaal gebruik (tabak en e-sigaret)	7,9%

Uitsluitend tabaksgebruik komt nog slechts bij een kleine minderheid van de leerlingen voor. Slechts één leerling op honderd (1,2%) gebruikte in het **afgelopen jaar** en de **afgelopen maand** uitsluitend sigaretten. Jongeren die enkel roken zijn een uitzondering geworden.

Het gebruik van e-sigaretten speelt een veel grotere rol in het nicotinegebruik van jongeren. In het **afgelopen jaar** gebruikte ongeveer één op de tien leerlingen (9,2%) uitsluitend een e-sigaret, terwijl één op de zeven (13,9%) zowel sigaretten als e-sigaretten gebruikte (duaal gebruik). Van alle leerlingen die in het **afgelopen jaar** een nicotineproduct gebruikten, combineerde bijna zes op de tien (57,2%) zowel sigaretten als e-sigaretten.

Hoewel de prevalentie er iets lager ligt, zien we bij het gebruik in de **afgelopen maand** een gelijkaardig patroon. Ongeveer één op de vijftien leerlingen (6,8%) gebruikte uitsluitend een e-sigaret, terwijl bijna één op de twaalf (7,9%) zowel sigaretten als e-sigaretten gebruikte. Van de leerlingen die in de **afgelopen maand** een nicotineproduct gebruikten, gebruikte minder dan één op de tien (7,6%) uitsluitend sigaretten. Het gebruik is daarentegen bijna gelijk verdeeld tussen leerlingen die uitsluitend een e-sigaret gebruiken (42,7% van alle laatstemaandgebruikers) en leerlingen die zowel sigaretten als e-sigaretten gebruiken (49,7% van alle laatstemaandgebruikers).

FREQUENTIE VAN TABAK DOOR JONGEREN DIE IN HET AFGELOPEN JAAR ENKEL SIGARETTEN GEBRUIKTEN

Laatstejaars-gebruikers	Gestopt tijdens laatste 12 maanden	55,1%
	Occasioneel	30,3%
	Regelmatig	14,6%
	Dagelijks	7,9%

FREQUENTIE VAN E-SIGARETTEN DOOR JONGEREN DIE IN HET AFGELOPEN JAAR ENKEL E-SIGARETTEN GEBRUIKEN

Laatstejaars-gebruikers	Gestopt tijdens laatste 12 maanden	60,2%
	Occasioneel	17,3%
	Regelmatig	22,5%
	Dagelijks	12,4%

Van de jongeren die in het **afgelopen jaar** enkel rookten of enkel e-sigaretten gebruikten, is de meerderheid ondertussen gestopt met dat gebruik. Bij de jongeren die het product nog gebruikten, zien we een verschillend gebruikspatroon. Exclusieve gebruikers van sigaretten gebruikten deze ongeveer twee keer zo vaak **occasioneel** (30,3%) als **regelmatig** (14,6%). Bij exclusieve gebruikers van e-sigaretten lag de verhouding meer in balans, al kwam **regelmatig** gebruik (22,5%) er iets vaker voor dan occasioneel gebruik (17,3%).

FREQUENTIE VAN TABAK EN E-SIGARETTEN DOOR JONGEREN DIE IN HET AFGELOPEN JAAR BEIDE NICOTINEPRODUCTEN GEBRUIKTEN

	Laatstejaargebruikers e-sigaret	Gestopt met vpen ^a	Occasioneel vpen	Regelmatig vpen	Dagelijks vpen	Totaal
Laatstejaars-gebruikers tabak	Gestopt met roken ^a	21,9%	5,0%	14,4%	9,7%	41,3%
	Occasioneel roken	4,8%	6,2%	16,9%	12,0%	27,9%
	Regelmatig roken	4,0%	2,3%	24,5%	19,5%	30,8%
	Dagelijks roken	2,3%	1,1%	12,7%	10,5%	
	Totaal	30,7%	13,5%	55,8%		100%

^a 'Gestopt met' betekent dat de leerling dat middel wel ooit maar niet meer in het voorgaande jaar gebruikte.

Onder de jongeren die het **afgelopen jaar** zowel rookten als vapeten, zien we dat één op de vijf (21,9%) daarmee is gestopt. Bij jongeren uit deze groep die wel nog gebruiken, zien we dat de frequentie van het gebruik van beide producten vaak overeenkomt.

De combinatie van **occasioneel** gebruik van beide nicotineproducten komt minder vaak voor dan die van **regelmatig** gebruik. E-sigarettengebruik blijkt daarbij dominanter dan roken onder duale gebruikers. Zo geeft iets meer dan de helft (55,8%) aan **regelmatig** e-sigaretten te gebruiken, tegenover iets minder dan een derde (30,8%) die zegt **regelmatig** te roken. **Regelmatig** gebruik van e-sigaretten komt in deze groep daarmee bijna dubbel zo vaak voor als **regelmatig** roken. Het is dan ook niet verwonderlijk dat **regelmatig** e-sigarettengebruik onderdeel is van de drie meest voorkomende gebruikerspatronen bij jongeren die in het afgelopen jaar zowel rookten als e-

sigaretten gebruikten: stoppen met roken, occasioneel roken en regelmatig roken. Ongeveer één op de vier jongeren die dual gebruik combineert **regelmatic** roken met **regelmatic** e-sigarettengebruik., Daarna volgen jongeren die **occasioneel** roken en **regelmatic** e-sigaretten gebruiken (beide één op de zes) en jongeren die intussen **gestopt zijn** met roken, maar nog wel **regelmatic** e-sigaretten gebruiken (één op de zeven).

Evoluties in de prevalentie van geïnhaleerde nicotineproducten

Evolutie van het gebruik in het afgelopen jaar

Het aandeel jongeren dat het afgelopen jaar nicotine gebruikte, is tussen het schooljaar 2001-2002 en 2023-2024 afgenomen. In het begin van de jaren 2000 gebruikte ongeveer **drie op de tien** leerlingen nicotine, terwijl dit in 2024-2025 nog **ongeveer één op de vier** is.

Sinds het schooljaar 2017-2018 wordt naast tabaksgebruik ook het gebruik van e-sigaretten bevraagd. Vanaf dat moment blijft het totale nicotinegebruik opvallend stabiel: **jaarlijks** gebruikt ongeveer één op de vier leerlingen een geïnhaleerd nicotineproduct.

Achter deze stabiele prevalentie gaat echter een duidelijke verschuiving in het type nicotineproduct schuil. Het aandeel jongeren dat het **afgelopen jaar** uitsluitend sigaretten rookte, daalde sterk van ongeveer één op de dertien (7,5%) in 2017-2018 naar ongeveer één op de honderd (1,2%) in 2024-2025. Daartegenover staan steeds meer jongeren die een e-sigaret gebruiken, al dan niet in combinatie met sigaretten. Vandaag bestaat het nicotinegebruik bij jongeren dan ook hoofdzakelijk uit e-sigaretgebruik. Ongeveer één op de elf leerlingen gebruikte het **afgelopen jaar** uitsluitend een e-sigaret en één op de zeven combineerde sigaretten en e-sigaretten.

Ten opzichte van de vorige editie zien we een beperkte verschuiving binnen deze groepen. Het aandeel jongeren dat uitsluitend een e-sigaret gebruikte daalde licht (10,3% naar 9,2%), terwijl het aandeel duale gebruikers licht toenam (13,2% naar 13,9%). Daardoor blijft dual gebruik de meest voorkomende vorm van nicotinegebruik onder jongeren.

Evolutie van de gebruiksfrequentie naar type nicotinegebruik

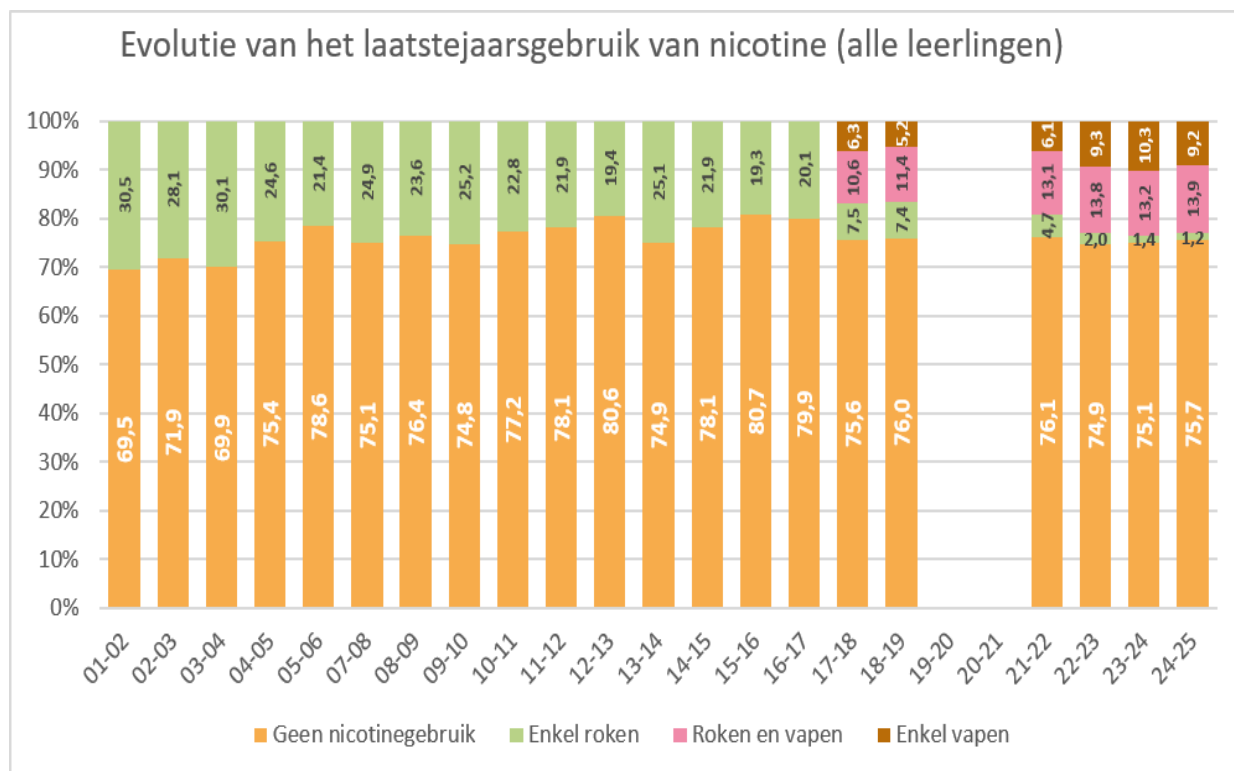
In de vorige editie (schooljaar 2023-2024) rapporteerden we voor het eerst ook de afzonderlijke frequenties voor jongeren die in het **afgelopen jaar** enkel een e-sigaret gebruikten, enkel rookten of beide producten gebruikten. Hierdoor kan voortaan ook hiervan de evolutie worden opgevolgd.

Ten opzichte van de vorige editie bleef de frequentie van het tabaksgebruik binnen de (toegenomen) groep van duale gebruikers nagenoeg onveranderd (niet in grafiek). Het aandeel jongeren in die groep dat rookte bleef vrijwel gelijk (58,4% tegenover 58,7% in de vorige editie). Voor de e-sigaret zien we wel een toename in het gebruik (van 67,4% naar 68,3%), die veroorzaakt wordt door de toename van het **regelmatic** e-sigaretgebruik. Onder de duale gebruikers zien we dat **regelmatic** gebruik van de e-sigaret bij alle combinaties met rookfrequenties toenam: zowel bij jongeren die **gestopt zijn** met roken als bij **occasionele, regelmatic** en **dagelijkse** gebruikers. De resultaten wijzen erop dat de frequentie van het tabaksgebruik bij duale gebruikers stabiel bleef, terwijl de e-sigaret binnen deze groep een nog dominantere plaats is gaan innemen.

Bij jongeren die in **het afgelopen jaar** enkel rookten of enkel de e-sigaret gebruikten, vertoont de evolutie van de frequentie van het gebruik een verschillend beeld. In beide groepen daalde het aandeel jongeren dat in het afgelopen jaar stopte met het gebruik (tabak: 62,8% → 55,1%; e-sigaret: 67,3% → 60,2%). Bij jongeren die uitsluitend roken, zien we daarnaast een verdubbeling van het **occasioneel** roken (van 16,3% naar 30,3%) en minder **regelmatic** (van 20,9% naar

14,6%) of **dagelijks** gebruik (van 12,3% naar 7,9%). Bij jongeren die enkel een e-sigaret gebruiken is de evolutie anders: het aandeel **occasionele** gebruikers blijft bij hen vrijwel stabiel (van 18,3% naar 17,3%), terwijl zowel het aandeel **regelmatige** (van 14,4% naar 22,5%) als **dagelijkse** gebruikers (van 8,7% naar 12,4%) toeneemt. Dit suggereert dat, net zoals in de groep die dual gebruikte, jongeren die uitsluitend de e-sigaret gebruiken gemiddeld intensiever zijn gaan gebruiken, terwijl het rookgedrag bij jongeren die exclusief roken eerder verschuift naar minder frequente gebruikspatronen.

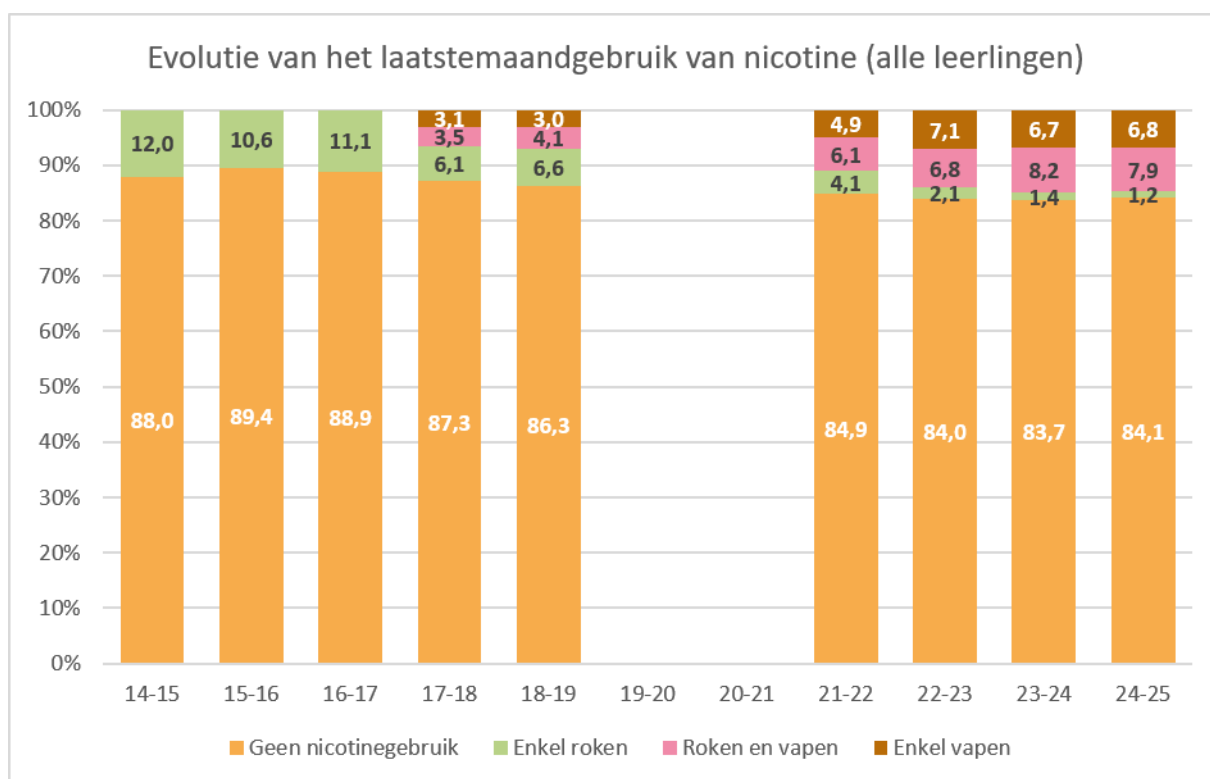
Noot: het gebruik van e-sigaretten wordt pas sinds 2017-2018 bevraagd. Hoewel er waarschijnlijk ook jongeren al voor dat schooljaar een e-sigaret gebruikten, hebben we geen exact zicht op de prevalentie en of die jongeren enkel vaperen of daarnaast ook rookten. De grafieken vermelden enkel de in elk schooljaar bevraagde nicotineproducten.

Evolutie van het gebruik in de afgelopen maand

Het aandeel jongeren dat in de **afgelopen maand** geen nicotine gebruikte, nam tussen het schooljaar 2013-2014 en 2016-2017 toe, maar begon vanaf 2017-2018, het jaar waarin ook e-sigaretgebruik werd bevraagd, opnieuw te dalen. Daardoor steeg het aandeel jongeren dat in de **afgelopen maand** wél nicotine gebruikte van ongeveer één op acht (12,0%) in 2013-2014 naar ongeveer één op zes (16,3%) in 2023-2024. In de meest recente editie bleef dit aandeel echter nagenoeg onveranderd (15,9%), waardoor de stijgende trend van de voorbije jaren lijkt af te vlakken.

In de groep jongeren die in de **afgelopen maand** nicotine gebruikte, zien we gelijkaardige patronen als bij het gebruik in het **afgelopen jaar**: het aandeel jongeren dat uitsluitend rookt blijft afnemen, terwijl het aandeel dat uitsluitend e-sigaretten gebruikt of beide producten gebruikt, toeneemt. Tussen de laatste twee edities zien we echter amper verschil in de **laatstemaand**prevalenties.

Noot: het gebruik van e-sigaretten wordt pas sinds 2017-2018 bevraagd. Hoewel er waarschijnlijk ook jongeren al voor dat schooljaar een e-sigaret gebruikten, hebben we geen exact zicht op de prevalentie en of die jongeren enkel vapeten of daarnaast ook rookten. De grafieken vermelden enkel de in elk schooljaar bevraagde nicotineproducten.

Alcohol

Prevalentie en frequentie van alcohol

Tot en met schooljaar 2021-2022 gaf een meerderheid van de jongeren aan ooit al eens alcohol¹⁰ gedronken te hebben. Die balans is sinds 2022-2023 omgeslagen. In 2024-2025 is dat aandeel van 46,4% verder gedaald, komende van 47,9% in 2023-2024. 40,3% dronk het afgelopen jaar alcohol. Een duidelijke meerderheid van de leerlingen die de voorgaande 12 maanden alcohol dronken, doet dit op occasionele basis. Toch drinkt één op de elf leerlingen minstens één keer per week alcohol.

PREVALENTIE VAN ALCOHOLGEBRUIK

Nooit	53,6%
Ooit	46,4%
Laatste jaar	40,3%
Laatste maand	27,2%
Occasioneel	31,3%
Regelmatig	9,0%

Alcohol drinken gebeurt niet enkel met niet-gedistilleerde dranken die een lager alcoholpercentage hebben. Hoewel 95% van de leerlingen in onze steekproef minderjarig is en dus wettelijk gezien geen sterkedrank kan kopen, hebben drie op de tien leerlingen ooit sterkedrank gedronken (30,1%). Eén op de vijf deed dit in het voorgaande jaar (20,4%). Regelmatig gebruik komt beperkt voor (2,2%).

Naast prevalentie en frequentie van gebruik is ook de hoeveelheid gedronken alcohol een belangrijke indicator om de mate van alcoholgebruik aan te geven. Aan de leerlingen die de maand voor de afname alcohol dronken¹¹, vroegen we hoeveel glazen alcohol ze in de voorgaande week dronken. Vier op de tien dronken geen enkel glas (39,3%), telkens bijna één op de vijf dronken 1 à 2 glazen (19,2%) of 3 tot 5 glazen (17,6%). Eén op de acht dronk tussen 6 en 10 glazen in die week (12,4%). 8,0% dronk tussen 11 en 20 glazen en 3,5% zelf meer dan 20 glazen. Wetende dat de VAD in zijn wetenschappelijk onderbouwde [richtlijn om risico's van alcoholgebruik te beperken](#) aangeeft dat jongeren tot 18 jaar best geen alcohol drinken en volwassenen best niet meer dan 10 glazen per week drinken, zijn dit – enkel figuurlijk – ontvullende cijfers.

Ruim een kwart van de leerlingen (26,1%) was ooit dronken. Ruim een vijfde (20,9%) was in het voorgaande jaar dronken. 2,0% van alle leerlingen is minstens één keer per week dronken.

Bijna een kwart (22,8%) heeft ooit aan bingedrinken¹² gedaan. Dat is een iets lager aandeel dan het aantal leerlingen dat ooit al dronken was. Er zijn wel iets meer leerlingen die regelmatig bingedrinken (2,9%) dan leerlingen die regelmatig dronken zijn.

¹⁰ Conform de vraagstelling in de vragenlijst spreken we pas van gebruik van alcohol vanaf het drinken van minstens één glas alcohol. Het eens proeven of een slokje alcohol meedrinken valt daar niet onder.

¹¹ 27,2% van de leerlingen gaf aan in de maand voor de bevraging alcohol gedronken te hebben.

¹² De definitie van bingedrinken is vier glazen alcohol (voor meisjes) of zes glazen alcohol (voor jongens) drinken binnen een tijdspanne van twee uur. De antwoordcategorieën zijn: "nooit", "minder dan maandelijks", "maandelijks", "wekelijks" en "dagelijks of bijna dagelijks". Deze verschillen van de antwoordcategorieën die de frequentie van alcoholgebruik en dronkenschap nagaan.

PREVALENTIE VAN DRONKENSCHAP		PREVALENTIE VAN BINGEDRINKING	
Nooit	73,9%	Nooit	77,2%
Ooit	26,1%	Ooit	22,8%
Laatste jaar	20,9%	Regelmatig	2,9%
Regelmatig	2,0%		

Leeftijd

De gemiddelde beginleeftijd voor het drinken van alcohol is 14,7 jaar¹³. Bijna een kwart van de 12-14-jarigen heeft ooit al alcohol gedronken (23,0%), bijna één op de zes deed dit ook het voorgaande jaar (15,9%). Onder de 15-16-jarigen hebben al ruim zes op de tien (62,0%) ooit alcohol gedronken, waarvan bijna iedereen ook in het voorgaande jaar (56,9%). Bij de 17-18-jarigen heeft 73,1% ooit alcohol gedronken en 67,3% deed dit het voorgaande jaar.

Regelmatig gebruik komt zelden voor in de jongste leeftijdsgroep (1,2%). Het aandeel regelmatige drinkers ligt een veelvoud hoger in de twee hoogste leeftijdscategorieën: terwijl één op de acht (12,5%) 15-16-jarigen regelmatig alcohol drinkt, is dat bij 17-18-jarigen één op de vijf (20,3%). Het dagelijks gebruik van alcohol komt in alle drie de leeftijdsgroepen beperkt voor.

ALCOHOLGEBRUIK NAAR LEEFTIJD

	Nooit	ooit	laatste jaar	laatste maand	occasioneel	regelmatig	dagelijks
12-14	77,0%	23,0%	15,9%	6,8%	14,7%	1,2%	0,1%
15-16	38,0%	62,0%	56,9%	40,4%	44,4%	12,5%	0,2%
17-18	26,9%	73,1%	67,3%	50,7%	47,1%	20,3%	0,3%

Wat het gebruik van sterkedrank betreft, valt meteen op dat al één op de twaalf leerlingen in de groep 12-14-jarigen (8,3%) dat ooit gedronken heeft. 3,7% van deze jongste groep dronk sterkedrank in het voorgaande jaar. Het regelmatig drinken van sterkedrank blijft bij hen wel beperkt (0,5%). De prevalenties van sterkedrank stijgen sterk in de hogere leeftijdsgroepen: 42,5% van de 15-16-jarigen en 57,9% van de 17-18-jarigen hebben het ooit gedronken. Respectievelijk 28,4% en 44,4% dronk het laatste jaar sterkedrank. 2,8% van de 15-16-jarigen drinkt regelmatig sterkedrank, bij de 17-18-jarigen is dat 4,9%.

GEBRUIK STERKEDRANK NAAR LEEFTIJD

	nooit	ooit	laatste jaar	occasioneel	regelmatig
12-14	91,7%	8,3%	3,7%	3,1%	0,5%
15-16	57,5%	42,5%	28,4%	25,6%	2,8%
17-18	42,1%	57,9%	44,4%	39,5%	4,9%

Hoe ouder de leerlingen, hoe meer er ooit al eens dronken waren. Van alle 12-14-jarigen was 5,7% ooit en 3,5% in het voorgaande jaar dronken. Regelmatige dronkenschap is op die leeftijd een uitzondering. Bij 15-16-jarigen is al 37,1% ooit en 30,8% in de voorgaande 12 maanden dronken geweest. 2,5% geeft aan minstens één keer per week dronken te zijn. Bij de oudste leerlingen was een meerderheid ooit dronken (53,3%) en ruim vier op de tien waren dat ook in het voorgaande jaar (43,1%). 5,2% in die oudste leeftijdsgroep was minstens een keer per week dronken. Gemiddeld genomen betekent dat dus één leerling in een klas van twintig.

¹³ Gemiddelde beginleeftijden worden berekend op de antwoorden van de groep 17-18-jarigen.

PREVALENTIE VAN DRONKENSCHAP

	ooit	laatste jaar	Regelmatig
12-14	5,7%	3,5%	0,2%
15-16	37,1%	30,8%	2,5%
17-18	53,3%	43,1%	5,2%

Bijna vergelijkbare verhoudingen zien we bij bingedrinken. De levensprevalenties liggen iets lager: 4,4% van de 12-14-jarigen deed ooit aan bingedrinken, net als 33,9% van de 15-16-jarigen en 45,7% van de 17-18-jarigen. Het aandeel dat aangeeft minstens een keer per week te bingedrinken ligt dan weer hoger dan dat van dronkenschap: 3,7% bij de 15-16-jarigen en 7,2% bij de 17-18-jarigen.

PREVALENTIE VAN BINGEDRINKING

	ooit	minder dan maandelijks	maandelijks	wekelijks tot dagelijks
12-14	4,4%	3,0%	1,1%	0,3%
15-16	33,9%	17,5%	12,6%	3,7%
17-18	45,7%	23,2%	15,3%	7,2%

Jongens-meisjes

Net als in de voorgaande jaren liggen de cijfers van jongens en meisjes voor de meeste parameters dicht bij elkaar. Zo dronk 46,1% van de jongens en 46,8% van de meisjes ooit alcohol. Alcoholgebruik in het afgelopen jaar kwam bij 39,5% van de jongens en 41,1% van de meisjes voor. Voor gebruik in de afgelopen maand is dat respectievelijk 27,2% en 27,1%. Bij regelmatig alcoholgebruik zien we een iets groter verschil: jongens doen dat relatief meer dan meisjes (10,8% tegenover 7,0%). Onder leerlingen die al eens alcohol dronken, begonnen jongens daar gemiddeld genomen iets eerder aan dan meisjes: 14 jaar en 6 maanden tegenover 14 jaar en 10 maanden.

ALCOHOLGEBRUIK NAAR GESLACHT

	nooit	ooit	laatste jaar	laatste maand	occasioneel	regelmatig
Jongens	53,9%	46,1%	39,5%	27,2%	28,7%	10,8%
Meisjes	53,2%	46,8%	41,1%	27,1%	34,1%	7,0%

Als we naar de prevalenties van sterkedrank kijken, zien we over bijna de hele lijn dezelfde percentages bij jongens en meisjes.

GEBRUIK STERKEDRANK NAAR GESLACHT

	nooit	ooit	laatste jaar	occasioneel	regelmatig
Jongens	70,2%	29,8%	20,5%	18,0%	2,5%
Meisjes	69,6%	30,4%	20,4%	18,5%	1,9%

Ooit en in het voorgaande jaar dronken zijn komt bij jongens en meisjes quasi evenveel voor. Minstens eens per week dronken zijn komt dan weer dubbel zo vaak voor bij jongens (2,8%) als bij meisjes (1,2%). Wat bingedrinken betreft, zien we hetzelfde beeld: een vergelijkbare levensprevalentie, maar ongeveer dubbel zoveel regelmatig bingedrinken bij jongens.

PREVALENTIE VAN DRONKENSCHAP

	ooit	laatste jaar	Regelmatig
Jongens	26,2%	21,6%	2,8%
Meisjes	25,9%	20,0%	1,2%

PREVALENTIE VAN BINGEDRINKEN

	ooit	minder dan maandelijks	maandelijks	wekelijks tot dagelijks
Jongens	22,6%	11,0%	7,8%	3,8%
Meisjes	23,1%	13,2%	7,9%	2,0%

Onderwijsvormen

Meer jongeren uit de B-stroom dan jongeren uit de A-stroom hebben alcohol gedronken en dit voor alle gebruiksparementers (ooit, laatste jaar, laatste maand en regelmatig). In de tweede en derde graad valt op dat alle cijfers bij DUB-leerlingen het hoogst liggen. De prevalenties liggen in DOO hoger dan in ARB, maar regelmatig alcoholgebruik komt vaker voor in ARB dan in DOO.

ALCOHOLGEBRUIK NAAR ONDERWIJSVORM

	Nooit	ooit	laatste jaar	laatste maand	occasio- neel	regel- matig
A-stroom	84,3%	15,7%	9,5%	3,3%	8,9%	0,6%
B-stroom	74,9%	25,1%	13,8%	7,6%	12,6%	1,2%
DOO	41,2%	58,8%	54,9%	38,8%	44,2%	10,7%
ARB	40,5%	59,5%	51,2%	35,1%	37,3%	13,9%
DUB	35,2%	64,8%	58,9%	41,3%	43,6%	15,3%

Dronkenschap komt in de 1^e graad uitzonderlijk voor. In de hogere graden zien we ongeveer hetzelfde beeld als bij alcohol algemeen: DUB laat de hoogste cijfers optekenen. DOO scoort hoger in ooit- en laatstejaar dronken zijn, terwijl ARB meer leerlingen telt die regelmatig dronken zijn dan DOO.

PREVALENTIE VAN DRONKENSCHAP

	Ooit	laatste jaar	Regelmatig
DOO	34,4%	30,0%	2,0%
ARB	39,0%	28,8%	3,3%
DUB	40,2%	32,6%	3,7%

Ook wat bingedrinken betreft, is dit een zelden voorkomend gedrag in de 1^e graad. In de hogere graden zien we kleinere verschillen dan bij dronkenschap. De levensprevalentie ligt iets hoger in DUB, terwijl regelmatig bingedrinken even vaak voorkomt in DUB en ARB en vaker dan in DOO.

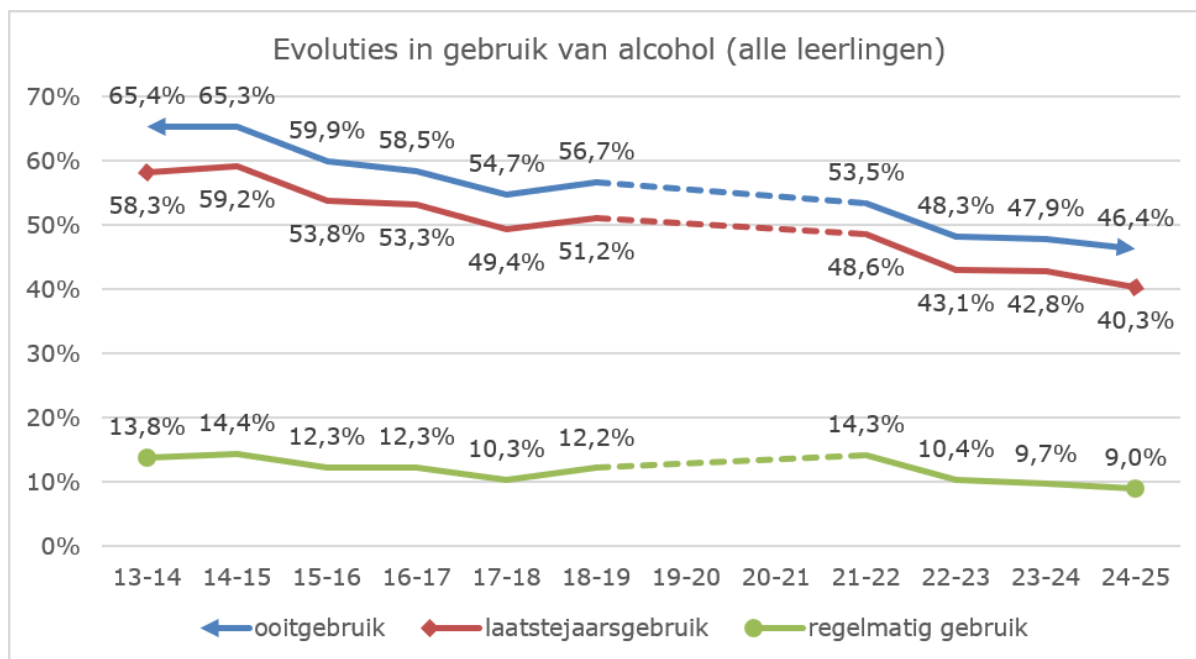
PREVALENTIE VAN BINGEDRINKING

	Ooit	minder dan maandelijks	maandelijks	wekelijks tot dagelijks
DOO	32,4%	18,0%	11,3%	3,1%
ARB	32,3%	16,8%	10,5%	5,0%
DUB	34,4%	16,5%	12,9%	5,0%

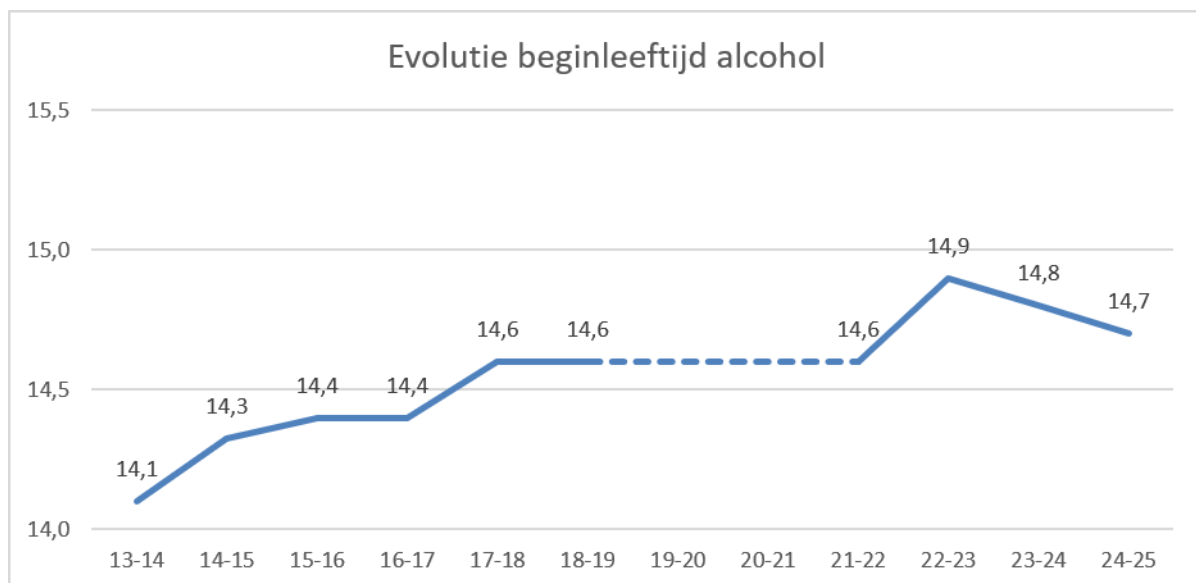

Evoluties in alcoholgebruik

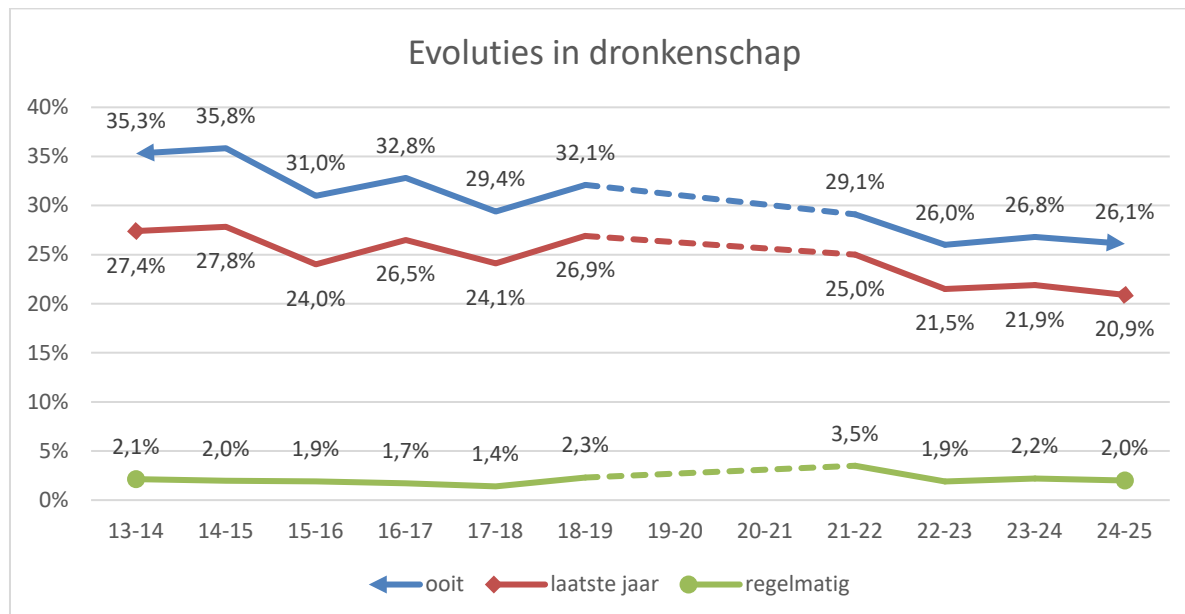
Het ooit- en laatstejaarsgebruik van alcohol daalden duidelijk over de laatste tien metingen. Ook het regelmatig gebruik van alcohol ligt in 2024-2025 duidelijk onder de waarde van 2013-2014, vooral door de sterke daling na 2021-2022. Daarmee wordt niet alleen de stijging van het regelmatige gebruik na 2017-2018 omgebogen, maar staat het aandeel leerlingen dat regelmatig alcohol gebruikt ook op het laagste niveau sinds het begin van de leerlingenbevraging.

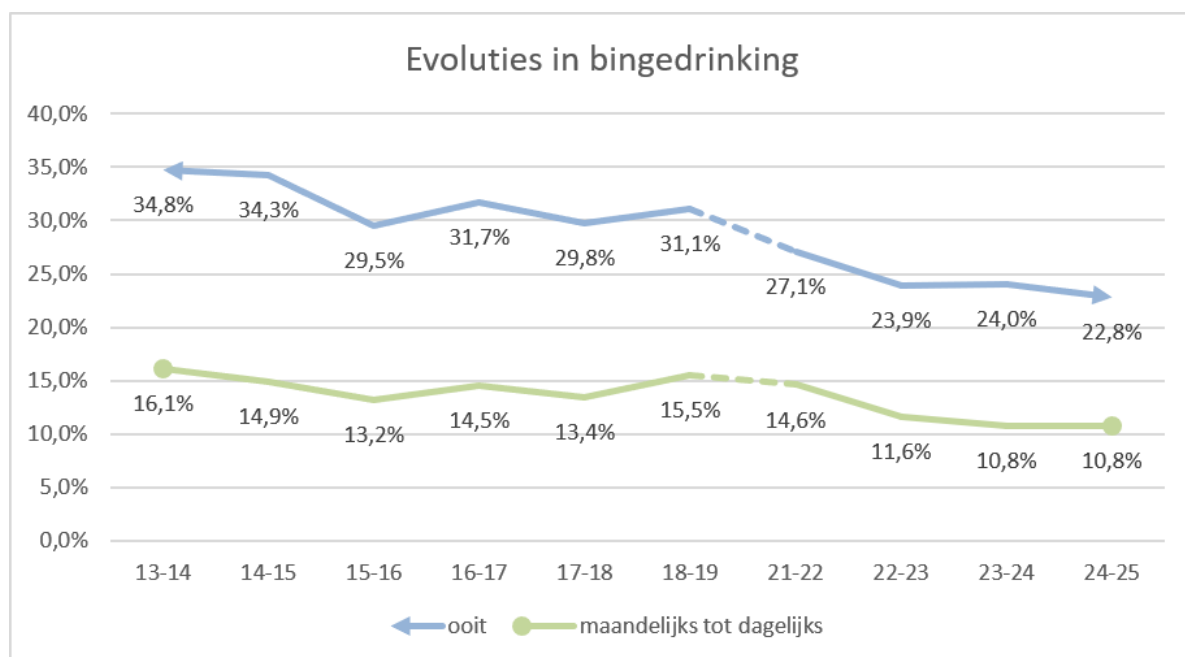
Bekijken we de curve van de gemiddelde beginleeftijd voor alcohol drinken, dan zien we dat tussen de schooljaren 2013-2014 en 2022-2023 jongeren hun eerste glas alcohol op steeds latere leeftijd dronken. De gemiddelde beginleeftijd steeg in die periode met bijna een vol levensjaar. Maar in de twee laatste schooljaren vindt het eerste alcoholgebruik weer iets vroeger plaats.

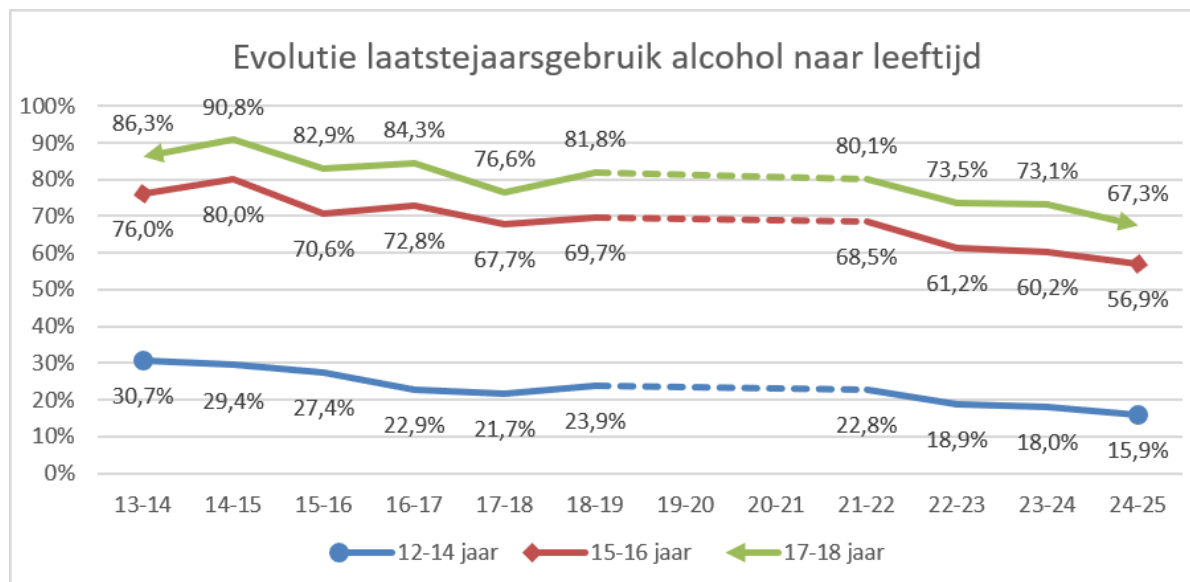
De dalende trend tussen 2013-2014 en 2022-2023 werd in de twee laatste schooljaren afgeremd. Terwijl laatstejaarsdronkenschap in 2024-2025 nog beperkt zakte in vergelijking met 2022-2023, bleven ooit en regelmatig dronken zijn zowat op hetzelfde niveau als twee schooljaren eerder.

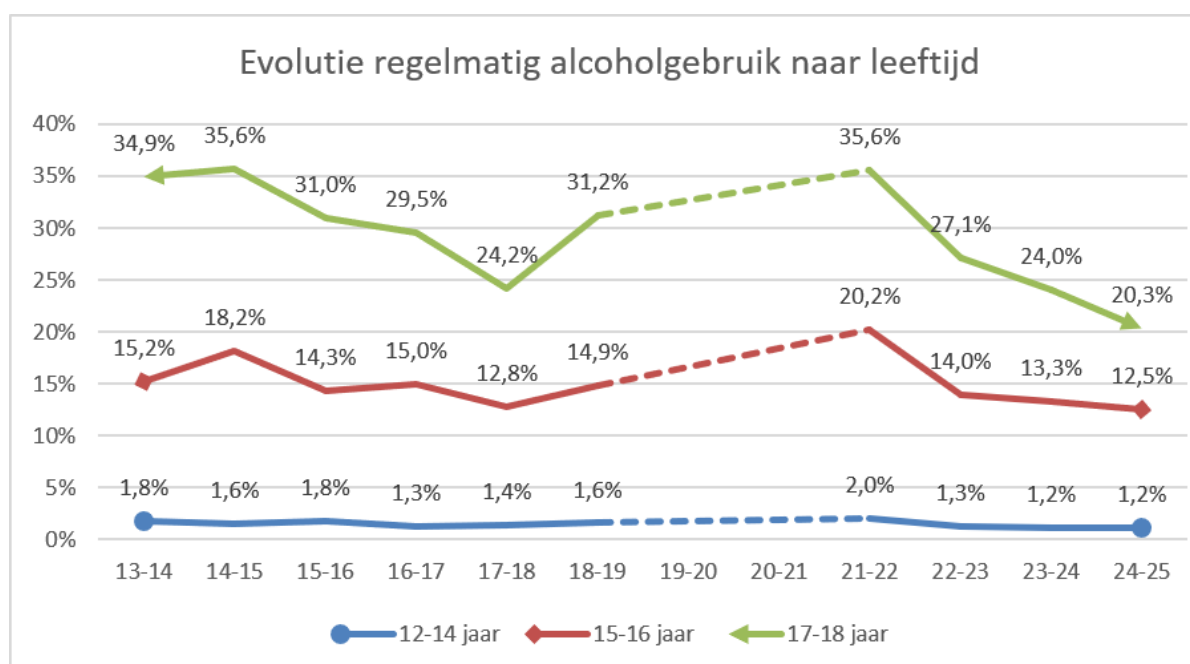
Bekijken we de evolutie van bingedrinken, dan zien we dat zowel ooit als minstens maandelijks bingedrinken duidelijk minder vaak voorkomen dan in 2013-2014. Toch lijkt de daling aan kracht af te nemen over de drie laatste schooljaren heen.

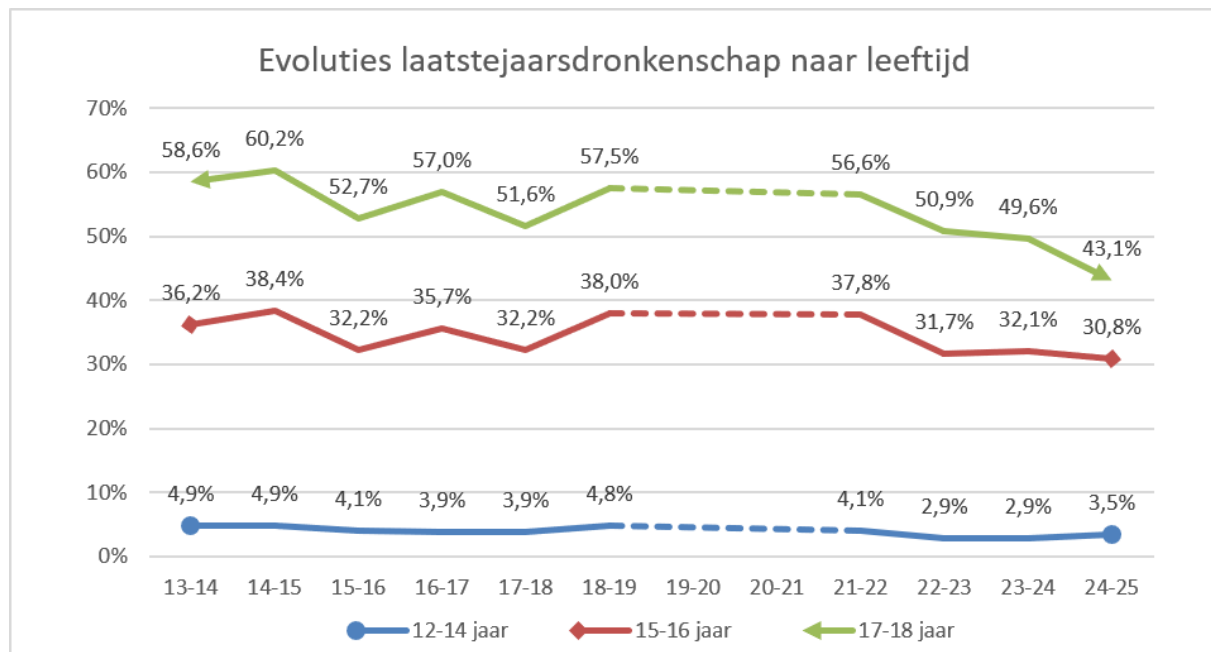
De evolutiecurve van laatstejaarsgebruik toont dat het aandeel in 2024-2025 voor alle drie de leeftijdsgroepen zich een stuk onder dat van 2013-2014 situeert. Dat komt grotendeels door de recente dalingsgolf. Nadat het laatstejaarsgebruik tussen 2017-2018 en 2021-2022 stabiliseerde of zelfs steeg, zorgde de daling nadien ervoor dat de drie leeftijdsgroepen naar het laagste niveau in tien jaar zakten. De trends over de jaren heen zijn voor de drie leeftijdsgroepen in grote lijnen gelijklopend.

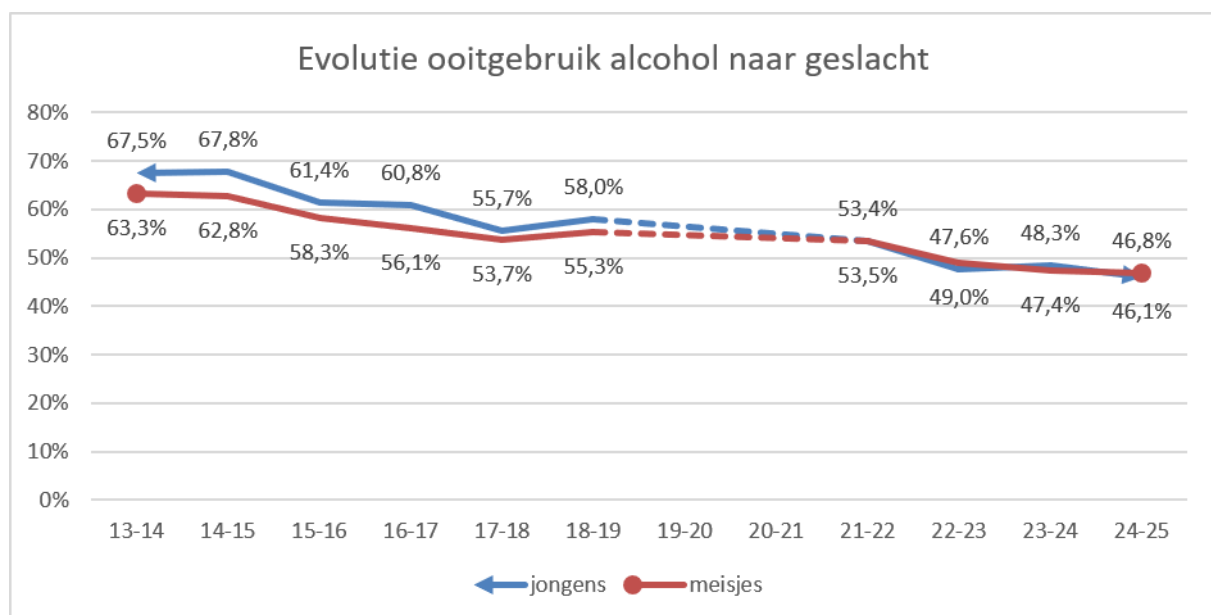
Een grafiek die in het verleden specifieke aandacht kreeg, is die van de evoluties in regelmatig gebruik. Na een algemene daling tussen 2013-2014 en 2017-2018, steeg dat aandeel tot 2021-2022 weer in de drie leeftijdsgroepen. Dankzij een duidelijke daling in de drie laatste schooljaren ligt het aandeel van regelmatig gebruik van alcohol nu op of rond het laagste punt ooit.

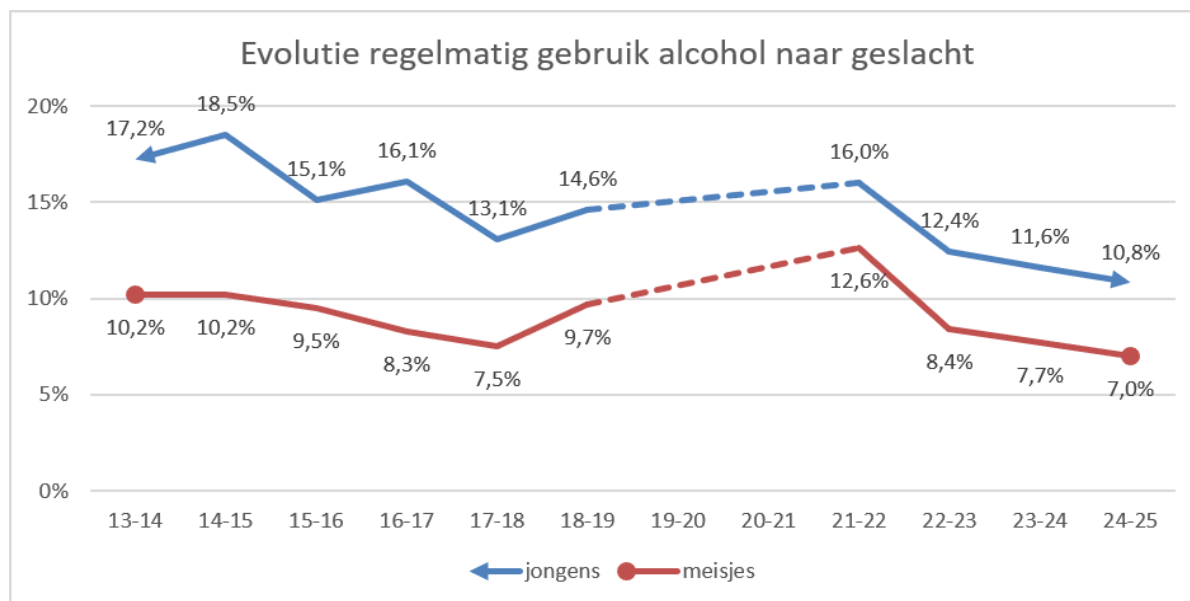
Wat de evolutie van dronkenschap in het voorgaande jaar betreft, zien we voor alle leeftijdsgroepen soms grillige schommelingen. Toch ligt het huidige niveau in alle groepen lager dan in 2013-2014. Wat specifieke aandacht verdient, is het verschil tussen de drie leeftijdsgroepen qua recente evoluties: terwijl dronkenschap duidelijk minder vaak voorkomt in de oudste groep, is dat in de middelste groep quasi gestabiliseerd en zien we in de jongste leeftijdsgroep opeens weer een stijging, zeker iets om in het oog te houden.

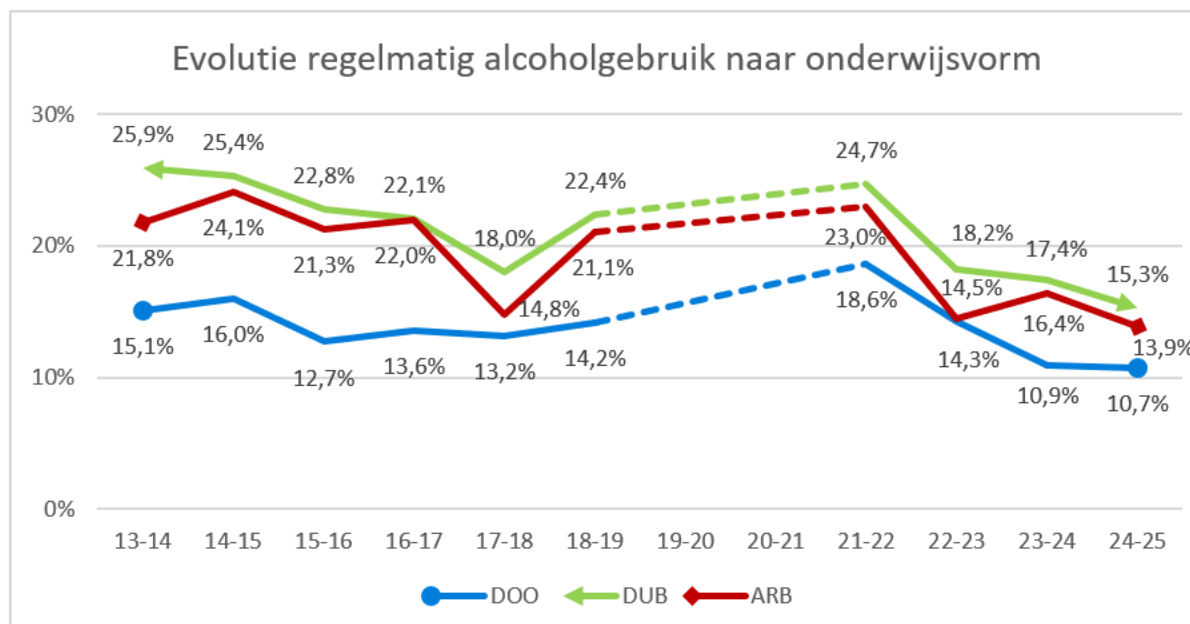
De afgelopen tien rondes van de leerlingenbevraging tonen dat het laatstejaarsgebruik van alcohol bij beide geslachten vrijwel gelijkloopt en vaak overlapt. Tot en met 2017-2018 lag het aandeel nipt hoger bij de jongens, in 2021-2022 lag de lat gelijk en dat is in 2024-2025 ook zo.

Bij regelmatig alcoholgebruik waren de verschillen tussen jongens en meisjes in diezelfde periode duidelijker, waarbij het aandeel steeds hoger lag bij jongens. Toch is de kloof door de jaren heen een stuk kleiner geworden. Terwijl het verschil tot 2016-2017 ongeveer 7 procent bedroeg, is dat aandeel in de vier laatste schooljaren tot 3 à 4% gekrompen. Door de sterke daling na 2021-2022 ligt het aandeel regelmatig alcoholgebruik zowel bij jongens als bij meisjes op het laagste punt ooit.

Bekijken we in de 2e en 3e graad de evolutie van regelmatig gebruik van alcohol per onderwijsvorm¹⁴, dan zien we dat voor alle drie de opgenomen onderwijsvormen het laatst gemeten aandeel regelmatige gebruikers duidelijk onder dat van 2013-2014 ligt. Leerlingen uit DUB kenden steeds de hoogste proporties in regelmatig alcoholgebruik, al lag het aandeel van ARB daar nooit ver af. Leerlingen uit DOO kenden steeds de laagste proporties.

¹⁴ Voor het monitoren van evoluties over de schooljaren heen vergelijken we de huidige onderwijsvorm doorstroomfinaliteit (DOO) aan de vroegere onderwijsvorm ASO, de dubbele finaliteit (DUB) aan TSO en de arbeidsmarktgerichte finaliteit (ARB) aan BSO.

Alcohol in de belevingswereld van jongeren

Motieven om al dan niet alcohol te drinken

Bij leerlingen die nooit alcohol hebben gedronken, is het meest aangehaalde motief 'omdat ik alcohol niet nodig heb', gevolgd door 'omdat alcohol ongezond is', 'omdat alcohol gevaarlijk is' en 'omdat alcohol drinken op mijn leeftijd verboden is'. 'Omdat ik nuchter wil blijven' sluit de top-5 af. De meest opvallende veranderingen in vergelijking met 2023-2024 zijn het toenemende belang van de motieven 'omdat alcohol drinken gevaarlijk is', 'omdat ik sportief ben' en vooral 'uit overtuiging'. De verdubbeling van het aandeel van die laatste komt allicht omdat we bij dat motief voor het eerst specificerden dat het ook om geloofsovertuiging gaat.

Motieven om GEEN alcohol te drinken (enkel bij nooitgebruikers)

Omdat ik geen alcohol nodig heb	70,0%
Omdat alcohol ongezond is	58,3%
Omdat alcohol gevaarlijk is	52,7%
Omdat alcohol drinken op mijn leeftijd verboden is	49,5%
Omdat ik nuchter wil blijven	38,4%
Omdat ik sportief ben	35,2%
Omdat de effecten me niet interesseren	34,1%
Omdat ik de gevolgen heb gezien bij iemand die alcohol dronk	32,1%
Omdat ik een sterke persoonlijkheid heb	27,7%
Uit (geloofs)overtuiging	25,4%
Uit schrik voor de reactie van mijn ouders	18,8%

Tussen de leeftijdscategorieën zijn er over het algemeen geen al te grote verschillen wat betreft de vermelde motieven. Elke leeftijdsgroep geeft in de eerste plaats aan niet te drinken omdat men het niet nodig heeft. De jongste groep geeft veel vaker aan geen alcohol te drinken omdat het voor hen verboden is (63,5%), een motief dat omwille van de geldende wetgeving logischerwijze aan kracht verliest bij het ouder worden (15-16-jarigen: 29,6%; 17-18-jarigen: 6,6%). Naarmate de leerlingen ouder zijn, neemt het belang van het motief 'uit overtuiging' duidelijk toe: terwijl dit bij de jongste leerlingen door 17,1% wordt aangegeven, stijgt dat naar 49,4% bij de oudsten.

De twee vaakst aangehaalde motieven zijn dezelfde bij jongens en meisjes, met vergelijkbare percentages: 'omdat ik geen alcohol nodig heb' en 'omdat alcohol ongezond is'. Daarna verschillen de volgordes en grootteordes soms, al zijn die verschillen zelden groot. De uitzondering daarop is het motief 'omdat ik sportief ben': terwijl 22,1% van de meisjes dit aanhaalt, is dat aandeel bij de jongens meer dan dubbel zo hoog (47,5%).

Het meest vermelde motief om wel alcohol te drinken is 'voor de gezelligheid met vrienden'. Daarna volgen 'omdat ik er zin in had', 'uit nieuwsgierigheid', 'om dronken te worden' en 'omdat het me werd aangeboden'. In vergelijking met het voorgaande schooljaar zijn er slechts kleine veranderingen. In vergelijking met 2023-2024 wordt het motief 'omdat het me werd aangeboden' minder vaak aangegeven. Druk om bij de groep te horen blijft nog steeds uitzonderlijk een motief om alcohol te drinken.

Motieven om WEL alcohol te drinken (enkel bij ooitgebruikers)

Voor de gezelligheid met vrienden	69,9%
Omdat ik er zin in had	50,0%
Uit nieuwsgierigheid	35,3%
Om dronken (zat) te worden	23,7%
Omdat het me werd aangeboden	22,8%
Om te ontspannen	21,1%
Om mijn zorgen te vergeten	14,9%
Om me goed te voelen	14,7%
Om verveling tegen te gaan	10,1%
Om bij de groep te horen	5,7%

Bij 12-14-jarigen die al alcohol dronken, zijn de meest voorkomende motieven 'uit nieuwsgierigheid' (48,6%) en 'voor de gezelligheid met vrienden' (37,5%), gevolgd door 'omdat ik er zin in had' (31,3%). Naarmate de leeftijd stijgt, neemt het eerste motief in belang af, terwijl het tweede en derde duidelijk in belang toenemen. Ook het motief 'om dronken te worden' stijgt opvallend tussen de jongste en de oudste leeftijdsgroep. Bij drie op de tien 17-18-jarige ooitgebruikers van alcohol is dat een drinkmotief (30,1%).

Bijna alle motieven worden meer aangegeven naarmate de leerlingen ouder zijn. De enige uitzondering is het motief 'uit nieuwsgierigheid', dat bij 12-14-jarigen (48,6%) veel sterker speelt dan bij 15-16-jarigen (35,4%) en bij 17-18-jarigen (26,1%). De eerste ervaringen met alcohol lijken dus vaak door nieuwsgierigheid getriggerd. Enigszins verontrustend is dat het aandeel dat alcohol dronk 'omdat het me werd aangeboden' (bijna) even hoog ligt bij de jongste als bij de oudere leerlingen.

Meisjes duiden over het algemeen iets meer motieven aan. In die zin verwondert het niet dat zij voor de meeste motieven een hoger percentage kennen. De motieven waar dit verschil het sterkst opvalt, zijn 'voor de gezelligheid met vrienden', 'om mijn zorgen te vergeten' en 'om me goed te voelen'. Toch zijn er ook twee motieven die jongens iets meer aangeven dan meisjes: 'om te ontspannen' en 'om verveling tegen te gaan'.

Wat de motieven per onderwijsvorm aangaat, zien we in de 1^e graad dat leerlingen uit de B-stroom vaker de motieven 'voor de gezelligheid met de vrienden', 'om te ontspannen', 'om mijn zorgen te vergeten' en 'om me goed te voelen' aangeven, terwijl bij leerlingen uit de A-stroom de motieven 'uit nieuwsgierigheid' en 'omdat het me werd aangeboden' vaker voorkomen. In de 2^e en 3^e graad zijn de verschillen tussen de onderwijsvormen kleiner. 'Uit nieuwsgierigheid' speelt sterker bij leerlingen uit DOO, terwijl de motieven 'om verveling tegen te gaan' en 'om mijn zorgen te vergeten' meer in DUB en ARB voorkomen. Negatieve copingmotieven om alcohol te drinken spelen dus sterker bij leerlingen uit de B-stroom en ARB en DUB.

Negatieve ervaringen na het drinken van alcohol

Bijna zes op de tien jongeren die het laatste jaar alcohol dronken, hadden een slechte ervaring na het drinken van alcohol (59,7%; niet in tabel). Meestal uitte zich dat in misselijkheid ('ik voelde me niet goed'), wat bij 50,1% van alle jongeren die het afgelopen jaar alcohol dronken voorkwam. 31,0% van de leerlingen schaamde zich de dag nadien over hun gedrag. Dat te veel alcohol kan leiden tot een ruzie of een gevecht, ondervond 15,8% van de laatstejaarsgebruikers. 10,2% beschadigde al eens eigendommen onder invloed van alcohol. 10,0% van de jongeren had onder invloed van alcohol seksueel contact waar ze achteraf spijt van hadden.

Alcohol in de vriendenkring

Aangezien alcoholgebruik zichtbaar aanwezig is in onze cultuur, is het niet verwonderlijk dat alcoholgebruik al deel uitmaakt van de leefwereld van 12-14-jarigen: 43,8% heeft minstens 1 vriend die alcohol drinkt. In de twee oudste leeftijdsgroepen hebben acht à negen op de tien leerlingen minstens één vriend die alcohol drinkt. In de leeftijdsgroep 15-16 jaar heeft bijna de helft van de leerlingen (46,6%) een vriendengroep waarin meer dan de helft alcohol drinkt. In de oudste leeftijdsgroep zijn dat er zelfs zes op de tien (59,6%). 21,8% van de 15-16-jarigen en 28,9% van de 17-18-jarigen heeft een vriendenkring waarvan meer dan de helft minstens één keer per maand dronken is.

Het is niet verwonderlijk dat er een verband is tussen het eigen alcoholgebruik en het alcoholgebruik in de vriendengroep: 86,8% van de regelmatige drinkers, heeft een vriendengroep waarvan meer dan de helft alcohol drinkt. Bij wie minder dan wekelijks alcohol drinkt of geen alcohol drinkt, ligt dat aandeel op 25,1%. Voorts hebben zes op de tien leerlingen die regelmatig drinken (58,5%) een vriendengroep waarvan meer dan de helft minstens één keer per maand dronken is. Bij leerlingen die minder dan wekelijks of geen alcohol drinken, is dit slechts 9,9% (niet in tabellen).

Alcohol, de wetgeving en de grenzen voor verantwoordelijk gebruik

Alcoholgebruik bij jongeren onder de 16 jaar

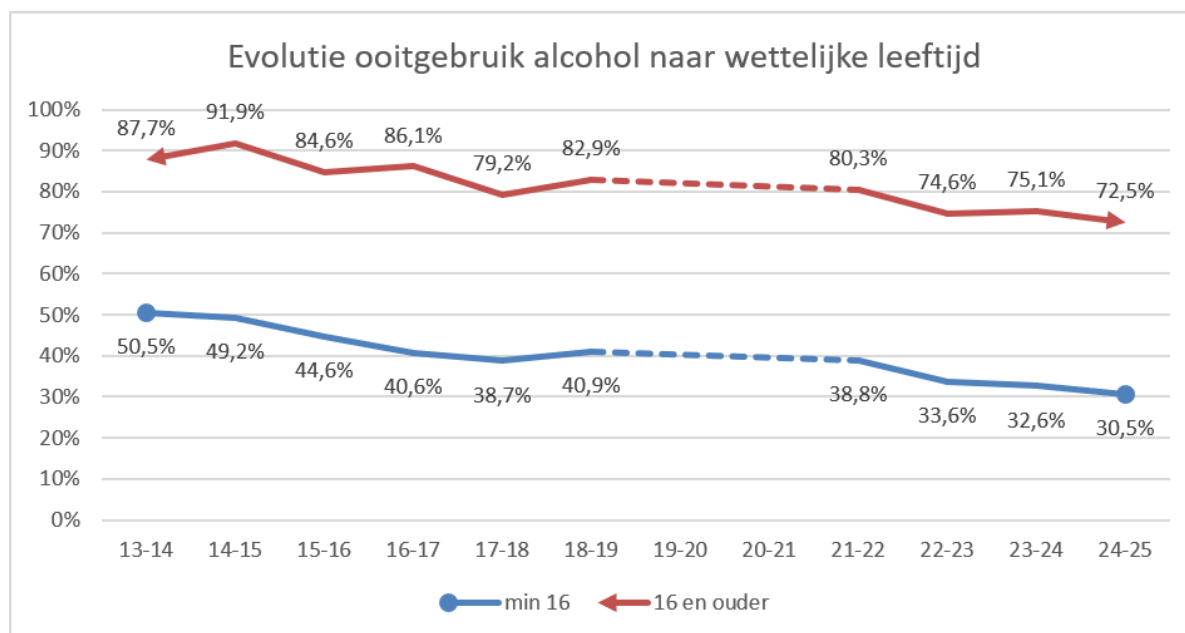
Volgens de wet mogen jongeren onder de 16 jaar geen alcohol drinken en is het verboden hen drank te verkopen, te schenken of aan te bieden. Ondanks de geldende wetgeving, is alcoholgebruik al goed ingeburgerd bij min-16-jarigen: drie op de tien onder hen heeft ooit (30,6%) en bijna een kwart in het voorgaande jaar (23,6%) een glas alcohol gedronken.

PREVALENTIE VAN ALCOHOLGEBRUIK

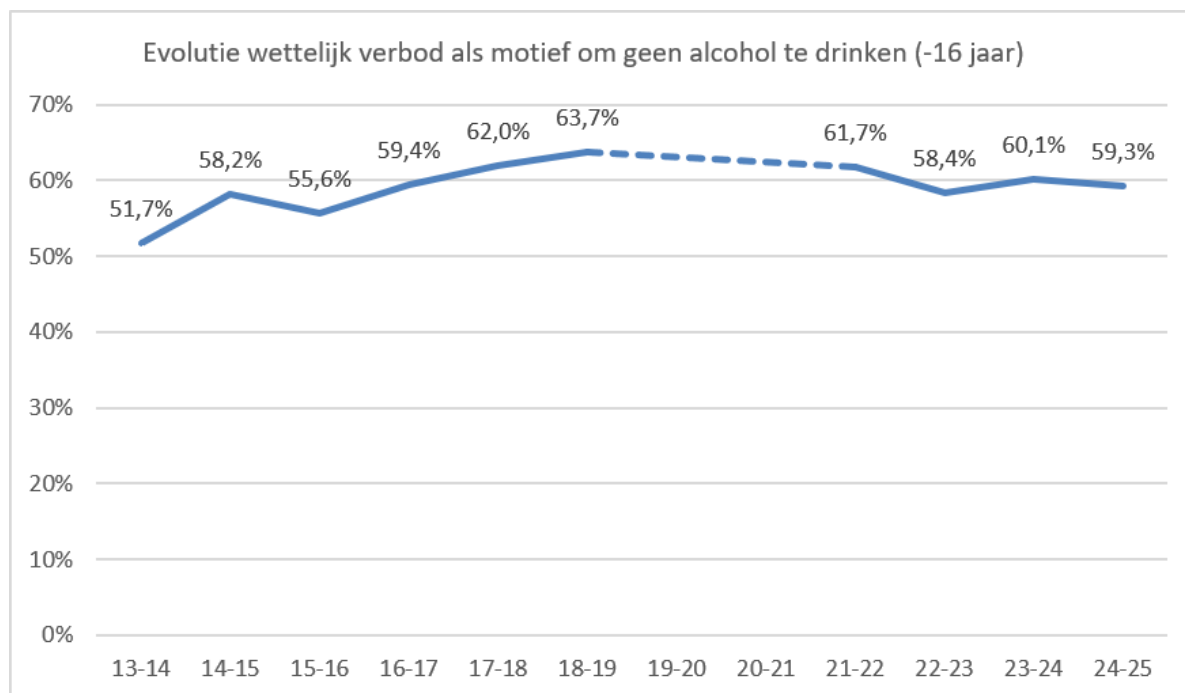
	nooit	ooit	laatste jaar	laatste maand	occasioneel	regelmatig
Min 16	69,5%	30,5%	23,6%	12,5%	21,2%	2,4%
16 en ouder	27,5%	72,5%	67,6%	51,0%	47,9%	19,7%

Sinds het schooljaar 2013-2014 zien we een vrij lineaire daling van het aantal jongeren onder de 16 jaar dat ooit alcohol heeft gedronken. Nadat de dalende trend kort werd omgebogen in 2018-2019, geven de vier laatste resultaten een verdere daling aan. Het aandeel in 2024-2025 (30,5%) ligt daardoor een heel stuk onder dat van 2013-2014, toen ongeveer de helft van de min-16-jarigen ooit alcohol had gedronken (50,5%).

Bij de jongeren van 16 jaar en ouder zien we een minder eenduidige evolutie. Maar ondanks de op en neergaande bewegingen ligt het aandeel leerlingen dat ooit alcohol dronk toch ook lager dan in 2012-2013. Hoewel de levensprevalentie bij leerlingen van 16 jaar en ouder nooit eerder zo laag lag, is de daling over de tien laatste schooljaren heen wel minder opvallend dan bij leerlingen jonger dan 16 jaar.

Van de jongeren onder de 16 jaar die geen alcohol drinken, geeft 59,3% aan dit niet te doen omdat alcohol nog verboden is voor hen. Nadat dit motief duidelijk aan belang toenam tot 2018-2019, kwam dat aandeel na de covid-jaren lager uit. Mogelijk heeft het 'ontradende' effect van de wetswijziging van 31/12/2009 zijn limieten bereikt. Hoewel de geldende wetgeving vrij algemeen gekend is (zie verder), stagneert het aandeel leerlingen dat geen alcohol drinkt omwille van het wettelijk verbod al enige tijd rond de 60%.

Alcoholgebruik bij leerlingen jonger en ouder dan 18 jaar

In de wetenschappelijk onderbouwde richtlijnen voor alcoholgebruik geven De Hoge Gezondheidsraad en VAD het advies om onder de 18 jaar geen alcohol te drinken. De resultaten van de leerlingenbevraging tonen dat we daar nog heel ver van af staan: in de leeftijdsgroep 12- tot 17-jarigen heeft bijna de helft (45,0%) al alcohol gedronken (niet in tabellen).

Hoewel sterkedrank onder de 18 jaar verboden is, zien we de grootste sprongen in het laatstejaarsgebruik van sterkedrank tussen 14 en 16 jaar: 7,2% van de 14-jarigen dronk het afgelopen jaar sterkedrank, bij 16-jarigen is dit al 37,8%. Het regelmatig gebruik van sterkedrank is bij de jongeren tot en met 15 jaar beperkt, met een aandeel tussen 0,1% en 1,2%. In de leeftijd tussen 16 en 18 ligt dat tussen 4,3% en 4,9% (niet in tabellen).

Beschikbaarheid van alcohol

Ondanks het verbod op het verkopen en schenken van alcohol aan min-16-jarigen geeft 45,1% van de jongeren onder de 16 jaar aan gemakkelijk aan bier of wijn te kunnen geraken. Dat zijn er meer dan het aandeel min-16-jarigen dat denkt niet aan die alcoholische dranken te geraken (39,1%). Een bijna even hoog aandeel van de min-18-jarigen (39,6%) zegt gemakkelijk aan sterkedrank te kunnen geraken (niet in tabellen). Gezien de huidige wetgeving zijn de percentages m.b.t. beschikbaarheid van alcohol opvallend hoog.

Kennis van de wetgeving

De overgrote meerderheid van de jongeren is op de hoogte van de alcoholwetgeving. 96,5% van de jongeren onder de 16 weet dat de verkoop en het schenken van bier en wijn verboden zijn onder de 16 jaar en 85,0% van hen weet dat de verkoop en het schenken van sterkedrank verboden zijn onder de 18 jaar. Bij jongeren van 16 jaar en ouder liggen deze cijfers nog iets hoger, nl. 97,5% en 91,7%. Opmerkelijk is dat die wetgeving in de pre-coronajaren altijd beter gekend was bij de min-16-jarigen dan bij de 16-plussers. Sinds de herneming van de leerlingenbevraging na de covidrestricties geldt het omgekeerde: oudere leerlingen zijn het best op de hoogte van de wetgeving.

Psychofarmaca

Prevalentie en frequentie van psychofarmaca

In het syntheserapport bekijken we het gebruik van drie psychofarmaca: namelijk slaap- en kalmeringsmiddelen¹⁵, ADHD-medicatie en opwekkende medicatie¹⁶. Van deze drie gebruiken leerlingen duidelijk het vaakst slaap- en kalmeringsmiddelen: 16,1% van alle leerlingen gebruikte ooit slaap- en kalmeringsmiddelen, tegenover 7,7% die ooit ADHD-medicatie nam en 5,1% die ooit opwekkende medicatie nam. Voor laatstejaarsgebruik zien we dezelfde rangorde: slaap- en kalmeringsmiddelen worden het meest gebruikt (8,5%), gevolgd door ADHD-medicatie (5,5%) en opwekkende medicatie (3,1%).

PREVALENTIE VAN PSYCHOFARMACA

	Slaap- en kalmeringsmiddelen		ADHD-medicatie		Opwekkende medicatie	
	Ooit	laatste jaar	ooit	laatste jaar	ooit	laatste jaar
12-14	14,3%	7,2%	7,2%	5,7%	4,6%	2,6%
15-16	17,1%	9,3%	7,7%	5,4%	5,7%	3,5%
17-18	18,2%	10,2%	8,6%	5,3%	5,4%	3,5%
Jongens	12,1%	6,2%	9,2%	6,9%	4,4%	2,8%
Meisjes	20,2%	11,0%	6,1%	4,1%	5,8%	3,4%
A-stroom	14,1%	6,6%	5,8%	4,5%	3,8%	1,9%
B-stroom	9,8%	6,4%	11,0%	9,3%	5,7%	3,6%
DOO	17,6%	8,5%	4,5%	3,4%	5,3%	3,3%
ARB	15,8%	9,9%	9,9%	5,5%	6,7%	4,1%
DUB	18,3%	10,4%	11,2%	8,2%	5,2%	3,3%
Totaal	16,1%	8,5%	7,7%	5,5%	5,1%	3,1%

Het ooitgebruik van slaap- en kalmeringsmiddelen ligt steeds iets hoger naarmate de groep ouder wordt, met 14,3% bij 12-14-jarigen, 17,1% bij 15-16-jarigen en 18,2% bij 17-18-jarigen. We zien hetzelfde voor laatstejaarsgebruik. Duidelijk meer meisjes dan jongens hebben zowel ooit (20,2% vs. 12,1%) als in het laatste jaar (11,0% vs. 6,2%) slaap- of kalmeringsmiddelen gebruikt. Tussen de onderwijsvormen zijn er geen opvallende verschillen.

Bij ADHD-medicatie stijgt de levensprevalentie ook, zij het licht, met de leeftijd. Dit in tegenstelling tot het gebruik in het voorgaande jaar, dat voor de drie leeftijdsgroepen telkens rond 5,5% ligt. Meer jongens dan meisjes gebruiken deze medicatie, zowel het ooitgebruik (9,2% vs. 6,1%) als het laatstejaarsgebruik (6,9% vs. 4,1%) liggen hoger. Het gebruik, zowel ooit als laatste jaar, is duidelijk lager in de A-stroom (1^e graad) en in DOO (2^e en 3^e graad).

¹⁵ Bij de vraagstelling over slaap- of kalmeringsmiddelen worden de meest gangbare middelen Stilnoct, Temesta en Loramet als voorbeeld aangegeven en wordt verduidelijkt dat het NIET om homeopathische middelen gaat.

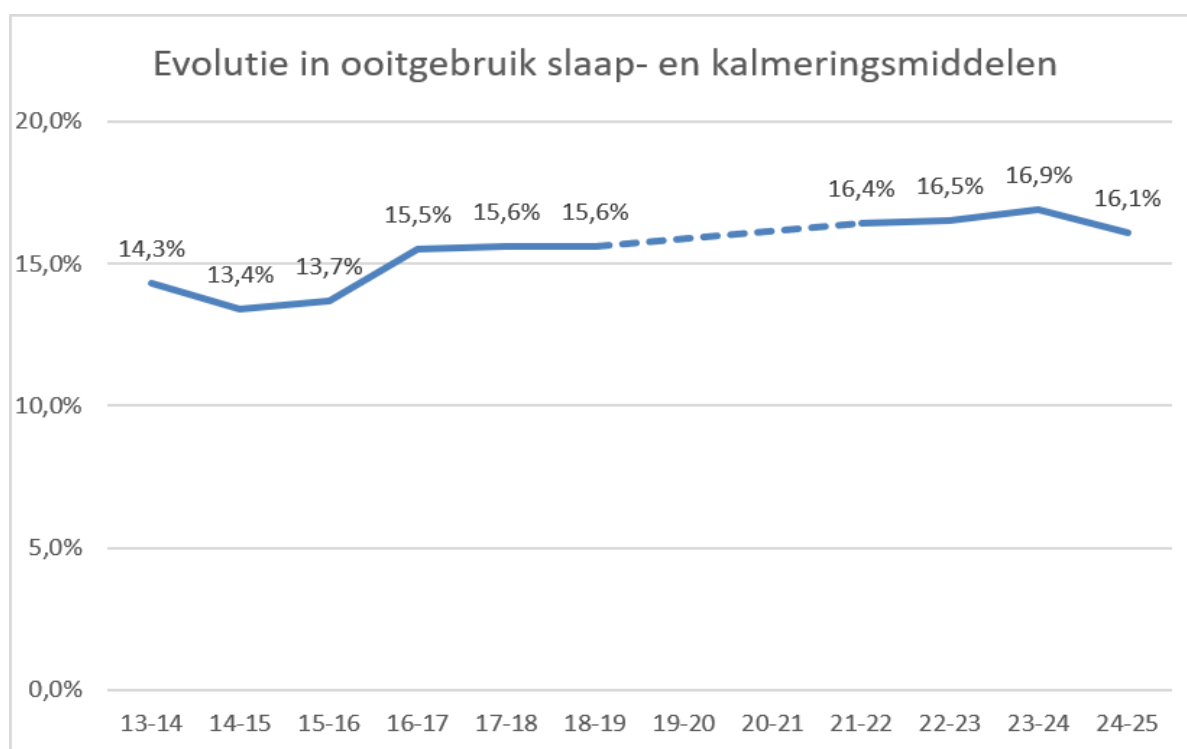
¹⁶ Met opwekkende medicatie wordt bedoeld: opwekkende of stimulerende psychofarmaca, maar geen ADHD-medicatie. Voorbeelden zijn o.a. Provigil®, Oxybate accord® en Xyrem®

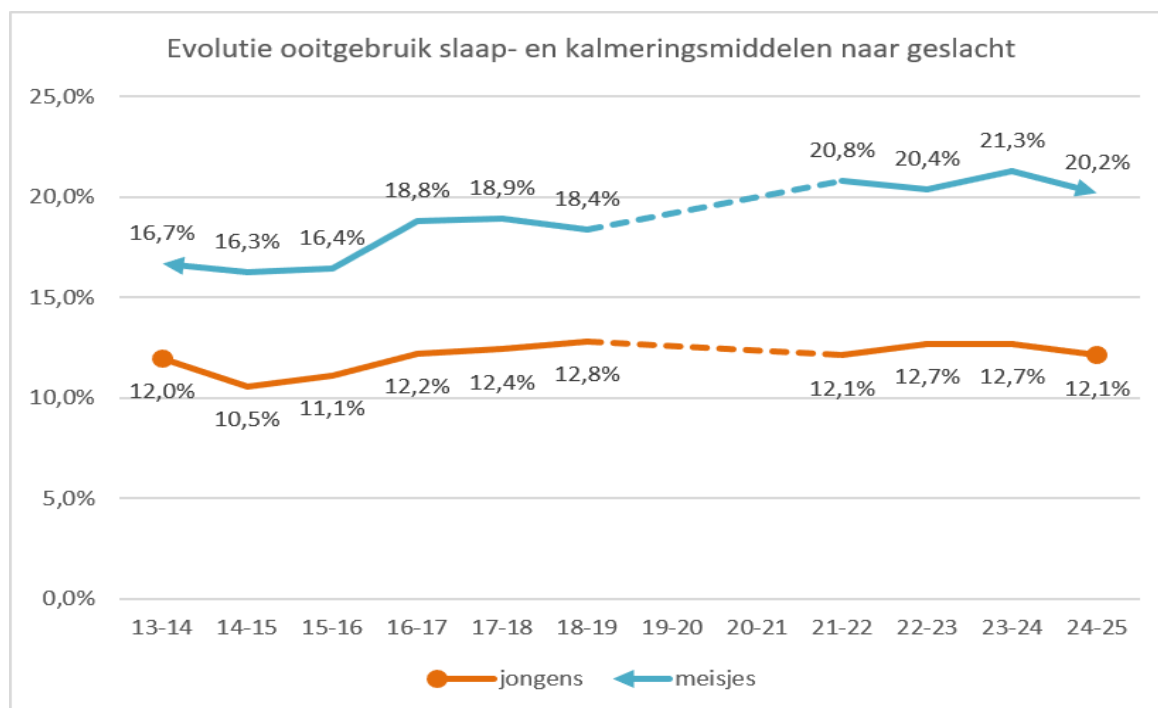
Wat het gebruik van opwekkende medicatie betreft, ligt zowel het ooitgebruik als het gebruik in het afgelopen jaar iets hoger in de 2^e en 3^e graad dan in de 1^e graad. Meisjes vertonen een iets hoger ooitgebruik (5,8% vs. 4,4%) en laatstejaarsgebruik (3,4% vs. 2,8%). In de 1^e graad liggen de gebruikscijfers hoger in de B-stroom. In de 2^e en 3^e graad zijn de cijfers iets hoger in ARB.

Evoluties in psychofarmaca

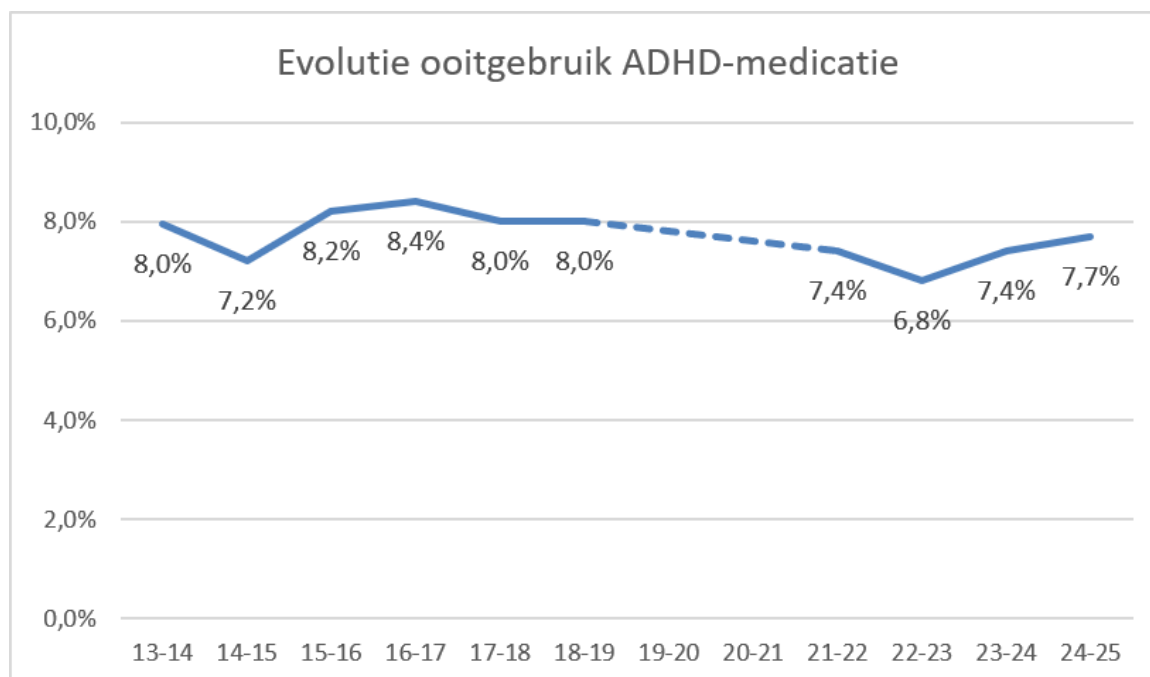
Doorheen de voorgaande synthesesrapporten werd de trage maar gestage stijging van het gebruik van slaap- en kalmeringsmiddelen zowat een rode draad. Het meest recente beeld doorbreekt dat enigszins. Door een daling naar 16,1% zit het aandeel nu op het laagste peil na de covidjaren, maar wel nog op een hoger niveau dan de schooljaren voordien. Of dit een eenmalig dipje is dan wel het begin van een omgekeerde evolutie zullen de komende rapporten uitwijzen.

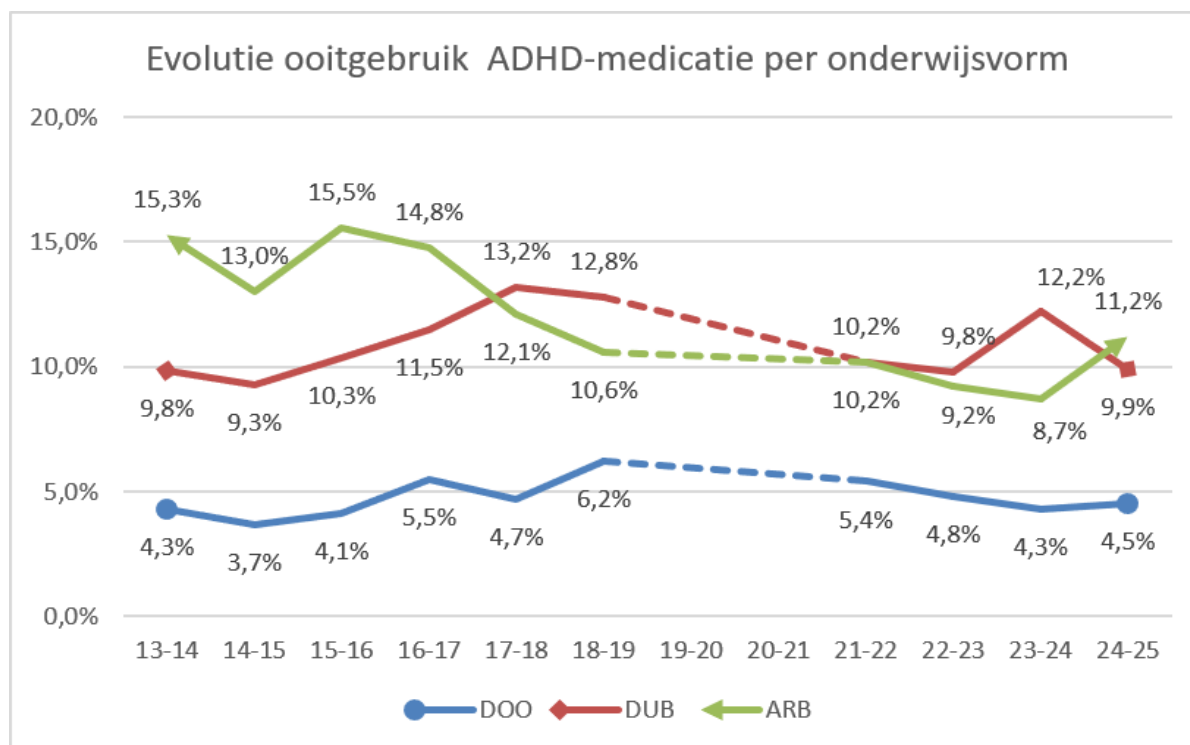
Het ooitgebruik van slaap- en kalmeringsmiddelen ligt in 2024-2025 bij jongens op dezelfde hoogte als in 2013-2014. Bij de meisjes zien we echter een ander beeld: ondanks de recente daling, ligt het aandeel een stuk hoger dan tien schooljaren eerder.

Na een redelijk stabiel beeld in de jaren '10 daalde het ooitgebruik van ADHD-medicatie zichtbaar in de eerste twee post-covid-schooljaren. Nadien zien we een stijging van het ooitgebruik van ADHD-medicatie.

De curves van het ooitgebruik van ADHD-medicatie kennen in elke onderwijsvorm soms opvallende schommelingen¹⁷. Tussen 2018-2019 en 2022-2023 was er een daling in alle onderwijsvormen. Deze zette zich tot 2023-2024 voort in DOO en ARB, terwijl het ooitgebruik in DUB in die jaren toenam. Het meest recente beeld geeft het omgekeerde aan: het aandeel in DOO en ARB stijgt, terwijl dat van DUB opvallend daalt. Dit maakt dat er voor het eerst sinds 2016-2017 het meest ooitgebruik is in ARB. Als vanouds ligt het ooitgebruik in DOO een stuk onder dat van ARB en DUB.

¹⁷ Voor het monitoren van evoluties over de schooljaren heen vergelijken we de huidige onderwijsvorm doorstroomfinaliteit aan de vroegere onderwijsvorm ASO, de dubbele finaliteit aan TSO en de arbeidsmarktgerichte finaliteit aan BSO.

Cannabis

Prevalentie en frequentie van cannabis

Het merendeel van de leerlingen gebruikt geen illegale drugs (90,9%). Eén op de elf deed dat ooit wel eens (9,1%), van wie de meesten ook in het voorgaande jaar (6,6%) (niet in tabellen). Cannabis is en blijft met afstand de meest gebruikte illegale drug: 8,6% van alle leerlingen heeft ooit cannabis gebruikt en 5,4% deed dit het afgelopen jaar. Onder laatstejaarsgebruikers zijn er duidelijk meer occasionele gebruikers (4,0%) dan regelmatig gebruikers (1,4%).

PREVALENTIE VAN CANNABISGEBRUIK

Nooit	91,4%
Ooit	8,6%
Laatste jaar	5,4%
Occasioneel	4,0%
Regelmatig	1,4%

Het roken van cannabis is de meest voorkomende gebruiksvorm: 21,2% van de ooit-gebruikers doet het soms, 24,4% vaak en 43,4% altijd op die manier. Vapen gebeurt minder vaak: 54,7% van de leerlingen die ooit cannabis gebruikten, deden dit nooit op die manier. 31,9% van hen gebruikt cannabis soms via vapen, 8,3% vaak en 5,1% altijd. Andere gebruikswijzen komen haast niet voor.

Leeftijd

Gebruik van cannabis is in de jongste leeftijdsgroep nog uitzonderlijk, de levensprevalentie bedraagt 1,6% en de laatstejaarsprevalentie 1,0%. Regelmatig gebruik komt amper voor (0,3%). Bij 15-16-jarigen heeft al 10,8% ooit cannabis gebruikt, 6,7% heeft het in het voorgaande jaar gebruikt en 1,8% heeft het regelmatig gebruikt. Bij 17-18-jarigen liggen de prevalentiecijfers nog eens dubbel zo hoog: 20,4% ooit- en 12,6% laatstejaarsgebruik. Voor regelmatig gebruik is de kloof met de 15-16-jarigen minder groot.

CANNABISGEBRUIK NAAR LEEFTIJD

	nooit	Ooit	laatste jaar	occasioneel	regelmatig
12-14	98,4%	1,6%	1,0%	0,7%	0,3%
15-16	89,2%	10,8%	6,7%	4,9%	1,8%
17-18	79,6%	20,4%	12,6%	9,6%	3,0%

Jongens-meisjes

Meer jongens dan meisjes hebben ooit (10,0% tegenover 7,2%) en in het afgelopen jaar (6,6% tegenover 4,0%) cannabis gebruikt. Er zijn ook meer jongens die regelmatig cannabis gebruiken (1,8%) dan meisjes (0,9%).

CANNABISGEBRUIK NAAR GESLACHT

	nooit	Ooit	laatste jaar	occasioneel	regelmatig
Jongens	90,0%	10,0%	6,6%	4,8%	1,8%
Meisjes	92,8%	7,2%	4,0%	3,1%	0,9%

Onderwijsvormen

In de eerste graad is cannabisgebruik zeldzaam, met ooit- en laatstejaarsprevalenties onder de 2%. Regelmatig gebruik komt quasi niet voor. In de 2^e en 3^e graad is cannabisgebruik al manifester aanwezig. ARB telt met 16,5% proportioneel de meeste leerlingen die ooit cannabis gebruikten. Het aandeel van DUB ligt daar niet ver van (14,0%), dat van DOO is duidelijk lager (8,9%). Ook het laatstejaarsgebruik en regelmatig gebruik scoren in ARB iets hoger dan in DUB en duidelijk hoger dan in DOO.

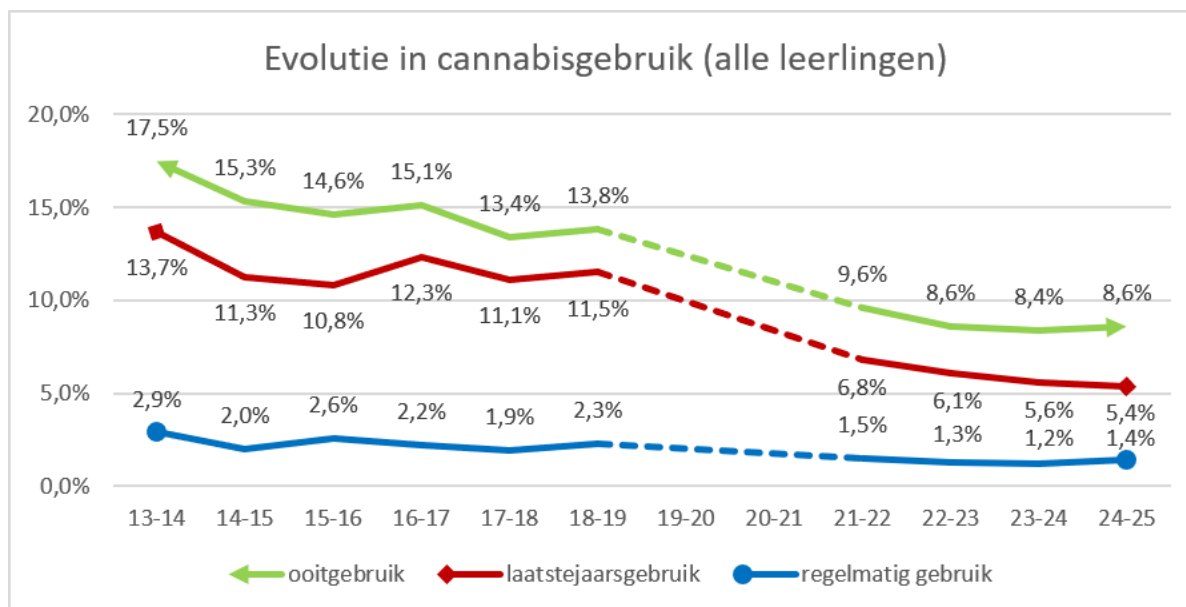
CANNABISGEBRUIK NAAR ONDERWIJSVORM

	nooit	ooit	laatste jaar	occasioneel	regelmatig
A-stroom	99,6%	0,4%	0,3%	0,2%	0,0%
B-stroom	98,1%	1,9%	1,4%	0,7%	0,7%
DOO	91,1%	8,9%	5,5%	5,0%	0,6%
ARB	83,5%	16,5%	10,5%	6,4%	4,1%
DUB	86,0%	14,0%	8,3%	6,3%	2,1%

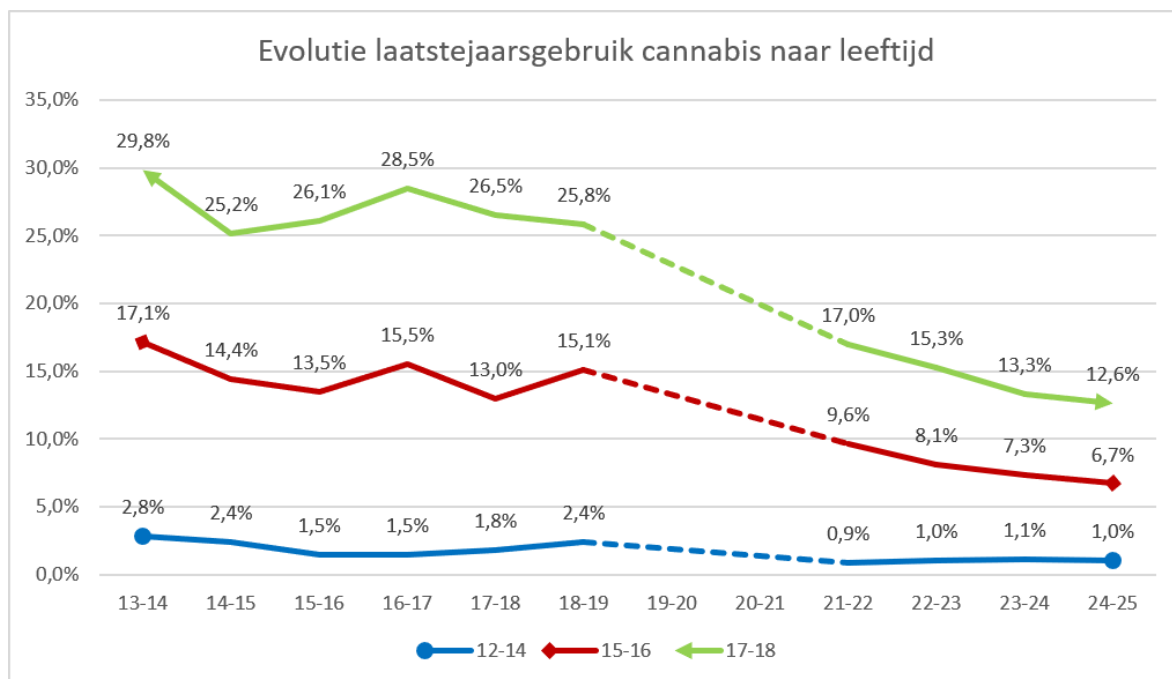

Evoluties in het cannabisgebruik

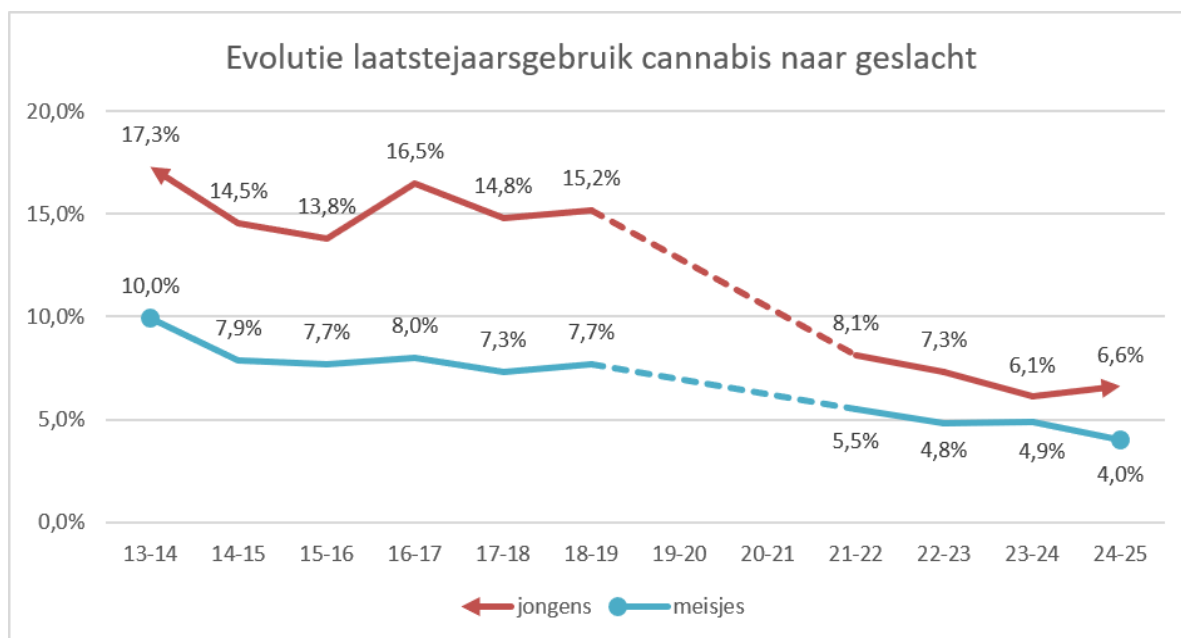
Wanneer we de evolutie tussen 2013-2014 en 2024-2025 bekijken, wordt meteen duidelijk dat er voor alle parameters van gebruik een duidelijke daling is ingetreden. Het ooitgebruik en regelmatig gebruik zijn in die periode gehalveerd, het laatstejaarsgebruik zelfs meer dan gehalveerd. Dat is goed nieuws, maar de recentere resultaten roepen niet tot een hoerastemming: het ooitgebruik en regelmatig gebruik zijn over de drie laatste schooljaren heen zowat stabiel gebleven, bij laatstejaarsgebruik lijkt de daling af te zwakken.

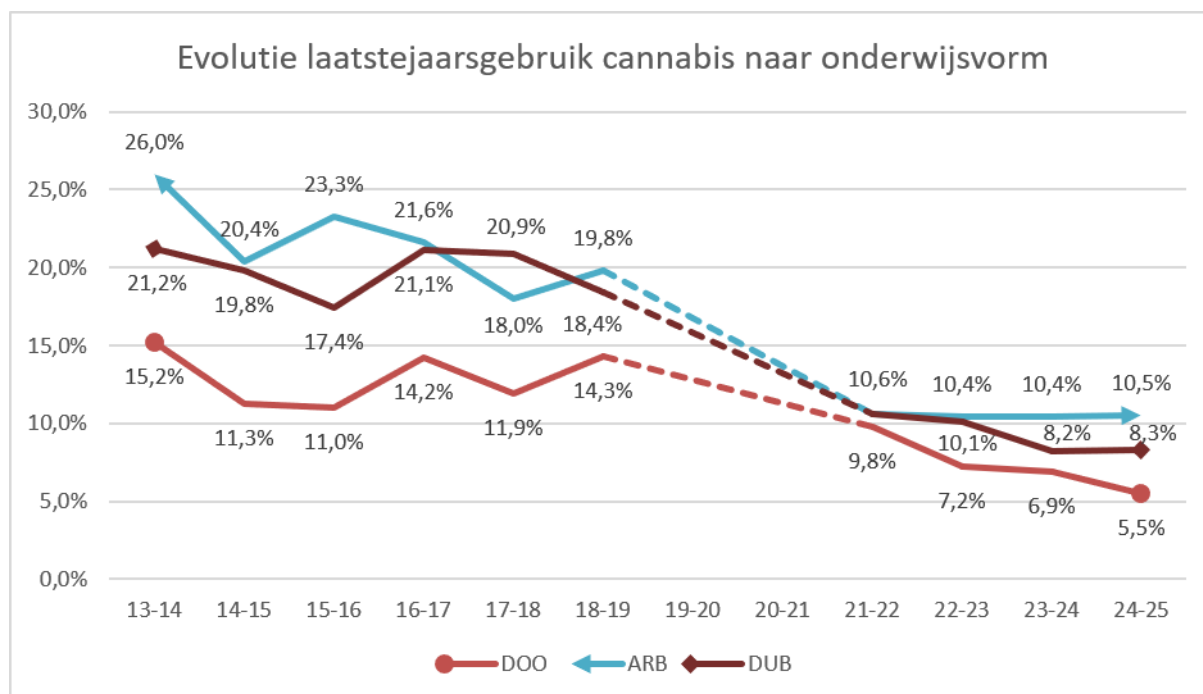
Hoewel het laatstejaarsgebruik van cannabis tussen 2013-2014 en 2018-2019 nergens een lineaire trend vertoonde, was er in die periode een beperkte daling zichtbaar. Bij de herneming van de leerlingenbevraging na de twee covidjaren daalde dat cijfer voor elke leeftijdsgroep opvallend. Voor de twee oudste leeftijdsgroepen bleef dat sindsdien verder dalen. De laatste percentages liggen ongeveer 2,5 keer lager dan de eerste. Hoewel dat ook voor de jongste leeftijdsgroep geldt, zien we sinds 2021-2022 geen daling meer.

Bekijken we de evolutie bij jongens en meisjes, dan zien we voor beide een duidelijke daling tussen 2013-2014 en 2024-2025. Het patroon van beide grafieken verschilt, maar het uiteindelijke resultaat is quasi hetzelfde: zowel bij jongens als bij meisjes is dat gebruik met een factor van ongeveer 2,5 gedaald. Dat komt ook door het opnieuw uit elkaar gaan van beide lijnen. In 2024-2025 steeg het laatstejaarsgebruik van cannabis bij jongens, terwijl het bij meisjes daalde.

De evoluties van het laatstejaarsgebruik in de verschillende onderwijsvormen zijn minder rechtlijnig, maar wel met dezelfde tendens: in alle onderwijsvormen is er na 2018-2019 een duidelijke daling in het laatstejaarsgebruik¹⁸. Daardoor is het aandeel in 2024-2025 meer dan gehalveerd in vergelijking met 2013-2014. Niet alleen lag het laatstejaarsgebruik steeds hoger in ARB en DUB, doordat hun aandeel in 2024-2025 stabiel bleef en dat van DOO verder daalde, is het verschil terug groter geworden.

¹⁸ Voor het monitoren van evoluties over de schooljaren heen vergelijken we de huidige onderwijsvorm doorstroomfinaliteit (DOO) aan de vroegere onderwijsvorm ASO, de dubbele finaliteit (DUB) aan TSO en de arbeidsmarktgerichte finaliteit (ARB) aan BSO.

Cannabis in de belevingswereld van jongeren

Motieven om al dan niet cannabis te gebruiken

Bij leerlingen die nooit cannabis hebben gebruikt, zijn de meest aangehaalde motieven om geen cannabis te gebruiken: omdat ze cannabis gevaarlijk vinden, omdat ze vinden dat ze het niet nodig hebben en omdat ze het ongezond vinden. 'Omdat het verboden is', is voor ruim de helft (52,4%) een argument om geen cannabis te gebruiken. In vergelijking met 2023-2024 wordt 'omdat ik sportief ben' en 'uit overtuiging' vaker aangegeven. De stijging van die laatste heeft allicht ook met de toevoeging van religieuze motieven te maken. De stijging van het motief 'uit overtuiging' is bij cannabis wel minder sterk dan bij alcohol.

Motieven om GEEN cannabis te gebruiken (enkel bij nooitgebruikers)

Omdat cannabis gevaarlijk is	73,9%
Omdat ik geen cannabis nodig heb	68,8%
Omdat cannabis gebruiken ongezond is	61,4%
Omdat cannabis verboden is	52,4%
Omdat de effecten mij niet interesseren	39,7%
Omdat ik sportief ben	33,2%
Omdat ik een sterke persoonlijkheid heb	31,4%
Uit schrik voor de reactie van mijn ouders	25,5%
Omdat ik de gevolgen heb gezien bij iemand die het gebruikte	24,7%
Omdat ik op den duur niet meer zonder zou kunnen	21,0%
Uit (geloofs)overtuiging	18,4%
Omdat cannabis duur is	15,3%

Jongere leerlingen (12-14 jaar) geven duidelijk vaker dan 15-16-jarigen en 17-18-jarigen angst- en negatieve motieven aan om geen cannabis te gebruiken: 'omdat ik op den duur niet meer zonder zou kunnen', 'omdat cannabis gevaarlijk is', 'omdat cannabis ongezond is', 'omdat ik de gevolgen heb gezien bij iemand die cannabis gebruikte' en 'omdat cannabis verboden is' worden duidelijk vaker aangehaald bij de jongste leerlingen.

De vier meest genoemde motieven zijn voor jongens en meisjes dezelfde. In afnemende volgorde van belang zijn dat: 'omdat cannabis gevaarlijk is', 'omdat ik geen cannabis nodig heb', 'omdat cannabis gebruiken ongezond is' en 'omdat het verboden is'. Bij meisjes weegt 'omdat ik geen cannabis nodig heb' iets meer door, bij jongens springt het veel vaker voorkomend motief 'omdat ik sportief ben' het meest in het oog.

Leerlingen uit de B-stroom en ARB noemen over het algemeen minder motieven om niet te gebruiken. Het is dan ook logisch dat zij voor de meeste motieven een lager percentage laten optekenen dan de andere onderwijsvorm(en). Enige uitzondering is het motief 'uit overtuiging', dat in de onderbouw sterker doorweegt in de B-stroom en in de bovenbouw sterker in ARB.

De voornaamste motieven om cannabis te gebruiken bij ooitgebruikers zijn 'voor de gezelligheid met vrienden', 'om high te worden', 'om te ontspannen' en 'uit nieuwsgierigheid'. Wanneer we deze resultaten vergelijken met die van het voorgaande schooljaar, zien we geen grote verschillen, op één na: het motief 'omdat het me werd aangeboden' daalt van 30,1% naar 21,5%.

Motieven om WEL cannabis te gebruiken (enkel bij ooitgebruikers)

Voor de gezelligheid met vrienden	56,1%
Om high te worden	51,2%
Om te ontspannen	51,2%
Uit nieuwsgierigheid	47,1%
Omdat ik er zin in had	39,6%
Om me goed te voelen	33,7%
Om mijn zorgen te vergeten	30,8%
Omdat het me werd aangeboden	21,5%
Om verveling tegen te gaan	19,2%
Om bij de groep te horen	8,3%

Naarmate leerlingen jonger zijn, worden de copingmotieven 'om me goed te voelen' en 'om mijn zorgen te vergeten' vaker aangegeven. Naarmate ze ouder zijn, worden 'uit nieuwsgierigheid' en 'voor de gezelligheid met vrienden' belangrijker.

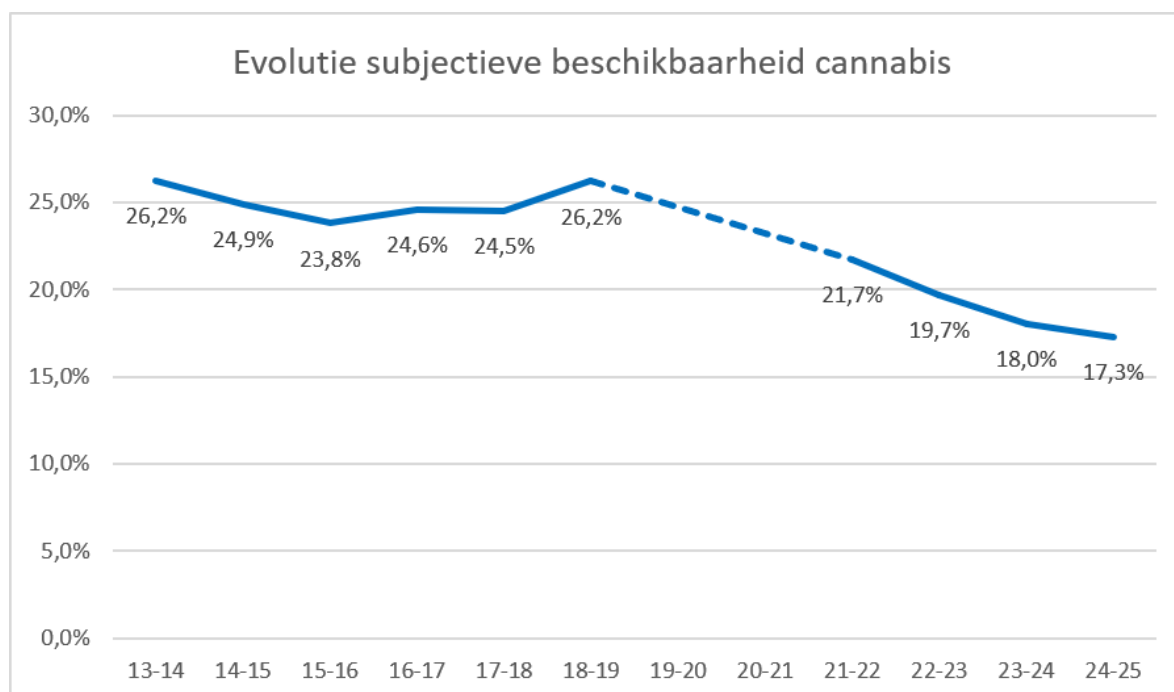
Jongens geven vaker dan meisjes aan cannabis te gebruiken 'voor de gezelligheid met vrienden' en 'om verveling tegen te gaan'. Meisjes geven vaker aan cannabis te gebruiken 'om me goed te voelen', 'om mijn zorgen te vergeten' en 'omdat het me werd aangeboden'.

Leerlingen in DOO geven opvallend vaker aan cannabis te hebben gebruikt 'uit nieuwsgierigheid' en 'omdat het me werd aangeboden'. Voor leerlingen uit ARB EN DUB geldt dat vooral voor 'om te ontspannen' en 'omdat ik er zin in had'. Ander opvallend verschil is dat 'om mijn zorgen te vergeten' vaker als motief wordt aangegeven door leerlingen uit ARB en DUB dan door leerlingen uit DOO.

Subjectieve beschikbaarheid van cannabis

In totaal geeft één op de zes leerlingen (17,3%) aan gemakkelijk aan cannabis te geraken. Bij de 17-18-jarigen is dat ongeveer een derde (32,0%). Tussen de schooljaren 2013-2014 en 2018-2019 schommelde dat aandeel rond 25%. In de post-covidjaren nam dat cijfer een duidelijke en aanhoudende duik, waardoor de subjectieve beschikbaarheid nu een stuk lager is dan in 2013-2014.

Kennis van de wetgeving

73,4% van de jongeren is op de hoogte van de wetgeving rond cannabis. Naarmate jongeren ouder zijn, wordt de kennis telkens iets groter. Jongeren uit de B-stroom en ARB zijn duidelijk minder op de hoogte: respectievelijk 58,9% en 66,2% weet dat cannabis ook voor meerderjarigen verboden is, terwijl het aandeel dat dit weet in de A-stroom (74,7%), DOO (79,6%) en DUB (73,7%) een stuk hoger ligt.

Over de laatste jaren heen is dit percentage vrij stabiel gebleven. Telkens tussen 72% en 75% van de leerlingen blijkt goed op de hoogte te zijn van dit specifieke onderdeel van de wetgeving.

Cannabis in de vriendenkring

Eén op de vier à vijf leerlingen (22,6%) heeft minstens één vriend waarvan ze denken dat die cannabis gebruikt. Dit aandeel stijgt met de leeftijd. Terwijl bij de 12-14-jarigen ongeveer één op de tien leerlingen (9,4%) minstens één vriend heeft die cannabis gebruikt, is dat bij de 15-16-jarigen drie op de tien leerlingen (29,5%) en bij de 17-18-jarigen vier op de tien leerlingen (40,3%). Het percentage jongeren van wie meer dan de helft van de vriendenkring cannabis gebruikt, blijft beperkt (2,3%) en stijgt van 0,8% bij 12-14-jarigen, over 3,0% bij 15-16-jarigen, naar 4,4% bij 17-18-jarigen.

66,3% van alle leerlingen verwacht dat hun vrienden het zouden afkeuren als ze eens cannabis zouden proberen, 27,8% verwacht geen reactie en 5,9% goedkeuring. Bij gebruik van cannabis verwachten jongeren duidelijk meer afwijzing van hun vrienden: 82,0% verwacht een afkeuring, tegenover nog maar 2,7% goedkeuring. Nieuw is dat de oudste leeftijdsgroep niet langer gekenmerkt wordt door een duidelijk hogere mate van goedkeuring dan bij de middengroep (15-16 jaar). Zowel voor proberen als gebruiken van cannabis liggen de percentages in elkaars buurt.

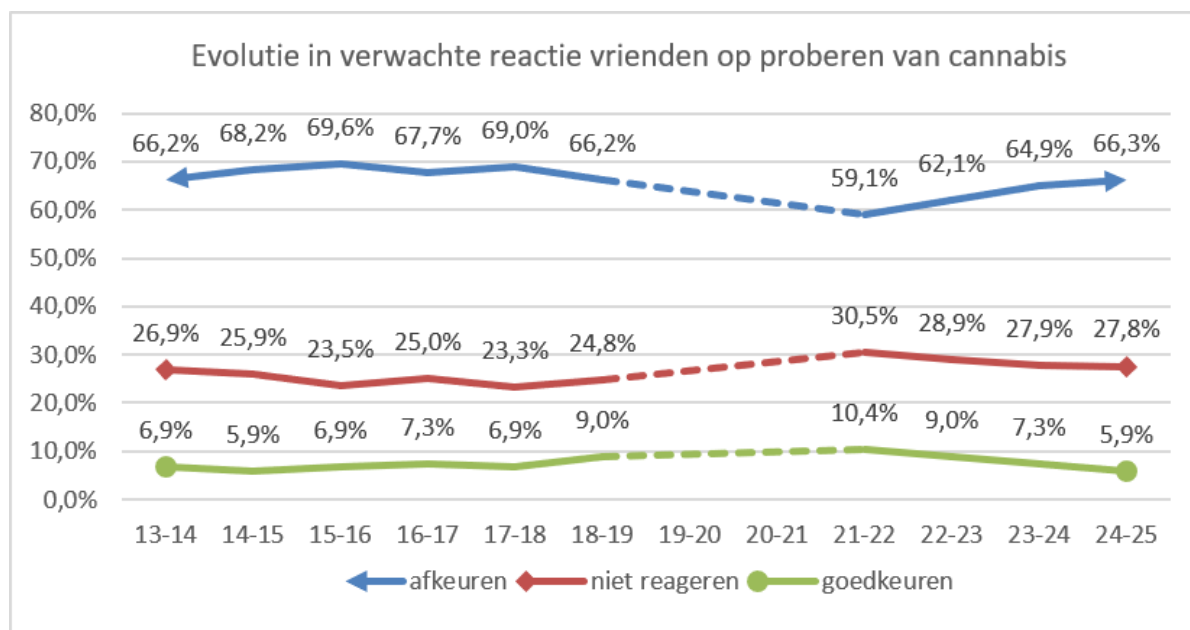
Iets minder jongens dan meisjes verwachten een afkeuring van vrienden, zowel voor het proberen (64,1% vs. 68,7%) als voor het gebruiken van cannabis (78,1% vs. 86,0%). In de 1^e graad is er duidelijk minder afkeuring en vaker geen reactie bij leerlingen uit de B-stroom dan bij leerlingen uit de A-stroom. Over de reactie op het proberen van cannabis zijn de verschillen tussen de onderwijsvormen van de 2^e en 3^e graad niet erg groot. Als het daarentegen op de reactie van vrienden op gebruik aankomt, verwachten leerlingen uit DOO wel sterker dat hun vrienden dat zouden afkeuren dan leerlingen uit DUB of ARB: 86,2% tegenover 78,0% en 68,8%.

VERWACHTE REACTIE VAN VRIENDEN OP PROBEREN/GEBRUIKEN VAN CANNABIS

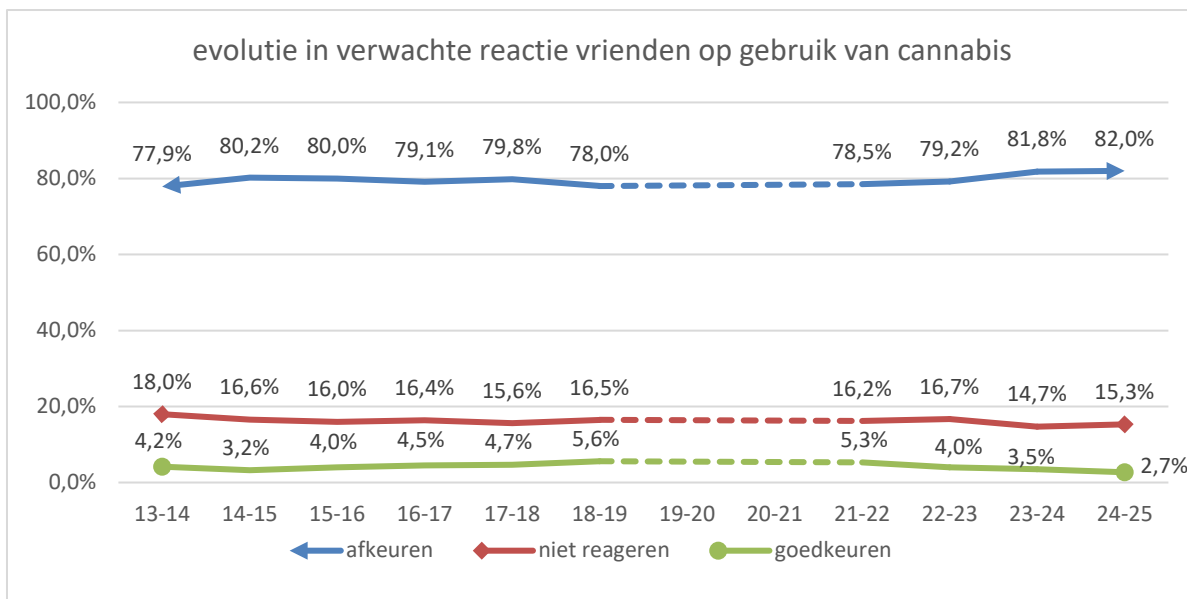
	PROBEREN			GEBRUIKEN		
	afkeuren	niet reageren	goedkeuren	afkeuren	niet reageren	goedkeuren
12-14	75,1%	22,2%	2,8%	87,1%	11,6%	1,3%
15-16	60,5%	31,3%	8,2%	78,7%	17,3%	4,1%
17-18	56,3%	34,6%	9,1%	76,0%	20,3%	3,8%
Jongens	64,1%	29,6%	6,4%	78,1%	18,5%	3,4%
Meisjes	68,7%	25,9%	5,4%	86,0%	11,9%	2,1%
A-stroom	79,6%	18,6%	1,8%	91,2%	8,0%	0,8%
B-stroom	66,1%	30,5%	3,3%	72,6%	24,6%	2,9%
DOO	62,7%	30,1%	7,2%	86,2%	11,3%	2,5%
ARB	57,8%	33,7%	8,4%	68,8%	26,7%	4,5%
DUB	60,8%	31,2%	8,0%	78,0%	17,9%	4,1%
Totaal	66,3%v	27,8%	5,9%	82,0%	15,3%	2,7%

Bekijken we de evolutie van de verwachte reactie van vrienden bij het **proberen** van cannabis, dan zien we dat in het voorgaande decennium een afkeurende reactie steeds schommelde tussen 66% en 70%. In 2021-2022 daalde dat tot onder de 60%, om nadien weer te stijgen richting het 'oude' niveau. Tegelijk steeg het aandeel dat een goedkeurende reactie verwacht langzaam tot net boven de 10%, waarna het omhoog naar een dalende trend. Het aandeel dat verwacht dat vrienden niet reageren, situeert zich ondertussen zo ongeveer op het gemiddelde aandeel van de laatste tien metingen.

De verwachte reacties bij **gebruik** van cannabis geven een iets ander, rechtlijner beeld. Door de jaren heen steeg het aandeel leerlingen dat dit gedrag zou afkeuren lichtjes, ten koste van het aandeel leerlingen dat niet zou reageren (ondanks de lichte stijging in 2024-2025) of het zouden goedkeuren. De daling van de leerlingen die het zouden goedkeuren tussen 2018-2019 en 2024-2025 is, gezien de lage percentages, ook opvallend.

Wanneer gevraagd wordt hoe leerlingen zelf zouden reageren op het gebruik van cannabis door een goede vriend(in), zou 77,2% die vriend(in) aanspreken. In dat geval haalt vriendschappelijke bezorgdheid het op een principiële houding: 45,0% van de leerlingen zou de vriend(in) aanspreken omdat ze bezorgd zijn, tegenover 32,2% omdat ze cannabisgebruik niet goed vinden. Daarnaast zou 6,7% wel bezorgd zijn, maar de vriend(in) toch niet aanspreken. Eerder weinig leerlingen zouden de vriend(in) niet aanspreken omdat ze het een persoonlijke keuze vinden (11,7%) of omdat ze cannabisgebruik niet verkeerd vinden (4,4%).

Jongere leerlingen (12-14-jarigen) zeggen vaker dan oudere dat ze een vriend(in) die cannabis gebruikt zouden aanspreken, vooral omdat ze cannabisgebruik niet goed vinden. Voor bezorgdheid als motivatie om de vriend(in) aan te spreken zijn er tussen de leeftijdsgroepen zo goed als geen verschillen. Hoewel er bij de twee oudste leeftijdsgroepen ook een duidelijke meerderheid de vriend(in) zou aanspreken, zou ongeveer 20% hem of haar niet aanspreken. Jongens zijn in het algemeen minder geneigd om het gebruik van cannabis met de vriend(in) te bespreken (73,3% versus 81,2%). Daarbij valt op dat jongens dit eerder zouden doen omdat ze het gebruik niet goed vinden, terwijl meisjes dat in de eerste plaats doen omdat ze bezorgd zijn.

Andere illegale drugs en lachgas

Prevalentie en frequentie van andere illegale drugs dan cannabis

In de leerlingenbevraging wordt gepeild naar het gebruik van de illegale middelen xtc, amfetamines, hallucinerende middelen en cocaïne. Voor xtc, hallucinerende middelen en cocaïne liggen de levensprevalenties rond 1% en de laatstejaarsprevalenties rond 0,5%. Voor amfetamines zijn deze nog lager.

Voor alle middelen geldt dat het ooitgebruik toeneemt met de leeftijd, al blijven de cijfers aan de lage kant. Wat de laatstejaarsprevalentie betreft, overtreft het gebruik van xtc en hallucinerende middelen bij 15-16-jarigen dat bij 17-18-jarigen, al zijn de verschillen niet groot. Tussen jongens en meisjes zijn er geen noemenswaardige verschillen. In ARB ligt het ooit- en laatstejaarsgebruik hoger dan in de twee andere onderwijsvormen. In DOO is het aandeel het laagst, dat van DUB situeert zich tussen beide in.

Wat niet in onderstaande tabel staat, maar wel goed is om te weten, is dat regelmatig gebruik van deze vier middelen, zijnde minstens één keer per week, zo goed als onbestaande is (0,0% of 0,1%).

PREVALENTIE VAN DE VERSCHILLENDE ILLEGALE DRUGS

	XTC		AMFETAMINES		HALLUCINERENDE MIDDELEN		COCAINE	
	Ooit	laatste jaar	Ooit	laatste jaar	ooit	laatste jaar	ooit	laatste jaar
12-14	0,4%	0,3%	0,0%	0,0%	0,4%	0,2%	0,3%	0,2%
15-16	1,7%	0,8%	0,3%	0,2%	1,8%	1,0%	1,2%	0,4%
17-18	2,9%	0,6%	0,7%	0,3%	2,0%	0,7%	1,8%	0,6%
Jongens	1,3%	0,4%	0,2%	0,1%	1,2%	0,6%	1,0%	0,3%
Meisjes	1,4%	0,6%	0,4%	0,1%	1,3%	0,6%	1,0%	0,3%
A-stroom	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,2%	0,1%	0,1%	0,0%
B-stroom	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%	0,5%	0,7%	0,5%
DOO	0,8%	0,4%	0,1%	0,1%	1,0%	0,5%	0,4%	0,2%
ARB	3,5%	1,2%	0,9%	0,3%	3,0%	1,3%	3,0%	0,9%
DUB	2,1%	0,7%	0,3%	0,1%	1,6%	0,7%	1,1%	0,4%
Totaal	1,3%	0,5%	0,3%	0,1%	1,2%	0,6%	0,9%	0,3%

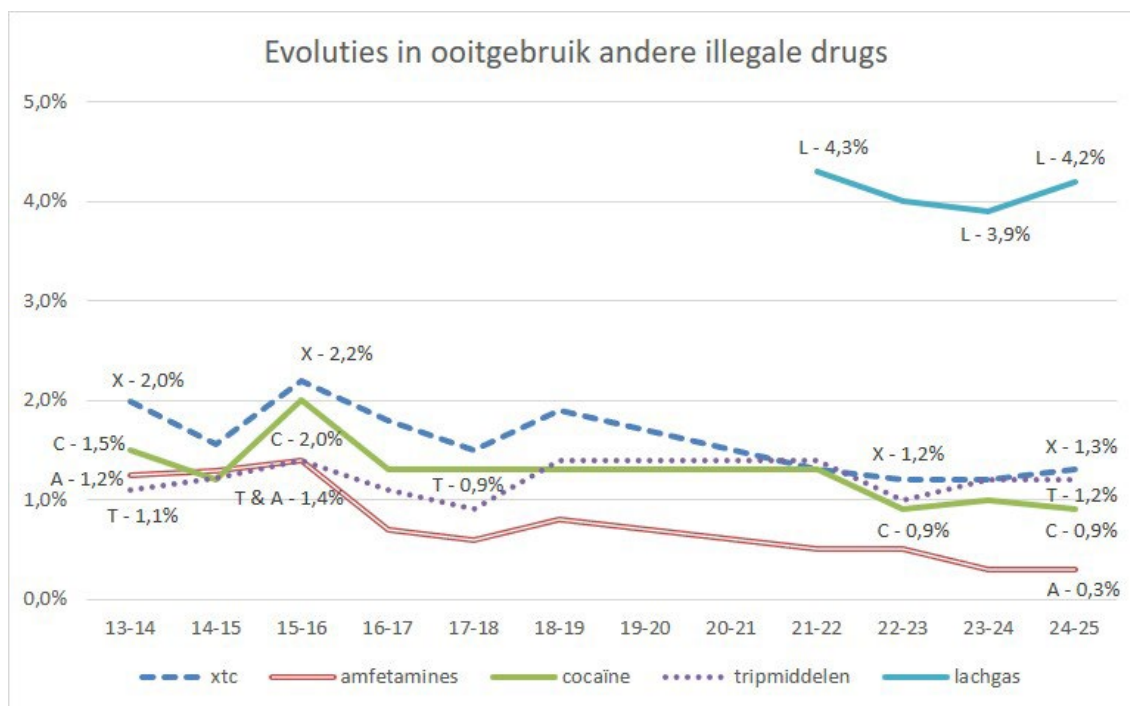
Evoluties in prevalentie van andere illegale drugs

Voor de leesbaarheid staan in onderstaande grafiek enkel de waarden van de eerste en de laatste meting, alsook van de hoogste en laagste waarde vermeld, voorafgegaan door de eerste letters van elk middel.

Omdat de prevalenties voor andere illegale drugs dan cannabis erg laag zijn, moeten we ze al onder een vergrootglas leggen om enige evolutie te kunnen zien. Daarom wijkt de schaal in onderstaande grafiek duidelijk af van die van de vorige grafieken. Maar zelfs dan zijn de verschillen zo klein dat ze meestal niet significant zijn.

Over de laatste tien rondes van de leerlingenbevraging heen zien we dat het ooitgebruik van xtc, amfetamines en cocaïne in 2024-2025 lager ligt dan in 2013-2014. Enkel de recente waarde van hallucinerende middelen¹⁹ is quasi even hoog als tien schooljaren eerder. De evolutie van deze dalingen is wel niet lineair. Het enige middel dat min of meer consequent bleef dalen, zijn amfetamines.

Van lachgas is er nog geen evolutie over langere termijn mogelijk, aangezien dat middel pas in schooljaar 2021-2022 aan de vragenlijst werd toegevoegd. Over die vier schooljaren heen zien we nog geen duidelijke evolutie, met een aandeel ooitgebruik rond 4%. De verdere resultaten over lachgas worden in een volgend hoofdstuk beschreven.

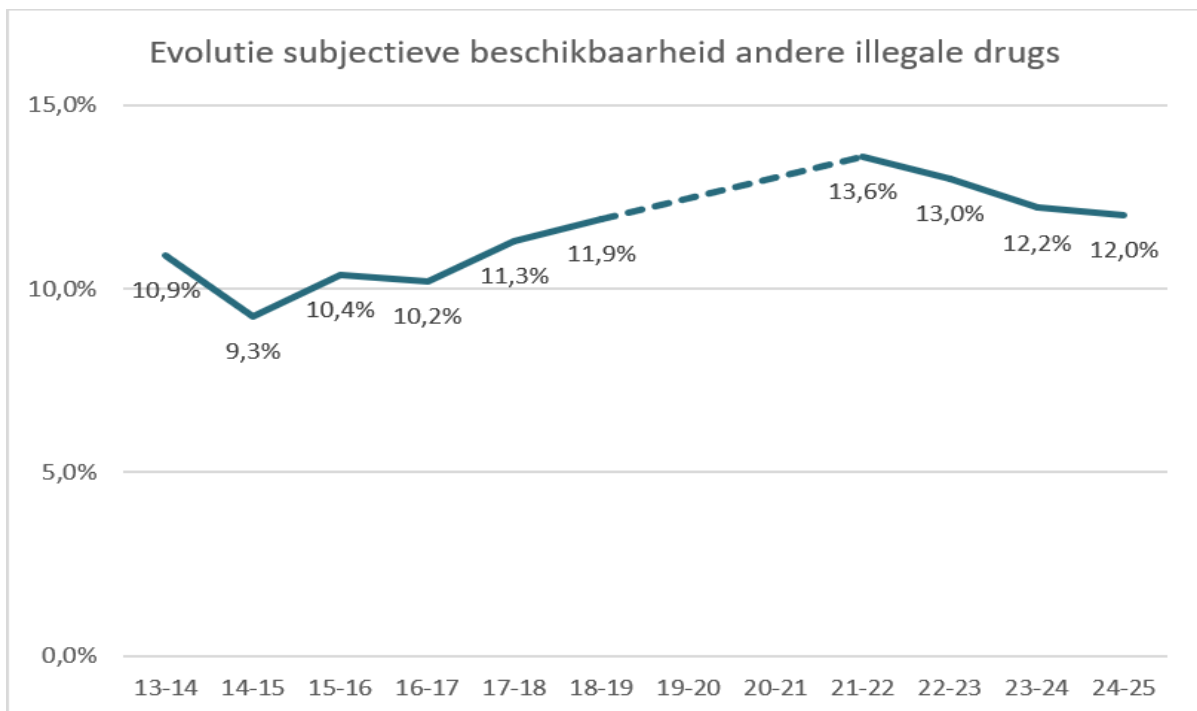
¹⁹ In onderstaande grafiek wordt omwille van de lay-out de term 'tripmiddelen' gebruikt voor hallucinerende middelen.

Andere illegale drugs in de leefwereld van jongeren

In totaal geeft 12,0% van alle jongeren aan gemakkelijk aan andere illegale drugs te geraken. Bij 17-18-jarigen is dat aandeel het hoogst (19,9%). Deze subjectieve beschikbaarheid ligt ook hoger bij jongens (15,3%) dan bij meisjes (8,5%) en (iets) hoger in ARB (20,4%) dan in DUB (17,9%) en dan in DOO (10,4%).

Na een daling tussen 2013-2014 en 2014-2015 nam het gevoel van beschikbaarheid weer toe, tot het hoogste aandeel van de laatste tien metingen in 2021-2022 (13,6%). In de drie meeste recente bevestigingsrondes zien we dat de subjectieve beschikbaarheid weer daalt.

Ondanks een beperkt gebruik zijn andere illegale drugs dan cannabis wel al zichtbaar in de leefwereld van redelijk wat jongeren. 10,8% van de 12-14-jarigen, 23,6% van de 15-16-jarigen en 26,2% van de 17-18-jarigen heeft minstens één vriend die andere illegale drugs dan cannabis gebruikt. In elke leeftijdsgroep heeft wel maar rond de 1% een vriendenkring waar meer dan de helft van de vrienden een andere illegale drug gebruikt. In ARB zijn er iets meer leerlingen waarvan een meerderheid van de vrienden andere illegale drugs gebruikt (2,6%) dan in DUB (1,3%) en in DOO (0,6%).

Prevalentie en frequentie van lachgas

Vragen over het gebruik van lachgas (chemische naam: distikstofmonoxide) werden in het schooljaar 2021-2022 voor het eerst in de vragenlijst van de VAD-leerlingenbevraging opgenomen. Eind maart 2024 werd bij K.B. vastgelegd dat oneigenlijk gebruik van lachgas, zoals bijvoorbeeld recreatief gebruik om in een high te geraken, strafbaar is. Ook de verkoop van lachgas aan minderjarigen is bij wet verboden. In die zin sluit het gebruik van lachgas wel aan bij dat van de illegale middelen. Toch houden we het omwille van de specifieke wetgeving apart van de eerder vermelde illegale drugs.

4,2% van de leerlingen heeft ooit lachgas gebruikt en 0,8% deed dit ook het voorgaande jaar.

PREVALENTIE VAN LACHGASGEBRUIK

Nooit	95,8%
Ooit	4,2%
Laatste jaar	0,8%

Leeftijd

Het ooitgebruik van lachgas kent bij de 12-14-jarigen al bijna het hoogste niveau. Mogelijk is dit deels te wijten aan een verwarring over het begrip. Hoewel er in de vragenlijst op wordt gewezen dat het niet om helium gaat, kan het zijn dat veel jonge leerlingen het toch met dit of soortgelijke gasen verwarren. Bekijken we het gebruik van lachgas in het laatste jaar, dan zien we een logischer beeld: naarmate leerlingen ouder zijn, is er iets meer gebruik.

LACHGASGEBRUIK NAAR LEEFTIJD

	nooit	ooit	laatste jaar
12-14	95,6%	4,4%	0,6%
15-16	96,3%	3,7%	0,8%
17-18	95,5%	4,5%	1,1%

Jongens-meisjes

Het ooit- en laatstejaarsgebruik is min of meer vergelijkbaar tussen jongens en meisjes.

LACHGASGEBRUIK NAAR GESLACHT

	Nooit	ooit	laatste jaar
Jongens	95,4%	4,6%	0,9%
Meisjes	96,1%	3,9%	0,6%

Onderwijsvormen

Qua prevalenties zien we iets meer verschillen tussen de onderwijsvormen, ook al zijn die niet heel groot. In de eerste graad zijn die nog te beperkt om op verschillen te wijzen. In de bovenbouw kent ARB (5,9%) een hoger ooitgebruik dan DUB (4,5%) en DOO (2,5%). Ook het laatstejaarsgebruik ligt in ARB (1,5%) hoger dan in DUB (1,1%) en in DOO (0,3%).

Nog ter info: regelmatig gebruik van lachgas, zijnde minstens één keer per week, komt zo goed als niet voor (0,1%).

LACHGASGEBRUIK NAAR ONDERWIJSVORM

	nooit	ooit	laatste jaar
A-stroom	95,5%	4,5%	0,5%
B-stroom	94,7%	5,3%	0,7%
DOO	97,5%	2,5%	0,3%
ARB	94,1%	5,9%	1,5%
DUB	95,5%	4,5%	1,1%

Aangezien het gebruik van lachgas voor het eerst werd bevraagd in schooljaar 2021-2022 is het nog te vroeg om trends te bekijken. Hoe dan ook zitten alle resultaten over die vier metingen heen in dezelfde grootteorde.

Gokken

Prevalentie en frequentie van gokken

In de leerlingenbevraging wordt gepeild naar gokken met krasbiljetten, andere casinospelen dan poker (incl. online spelen), spelen op de lotto, poken voor geld en sportweddenschappen. Poken voor geld en sportweddenschappen werden voor het eerst bevraagd in 2013-2014. Voor geld spelen op andere casinospelen dan poker werd in 2021-2022 voor het eerst bevraagd.

Hoewel alle gokvormen bij wet verboden zijn voor jongeren onder 18 jaar²⁰ heeft in onze steekproef – voor 95% bestaande uit minderjarigen – al 36,5% ooit voor geld gegokt (niet in tabellen). Krasloten zijn het meest populair bij jongeren: 24,1% van de jongeren heeft ooit een kraslot gekocht. Daarna volgen spelen op de lotto (15,2%) en sportweddenschappen (11,8%). Poken voor geld (6,4%) en andere casinospelen dan poker (6,8%) worden door minder leerlingen gespeeld. Eén op de twaalf leerlingen (8,5%) gokte het voorgaande jaar met krasbiljetten, voor de andere gokvormen ligt de laatstejaarsprevalentie een stuk lager. Voor alle gokvormen ligt regelmatig voor geld spelen onder 1%. De gokvorm sportweddenschappen kent het hoogste aandeel regelmatige gokkers (0,8%).

PREVALENTIE VAN GOKKEN

	ooit	laatste jaar	regelmatig
Krasbiljet	24,1%	8,5%	0,3%
Andere casinospelen dan poker	6,8%	3,4%	0,4%
Poken	6,4%	3,3%	0,5%
Lotto	15,2%	5,4%	0,4%
Sportweddenschappen	11,8%	5,1%	0,8%

Bekijken we de gokvormen per leeftijdscategorie, dan valt op dat een groot deel van de jongste leeftijdsgroep al gokte. Krasbiljetten en spelen op de lotto blijken bij hen ongeveer even goed ingeburgerd te zijn als bij leerlingen uit de oudere leeftijdsgroepen. Bij de drie andere gokvormen zien we een stijgend aandeel ooit- en laatstejaarsgokken naarmate de leerlingen ouder zijn.

PREVALENTIE VAN GOKKEN

		12-14	15-16	17-18
KRASBILJET	Ooit	22,7%	25,6%	24,9%
	Laatste jaar	7,6%	9,2%	9,4%
ANDERE CASINOSPELEN DAN POKER	Ooit	4,5%	7,4%	10,7%
	Laatste jaar	1,9%	3,8%	6,1%
POKEREN	Ooit	3,9%	7,5%	10,5%
	Laatste jaar	1,9%	3,5%	6,0%
LOTTO	Ooit	15,5%	15,2%	14,6%
	Laatste jaar	5,1%	5,7%	5,5%
SPORTWEDDENSCHAPPEN	Ooit	10,1%	12,8%	13,7%
	Laatste jaar	3,9%	5,8%	6,4%

²⁰ Deelnemen aan kansspelen is sinds 1 september 2024 verboden onder de 21 jaar, met uitzondering van de spelen van de Nationale Loterij, waarvoor de leeftijdsgrens nog steeds op 18 jaar ligt.

Sportweddenschappen, pokeren voor geld en andere casinospelen dan poker zijn duidelijk populairder bij jongens dan bij meisjes. Voor krasbiljetten en lotto, de twee meest beoefende gokvormen, zijn er onderling weinig of geen verschillen.

PREVALENTIE VAN GOKKEN

		Jongens	Meisjes
Krasbiljet	Ooit	23,5%	24,8%
	Laatste jaar	9,4%	7,6%
Andere casinospelen	Ooit	10,7%	2,6%
	Laatste jaar	5,6%	1,1%
Pokeren	Ooit	10,3%	2,3%
	Laatste jaar	5,8%	0,7%
Lotto	Ooit	15,3%	15,1%
	Laatste jaar	6,1%	4,6%
Sportweddenschappen	Ooit	16,5%	6,8%
	Laatste jaar	8,2%	1,8%

In de 1^e graad liggen de prevalenties en frequenties van krasbiljetten, Lotto en andere casinospelen dan poker hoger in de A-stroom dan in de B-stroom. In de bovenbouw zijn spelen die de Nationale Loterij organiseert (krasbiljetten en Lotto) iets populairder in DOO, terwijl pokeren, andere casinospelen en sportweddenschappen populairder zijn in ARB en DUB.

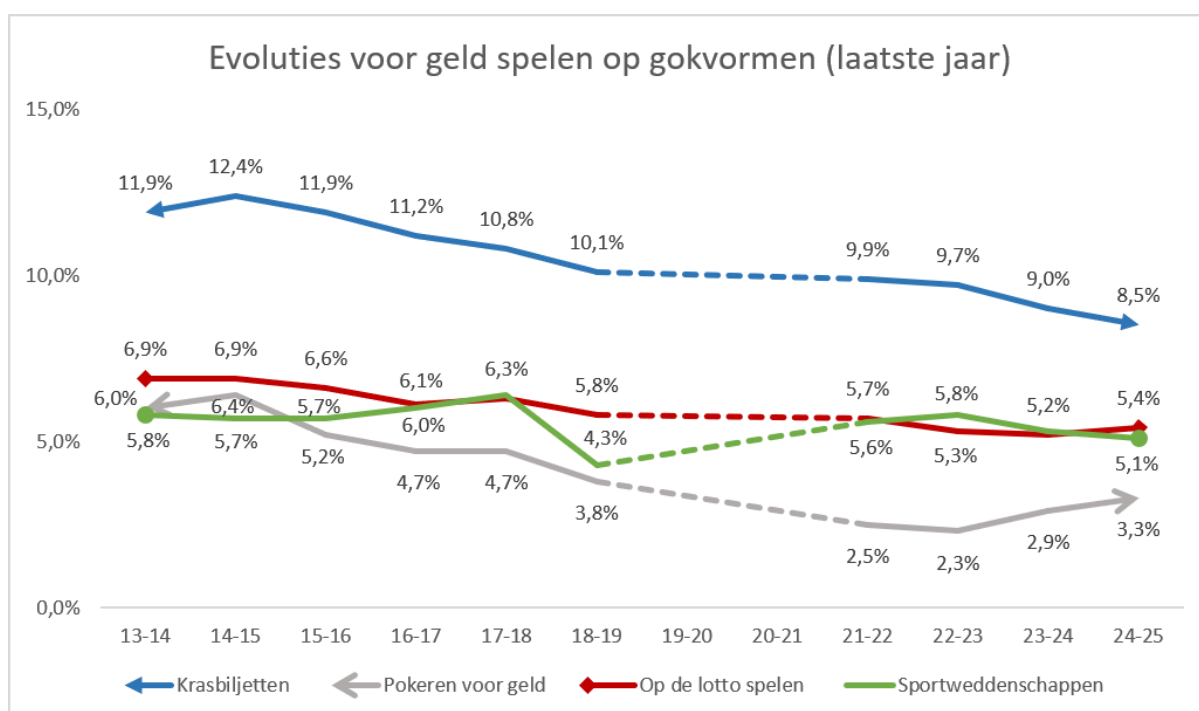
PREVALENTIE VAN GOKKEN

		A-stroom	B-stroom	DOO	ARB	DUB
Krasbiljet	Ooit	22,7%	14,3%	27,8%	21,1%	26,2%
	Laatste jaar	7,4%	5,0%	10,5%	8,2%	8,8%
Andere casinospelen	Ooit	4,3%	3,1%	6,8%	8,5%	9,4%
	Laatste jaar	1,8%	0,7%	3,4%	4,4%	5,4%
Pokeren	Ooit	2,8%	2,9%	7,9%	8,2%	8,7%
	Laatste jaar	1,0%	2,4%	3,8%	4,5%	4,8%
Lotto	Ooit	15,8%	11,9%	17,5%	11,6%	15,3%
	Laatste jaar	4,7%	4,3%	6,7%	4,3%	5,8%
Sportweddenschappen	Ooit	9,3%	10,3%	11,8%	13,3%	13,9%
	Laatste jaar	3,5%	4,5%	5,1%	5,9%	6,5%

Evoluties in prevalentie van gokvormen

Sinds 1 januari 2024 is de minimumleeftijd voor alle kansspelen, ook sportweddenschappen, naar 21 jaar verhoogd. Bovendien werd de reclamewetgeving sinds 1 september 2024 verstrengd. Dit is dus het eerste schooljaar dat volledig binnen deze nieuwe regelgeving valt. Of en in welke mate dit al een effect heeft op de cijfers valt niet te achterhalen, maar we zien wel dat bepaalde gokvormen (verder) dalen, met name krasbiljetten en sportweddenschappen. Uit resultaten van de komende leerlingenbevragingen zal blijken of de beoogde daling van gokken door jongeren zich verder doorzet.

Het aandeel leerlingen dat in de voorbije 12 maanden gokte, ligt bij alle gokvormen lager dan tien metingen geleden. Gokken met krasbiljetten kent sinds 2014-2015 een aanhoudende daling. Dat was tot voor kort ook zo voor pokeren voor geld, maar sinds 2022-2023 lijkt deze gokvorm – hoe beperkt die nog steeds beoefend wordt – terug aan populariteit te winnen. In tegenstelling tot krasbiljetten, lotto en sportweddenschappen gebeurt deze gokvorm vooral in informele kring, waardoor de impact en controle van de nieuwe wetgeving veel minder sterk is.

Kennis van de wetgeving over gokken

Alle gokspelen zijn verboden voor minderjarigen, ook al vóór de wetswijzigingen van 2024. De leerlingen kregen de vraag naar de wettelijke minimumleeftijd voor het kopen van krasloten. 80,1% van alle jongeren kent het juiste antwoord.

De groep 12-14-jarigen is iets minder goed op de hoogte: 74,8% kon de vraag over de wetgeving correct beantwoorden. Naarmate de leerlingen ouder zijn, wordt ook de kennis groter. De minder goede kennis van de wetgeving bij jongere leerlingen kan mogelijk verklaren waarom er in die groep al relatief vaak met krasbiljetten wordt gegokt.

De wetgeving is iets minder goed gekend bij meisjes. In de 1^e graad is de kennis in de B-stroom duidelijk lager dan in de A-stroom en in de bovenbouw in ARB lager dan in DUB en DOO.

Gamen

Prevalentie en frequentie van gamen

Met gamen bedoelen we het deelnemen aan spelletjes, hetzij op een spelconsole, laptop of smartphone.

Gamen is voor veel jongeren een vast onderdeel van hun vrijetijdsbesteding. Maar zoals voor veel zaken geldt ook hier "trop is te veel". Wanneer gamen het sociaal handelen, bijvoorbeeld het nakomen van schoolse verplichtingen, ernstig en langdurig negatief beïnvloedt, kan er sprake zijn van een gamestoornis. Gezien de eigenheid van het onderwerp werden de vragen over gamen anders gesteld dan bij de andere genotsmiddelen. De focus ligt op het risicovol gamen bij jongeren.

Ruim zes op de tien jongeren (63,1%) gameden in de week voor de bevraging, waarvan het merendeel maximaal 7 uur (40,5%). Een op de negen leerlingen spendeerde meer dan 14 uur aan gamen (11,4%).

TIJDSBESTEDING GAMEN IN DE WEEK VOORDIEN

	NIET	1 MIN TOT 7 UUR	7 TOT 14 UUR	MEER DAN 14 UUR
12-14	29,5%	45,3%	13,1%	12,0%
15-16	40,7%	37,6%	10,0%	11,7%
17-18	46,8%	34,5%	9,1%	9,7%
Jongens	18,6%	43,5%	18,4%	19,5%
Meisjes	56,0%	37,4%	3,7%	3,0%
A-stroom	26,9%	50,0%	13,1%	10,0%
B-stroom	36,5%	34,6%	10,3%	18,6%
DOO	41,8%	40,0%	10,1%	8,1%
ARB	41,9%	33,3%	10,5%	14,3%
DUB	39,4%	36,4%	10,9%	13,2%
Totaal	36,9%	40,5%	11,2%	11,4%

Meer jongens dan meisjes gamen en jongens besteden er ook duidelijk meer tijd aan. Zo besteedde 37,9% van de jongens 7 uur of meer aan gamen in de week voordien, terwijl slechts 6,7% van de meisjes hetzelfde deed. In de eerste graad zien we proportioneel meer leerlingen uit de B-stroom dan uit de A-stroom die meer dan 14 uur gamen (18,6% vs. 10,0%). In de 2^e en 3^e graad ligt het aandeel dat meer dan 14 uur gamet merkelijk hoger in ARB (14,3%) en in DUB (13,2%) dan in DOO (8,1%).

Indicaties voor risicovol en problematisch gamen

Enkel op basis van het aantal uren dat jongeren hebben gegamed in de week voor de bevraging, valt moeilijk uit te maken of hun gamegedrag nadelige gevolgen heeft voor hun (sociaal) functioneren. Het kan bijvoorbeeld zijn dat een jongere voor een eenmalige, korte periode excessief gamet (na het krijgen van een nieuw spel, in een vakantieperiode ...) zonder daar nadelen van te ondervinden. Ook de functie die gamen voor een jongere heeft, speelt een rol: gamen om te vluchten voor moeilijkheden in de realiteit kan sneller tot problemen leiden dan gamen om te ontspannen met vrienden.

Bepaalde nadelige gevolgen die leerlingen ondervinden van hun gamen werden bevraagd. Dit stelt geen diagnose van gamestoornis, maar kan wel een indicatie geven van risicovol of problematisch gamen. De gebruikte vragenlijst is de Videogame Addiction Test-short version²¹, kortweg VAT.

Jongeren gaven voor elk van de onderstaande vragen aan hoe vaak ze iets ervoeren. Mogelijke antwoorden waren: nooit, zelden, soms, vaak of zeer vaak.

- Hoe vaak vind je het moeilijk om met gamen te stoppen?
- Hoe vaak zeggen anderen (bijvoorbeeld vrienden of ouders) dat je minder zou moeten gamen?
- Hoe vaak ga je liever gamen dan dat je tijd met anderen doorbrengt (bv. vrienden of ouders)?
- Hoe vaak voel je je onrustig, gestrest of geïrriteerd omdat je niet kunt gamen?
- Hoe vaak maak je je huiswerk snel en slordig af om te kunnen gamen?
- Hoe vaak ga je gamen omdat je je rot voelt?

Elk antwoord werd gescoord gaande van 1 (nooit) tot 5 (zeer vaak). Van deze scores werd een gemiddelde berekend om te bepalen vanaf wanneer men over risicovol of problematisch gamen kan spreken. Vanaf een gemiddelde score ≥ 3 is er een indicatie voor **mogelijk risicovol gamen**. Vanaf een gemiddelde score van ≥ 4 is er sprake van **mogelijk problematisch gamen**.

LEERLINGEN MET POSITIEVE VAT-SCORE

	cut-off 3 (mogelijk risicovol)	cut-off 4 (mogelijk problematisch)
12-14	8,9%	1,3%
15-16	6,2%	1,1%
17-18	4,1%	0,6%
Jongens	10,5%	1,5%
Meisjes	3,4%	0,6%
A-stroom	8,6%	1,1%
B-stroom	15,3%	3,1%
DOO	4,4%	0,5%
ARB	7,4%	1,3%
DUB	5,8%	1,1%
Totaal	7,0%	1,1%

7,0% van de leerlingen heeft een indicatie voor mogelijk risicovol gamen en 1,1% voor mogelijk problematisch gamen. Jongens scoren in beide risicogradaties 2 tot 3 keer hoger dan meisjes. De jongste leeftijdsgroep scoort hoger dan de oudere leeftijdsgroepen. Bij de onderwijsvormen scoort de B-stroom in de 1^e graad en ARB in de 2^e en 3^e graad hoger.

²¹ De Nederlandstalige Videogame Addiction Test werd in 2010 ontwikkeld door Dr. Tony Van Rooij in opdracht van IVO.

De tijd die een leerling gamet is gecorreleerd met mogelijk problematisch gamen²². Een hoog aantal uren gamen hoeft niet per se te wijzen op een verhoogd risico, maar het is toch meer regel dan uitzondering. De helft van de gamers met een risicovol profiel game meer dan 14 uur. Bij gamers met indicatie voor problematisch gamegedrag is dat zelfs 70%.

VERHOUDING TIJDSBESTEDING TOT MOGELIJK RISICOVOL GAMEN

	niet	1 min tot 7 uur	7 tot 14 uur	>14 uur
VAT-SCORE 'NIET RISICOVOL'	39,4%	41,6%	10,5%	9,5%
VAT-SCORE 'WEL RISICOVOL'	3,2%	26,6%	20,1%	50,1%

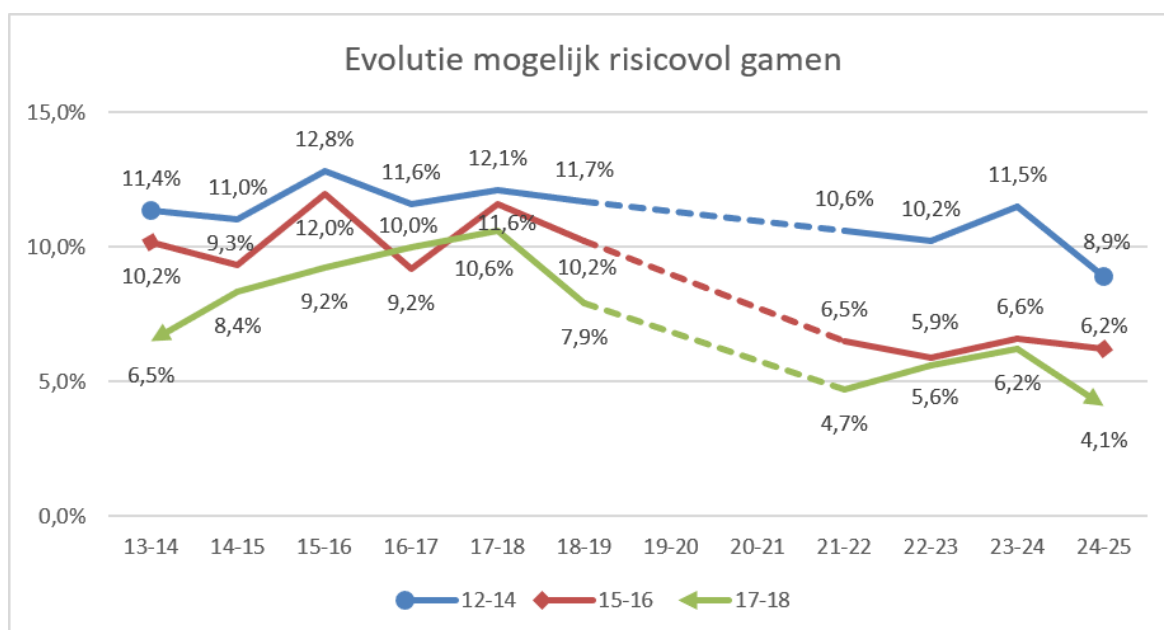
VERHOUDING TIJDSBESTEDING TOT MOGELIJK PROBLEMATISCH GAMEN

	niet	1 min tot 7 uur	7 tot 14 uur	>14 uur
VAT-SCORE 'NIET PROBLEMATISCH'	37,2%	40,8%	11,2%	10,8%
VAT-SCORE 'WEL PROBLEMATISCH'	3,8%	15,0%	11,3%	70,0%

Evoluties in mogelijk risicovol gamen

Sinds 2013-2014 vertonen de jongste leerlingen steeds het hoogste aandeel mogelijk risicovolle en problematische gamers. Na 2017-2018 werd het verschil met de oudere leeftijdsgroepen nog groter. Door de sterke daling van het aandeel mogelijk risicovolle gamers bij de 12-14-jarigen wordt het verschil met de middelste leeftijdsgroep wel weer kleiner.

Door de sterke daling bij de jongste en de oudste leeftijdsgroep in 2024-2025 ligt het aandeel mogelijk risicovolle gamers bij hen op het laagste peil sinds dit in de leerlingenbevraging wordt bevraagd. Het aandeel daalt maar weinig bij 15-16-jarigen. In die middelste leeftijdsgroep is het aandeel mogelijk risicovolle gamers over de vier laatste schooljaren heen vrij stabiel gebleven.

²² Verband tussen gametijd in de voorgaande week (minuten) en score op de VAT-schaal: $r=0,49$ ($p<0,001$).

Sociale media

Sociale media nemen eveneens een belangrijke plaats in de dagbesteding van jongeren. Onderwijsprofessionals en preventiewerkers meldden op vormingen 'aan de slag met de leerlingenbevraging' dat intens socialemediagebruik bij een aantal leerlingen negatieve effecten lijkt te hebben. Denk bijvoorbeeld aan concentratieproblemen tijdens de lessen en het niet nakomen van andere schoolse verplichtingen. Daarom wordt vanaf schooljaar 2021-2022 gepeild naar de tijd die aan sociale media wordt besteed.

TIJDSBESTEDING SOCIALE MEDIA IN DE WEEK VOORDIEN

	GEEN	1-7 UREN	8-14 UREN	15-21 UREN	22-28 UREN	>28 UREN
12-14	5,7%	43,2%	22,3%	13,5%	4,4%	10,9%
15-16	3,4%	26,7%	25,2%	17,9%	7,3%	19,5%
17-18	3,7%	27,3%	24,0%	18,5%	8,6%	17,9%
Jongens	5,8%	36,0%	22,5%	15,9%	5,7%	14,1%
Meisjes	3,1%	32,7%	24,7%	16,2%	6,9%	16,4%
A-stroom	6,0%	47,5%	22,7%	12,2%	3,1%	8,4%
B-stroom	10,5%	39,9%	16,9%	11,2%	6,7%	14,8%
DOO	2,2%	29,0%	28,1%	20,4%	6,8%	13,5%
ARB	5,9%	31,0%	21,5%	14,5%	7,1%	20,1%
DUB	2,9%	26,0%	22,7%	17,8%	8,7%	21,8%
Totaal	4,5%	34,4%	23,6%	16,0%	6,2%	15,2%

Bijna alle leerlingen (95,5%) besteedden de week voor de afname van de leerlingenbevraging tijd aan sociale media. Voor een minderheid bleef dat beperkt tot gemiddeld maximaal 7 uur per week (34,4%). Zes op de tien jongeren (60,0%) wijden gemiddeld meer dan 1 uur per dag aan sociale media. 15,2% besteedde gemiddeld zelfs meer dan 28 uur per week aan sociale media, gemiddeld genomen dus meer dan 4 uur per dag.

In de twee oudste leeftijdsgroepen ligt het aandeel leerlingen dat meer dan 14 uur per week sociale media gebruikt een stuk hoger dan in de jongste leeftijdsgroep (resp. 44,7% en 45,0% versus 28,8%). Meisjes besteden gemiddeld iets meer tijd aan sociale media dan jongens. In de eerste graad zien we in de B-stroom meer langdurig gebruik van sociale media, in de bovenbouw is dat het hoogst in DUB, gevolgd door ARB en DOO.

Aangezien vragen over sociale media pas vanaf schooljaar 2021-2022 in de vragenlijst werden opgenomen, kunnen we nog geen langdurige evoluties geven. Bekijken we het beeld over de vier voorbije schooljaren, dan zien we dat voor de drie leeftijdsgroepen het aandeel dat meer dan 21 uur per week (of gemiddeld meer dan 3 uur per dag) aan sociale media besteedt bij de 15- tot 16-jarigen het hoogst is en vrij stabiel blijft. In de leeftijdsgroep van 17 tot 18 jaar zien we dat het aandeel dat meer dan 21 uur per week op sociale media zit geleidelijk aan toeneemt, zodat het nu in de grootteorde van de middelste leeftijdsgroep zit. De jongste leeftijdsgroep heeft niet alleen steeds het laagste aandeel leerlingen dat meer dan 21 uur per week sociale media gebruikt, dat aandeel is in de twee laatste schooljaren ook gedaald.

